



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HADERSLEV
KATEDRALSKOLE
1954



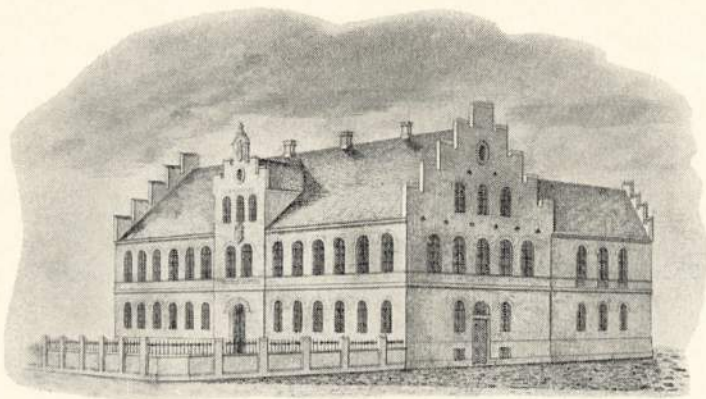
HADERSLEV KATEDRALSKOLES
ÅRSSKRIFT
1954

A/S MODERSMAALET'S TRYKKERI - HADERSLEV

Rektor træffes som regel hver skoledag
(undtagen lørdag) kl. 13—14.

Skolens telefonnummer er 2 27 21.

Lærerværelset: Tlf. 2 13 79.



ET SKOLEHUS GENNEM HUNDREDE ÅR

Ved lektor, dr. *M. Favrholt*

I

Kong Chr. VIII's bestemmelse om at indføre dansk undervisningssprog ved Haderslev lærde skole havde vakt de stærkeste følelser af glæde i alle dansksindede nordslesvigeres sind, mens de tysksindede fnøs af harme. Det var imidlertid ikke blot et sprogskifte, der forestod, men en fuldkommen reorganisering af skolen, som også skulle udvides fra 4 klasser til 6 og have et personale på 8 lærere i stedet for tidligere 4. Bag denne beslutning om udvidelse må ligge en klar overbevisning om, at der i og omkring Haderslev fandtes mange unge, som ville strømme til latin-skolen i Haderslev, så snart den tonede dansk flag. Rent økonomisk var sagen også af stor betydning for byen. Før havde den lærde skole været en stadsskole, som ejedes af byen, der udredte lærerløn og sørgede for bolig til lærerne, for så vidt skolens egne midler ikke slog til. En udvidelse som den påtænkte ville vel blive meget bekostelig, og i tyske kredse forstod man naturligvis at benytte sig af dette argument ved at antyde, at borgerne fremtidig ville komme til at betale omtrent det dobbelte til skolens vedligeholdelse og lærerløn. Slet så galt var det nu ikke, som man vil se af følgende skrivelse fra regeringen på Gottorp dateret 15. februar

1848*), selvom den udtrykte sig i et ret myndigt sprog. Regeringen meddeler, at den beregnede merudgift til lærerlønninger årlig vil beløbe sig til 3180 rigsbankdaler, som skal afholdes af den kongelige kasse. Det resterende beløb til lærerlønninger, ialt 1897 rigsbankdaler 25 sk., vil fremdeles som hidtil dækkes af skolens sædvanlige faste årlige indtægter, hidrørende fra renter fra det Holsteinske legat, kommunitetspenge, travepenge, visse ydelser fra Frue kirkes kasse, fra byens kasse, fra provsten, fra hospitalets kasse, fra bryllupsgebyrer, kirkegangskoner og begravelser, fra skilsmisseafgifter, fra naturalydelser af rug og byg, brændsel og smør såvel som ret til græsning af køer på bymarken, o. s. v. Andre udgifter til skolens drift vil være at afholde af den kongelige kasse.

Hvad angår lokaler til skolen i den påtænkte udvidede skikkelse, må følgende anses for påkrævet: 6 klasseværelser og et undervisningslokale til parallelklasser, en aula, hvor hele skolen kan samles, lokaler til skolebibliotek og til naturvidenskabeligt apparat, lærerværelse, lokale og redskaber til gymnastiske øvelser; endvidere boliger til de ordinære lærere og til pedellen, for såvidt disse ikke holdes skadesløse med boligpenge, der svarer til de lokale huslejepriser (for de fire første læreres vedkommende familiebolig, for de øvrige lærere enkeltbolig, for pedellen årlig 20 rigsdaler).

Det hedder videre i skrivelsen, at i Haderslev påhviler vedligeholdelse af skolebygningen og rektorboligen i Nørregade byens kasse. Konrektor og subrektor skal i henhold til regulativet af 24. april 1827 begge bo i skolens bygning, men på grund af den begrænsede plads er lejligheden dér overdraget konrektor alene, og subrektor har hidtil af byens kasse modtaget en årlig bolig-godtgørelse på 64 rigsdaler.

Det Slesvig-Holsten-Lauenborgske Kancelli udbeder sig nu snarest belejligt fra byens øvrighed at måtte modtage besked om, hvad byen agter at tilbyde til fremskaffelse af og vedligeholdelse af de omtalte skolelokaler. Efter kancelliets opfattelse skønnes det passende, at byen sørger for de fornødne lokaler samt forsyner de seks første lærere med bolig eller bolig-godtgørelse, mens den kongelige kasse påtager sig dette overfor syvende og ottende lærer.

Regeringens skrivelse, som her er refereret i sammentrængt form, afsluttes med en karakteristisk bureaukratisk salut, som vi ikke kan nægte os at medtage i originalsproget:

„Die geeignete Herstellung der Schulräumen nebst dazu gehörenden Inventar wird fördersamst von den Stadtkollegien in Erwä-

*) Konservatoratets papirer Akta XIII B

gung zu nehmen, und jedenfalls, eventualiter provisorisch, dafür zu sorgen sein, dass dem Eintritt der erweiterten Wirksamkeit der Gelehrtenschule zu Ostern d. J. in Ansehung der Räumlichkeiten nebst Zubehör kein Hinderniss entgegenstehe.

Nach Anleitung des Vorstehenden sieht die Regierung dem nach Verhandlung mit dem Deputiertencollegie zu erstattenden Bericht und Bedenken des Magistrats in vorschriftsmässiger Form entgegen.“

Når man tænker på hele den ophidselse, der rådede i byen, forstår man, hvor irriterende en sådan skrivelse måtte virke på deputeretkollegiet, der var fremgaaet af en meget snæver kreds af velhavende tysksindede borgere, og man må sige, at der af dem blev givet svar på tiltale. Også her er den tyske original så karakteristisk, at det ville være synd at afsvække den ved at bringe den i oversættelse. Den er dateret 26/2 1848 og lyder efter nogle indledende bemærkninger som følger:

Das Deputiertencollegium hat jetzt die Sache in reifliche Erwägung gezogen und aus dem Grunde,

1) weil die hiesige beinah in 300 Jahren bestehende deutsche Gelehrtenschule mit dem 1. April d. J. zu existieren aufgehört,

2) weil die Umgestaltung der Schule in eine dänische Bildungsanstalt wie solches in dem neuen Regulativ verfügt worden, weder von den hiesigen Bürgern noch den Stadtcollegien je beantragt ist, im Gegentheil,

3) weil der einsichtsvollere Theil der hiesigen Bürger und Einwohner mit sehr wenigen Ausnahmen die bevorstehende Veränderung in der Schulsprache nichts weniger als die Bedürfnissen angemessen und segenbringend hält, wie deutlich daraus hervorgeht, dass in diesem Sinn vorigen Sommer eine mit 237 Unterschriften hiesiger Hauseigner und Einwohner versene Bittschrift an Se. Majestät den hochseligen König eingereicht wurde, endlich

4) weil das Deputiertencollegium zur genannten Zeit in Verbindung mit 2 Rathsherren einen gleichen Schritt unternommen hat und noch immer der Ansicht ist, dass jene Veränderung mit der hiesigen Gelehrtenschule der Stadt weit mehr Schaden als Nutzen bringen würde, wie noch neuerdings in einer an Se. Majestät den jetzt regierenden König adressirten Bittschrift von uns näher entwickelt worden,

einstimmig beschlossen, dass selbiges nicht allein nicht in die geforderten Beiträge zu der neuen Schule einwilligen könne, sondern durch die bisherigen Leistungen und Bewillungen von Seiten der Stadt für die deutsche Gelehrtenschule mit dem Aufhören

der letzteren als gänzlich erloschen und als nicht mehr verbindlich ansehen müsse.

Hadersleben im Deputiertencollegium den 26sten Febr. 1848.

C. Stuhr. J. Rasmussen. Jacob Kieldrup. W. Johannsen.
E. G. Skøtt. Jacob Juel. M. G. Göhlmann. H. Petersen.
C. G. Burdorff. Christ. Juhl. P. Christiansen. Carl A. Holgersen.
P. Meckelburg. N. C. K. Hansen. H. Seneberg. H. Crüger.

Tanken om den lærde skoles omdannelse til en dansk lærd skole var altså en pestilens for tysksindede kredse i byen. I rektor dr. phil. *N. H. Jacobsens* afhandling i H.-S. 1947 er der gjort rede for tyskernes anstrengelser for at bevare den tyske skole, og hvordan det lykkes at samle 237 underskrifter på en petition desangående til kongen. Men kongen var blevet grundigt informeret, bl. a. af *Laurids Skau* og tingmand *J. A. Schmidt*. Sidstnævnte havde i en audiens på Föhr 1846*) erklæret, at næppe hver tyvende Haderslever var tysktalende, og Skau havde fastslået, at den bestående ordning med en tysk lærd skole midt i en dansk egn simpelthen måtte betegnes med det tyske ord „Unsinn“. Når man tænker på, at hertug Hans i sin tid havde oprettet skolen for at skaffe præster til denne egn, hvor det danske sprog var i brug, og at det var den senere fortyskning, der havde gjort skolen til en tysk anstalt, må man jo give Laurids Skau ret og glæde sig over, at kongen også gjorde det, og på dette punkt stod fast trods alle stormløb. Spændingen mellem dansk og tysk, som også tidligere i fyrreerne nogle gange var slået ud i håndgribeligheder, var overordentlig stærk, og trusler skortede det ikke på. Den tyske ophidselse over skolesagen lod til først og fremmest at være rettet mod „Dannevirke“. Den 9. marts skriver *Koch* således til *Flor*: „I aften give de fra København tilbagevendte to borgere [den tyskindstillede skoledeputation] et festgilde i Borgerforeningen; måske slå de ud på aftenen mine vinduer ind; der er spået deraf; i det mindste skal de gå den aften, da lærerne træde af og bringes et hoch med fakler; da vil man også gæste min gade. Jævnlig indfinde sig om aftenen skarer af drenge fra byens skoler og skråle „Schleswig-Holstein mecrumschlungen“ udenfor mine vinduer og traske så af igen.

Man har især gjort den simple borger bange for skolens nye indretning derved, at man har sagt, at borgerne herefter skulle betale omtrent det dobbelte til lærernes og skolens vedligeholdelse. Derover er de virkelig „durchgängig“ forbitrede.“

*) Haderslev-Samfundets årsskrift 1949, p. 32. I teksten her er titlen flere steder forkortet til H.-S.

Øjensynlig var de tyske læreres sidste skoledag bestemt til demonstration af videregående karakter og sådan set taktisk vel-egnet. Den 18. marts skriver Koch påny til professor Flor: „Ellers skal det bryde løs den 31. ds. Latinskolen elever vil den aften bringe de aftrædende lærere et fakkeltog, Liedertaflen [den tyske sangforening] skal synge, og når pøbelen ret er på benene, så skal alt det indviede pak anfalde mit hus i aftenens mørke, bryde ind, ruinere trykkeriet og enten slå mig fordærvet eller jage mig bort. Min skæbne bliver da mildest som Louis Philips. Vi søger at overtale bønderne at komme ind den aften ret talrigt til byen; men de få, jeg har bedt derom, have gjort indvendinger, og når konerne hjemme få deres mening sagt, så tænker jeg, at der hin aften ikke findes en eneste kæft af bonde i byen.

Nogle enkelte mennesker får jeg nok bevæget til at være hos mig i huset. Med nogle ladte geværer have vi isinde at vente, hvad der skal ske. De fleste borgere er just-milieu'er; de ville ikke have med affæren at gøre; de dansksindede borgere er for ængstelige til, at de hin aften vove sig ud. Imidlertid er Slesvig-Holstenerne selv nogle ægte harer, og det lykkes os nok at imponere og skræmme dem! Nogle vil endog tro, at de kunne forstyrre hele fakkeltoget. Jeg er daglig betænkt på, at det danske må bestå hin nat.“

Men før den tid var oprøret i fuld gang, og i Haderslev by havde danskheden og loyaliteten mod den danske konge vist sig at kunne bestå. Da det kom til stykket, var Slesvig-Holstenerne i Haderslev svage og usikre uden virkelig forbindelse med den brede befolkning og den slesvig-holstenske bevægelse hentede sig et klart nederlag på Søndertorv søndag den 26. marts, da borgergarden utvetydigt tog afstand fra den provisoriske, selvbestaltede magistrat, hvis medlemmer på lidet ærefuld vis måtte stikke af syd på*).

Det ser ud til, at røret om skolesagen i allerhøjeste grad er pustet op af den samme agitation som udgik fra og opretholdtes af en kreds af fanatikere, der ikke havde nogen tilslutning fra andre end tyskdannede akademikere og større næringsdrivende og en del af disses klienter. Men oprørets udbrud og de følgende års voldsomme begivenheder, hvor Haderslev i krigsårene snart så danskerne, snart oprørerne og prøjserne som sejrherre, hindrede indtil videre omdannelsen af latinskolen. Dens lærere og elever var vist nok alle til hobe ivrige slesvig-holstenerne. Den gamle

*) Denne fremstilling, som jeg har givet i »Harmonien« 1949, s. 90—91 er ikke blevet kritiseret fra tysk side. Dr. A c h e l i s mener, at jeg ser tingene lidt for meget i rødt-hvidt, men har ikke på dette punkt kritiseret min fremstilling. Når det fra tysk side endog i en disputats fra Kiels universitet har været hævdet, at Haderslev i 1848 var en tysk by, er det ganske uforståeligt, at oprørerne stak af på denne fejle måde.

livstrætte, nationalt uvirksomme rektor *Brauneiser* havde fået sin afsked i nåde d. 1. april. Den „provisoriske“ rektor *Volquardsen* og hans trosfæller måtte imidlertid efter Istedslaget definitivt vige pladsen, og nu kunne så rektor *Søren Bloch Thrige* og hans kollegium af unge ivrigt dansksindede lærere d. 6. september 1850 rykke ind i den gamle elendige skolebygning på kirkepladsen. At den virkelig var så ringe, så skummel og så forfalden, havde de vist ikke drømt om, og synet af den har nok kølnet deres unge begejstring noget.

Af vidnesbyrd om skolens tilstand skal lige fremføres to. I 1820 omtaler Koldingrektoren *E. Tauber* den gamle latinskole i Smedegade således: „Skolehuset er en gammel grundmuret bygning på kirkegården, som har megen lighed med de *ergastula* (tvangsarbejdshuse), vi benyttede i vor ungdom. Localet er tilstrækkelig rummeligt i sig selv, men bliver snævert nok, da omtrent 50 stykker pakkes sammen i een stue under een lærer“*).

Collaborator *Fibiger* nævner i sin levnedsbog en detalje som den, at der i skolebordenes plader fandtes huller så store, at et barnehoved kunne stikkes derigennem. Muligvis er det de sidste tyske elever, der har øvet hærværk, umiddelbart før skolen skulle overtages. At de havde været på spil, fremgik af et „*Tod allen Dänen*“, der med kridt var skrevet tværs over mesterlektiens tavle som en særlig velkomst til rektor *Thrige* og hans stab. En våd tavleklud i rektors hånd kunne hurtigt klare den sag, mens derimod arbejdet med at skaffe den danske latinskole i Haderslev passende lokaler blev en besværlig og brydsom affære, som dog i løbet af fire år blev ført til en god og værdig afslutning.

II

At der måtte ske noget med hensyn til skolebygningen, lå så at sige i luften. Der var jo tale om en udvidelse af skolen til seks klasser fra de fire, der var, og en forøgelse af lærerantallet fra fire til otte. I „*Hamburger Correspondent*“ kunne der da også læses en notits om, at der i „Haderslev skulle bygges en ovenud flot ny skole med holig til otte lærerfamilier „efter at danskerne i deres okkupationsvanvid havde forvandlet det gamle ærværdige skolehus på kirkepladsen til en fuldstændig støvhob“ (anført af rektor, dr. phil. *K. Galster* i H.-S. 1953, p. 13).

Hos rektor *Thrige* og hans lærerkollegium var okkupationsvanviddet nu alligevel ikke så stærkt, men i sin korrespondance med *Regenburg*, chefen for Slesvigske Ministeriums undervisningsdepartement, benytter *Thrige* enhver lejlighed til at fremhæve nødvendigheden af at få en ordning på skolens holigproblem. De

*) Haderslev-Samfundets årsskrift 1943, s. 66.

mange henstillinger eller nødråb er samlede under eet i ministeriets „forestilling“ af 6. januar 1853, hvis indledning lyder som følger:

„Til forskellige tider har rektoren for den lærde skole i Haderslev henledet ministeriets opmærksomhed på nødvendigheden af, at skolen blev forsynet med en ny skolebygning, idet han i denne henseende navnlig har fremhævet, at der ved den nuværende skolebygning ikke er nogen legeplads, så at disciplene i fritimerne må opholde sig i klasserne, på gangene og på kirkegården, at gymnastikundervisningen, der hidtil har været meddelt i en klasse, som kun rummede ganske få apparater, nu har måttet inddrages, da det har været nødvendigt at indtage dette locale til klasseundervisningen, at kun eet af klasseværelserne er stort, og at selv dette kun er indskrænket i forhold til klassens discipeltal, medens de øvrige værelser er små og tildels ligge bag hinanden uden nogen indgang, hvorved overholdelsen af orden besværliggjøres, samt at skolen vender med sin facade ud mod en snever gade ligefrem for totages bygninger, som disciplene kunne see lige ind i, hvortil kommer, at der ofte er en utålelig støj på gaden, ja selv på kirkegården, så at man må holde vinduerne lukkede, hvilket i de smalle værelser på hede sommerdage er højst pinligt.“

De forskellige argumenter for en ny skole, som i denne „forestilling“ er samlede, dukker op med mere eller mindre kraft i rektor Thriges korrespondance med Regensburg. Skal der gøres et skolearbejde for at udbrede og befæste danskheden i Sønderjylland, må der en nybygning til. Regensburg bliver tilsyneladende ikke træt af det gentagne *prætere a censeo*, men skriver i et personligt brev af 19. maj 1851, at Thrige må vise lidt tålmodighed, når det drejer sig om så store økonomiske spørgsmål, men han forstår, at man må bort fra den gamle forfaldne bygning i Smedegade. Officielt udtrykker ministeriet sig således, at det måtte findes „ønskeligt og endog nødvendigt, at denne skole, der med de senere års begivenheder havde vundet så særdeles i betydning, blev forsynet med en ny bygning“.

Fra første øjeblik har rektor Thrige tydeligvis været på udkig efter en passende byggegrund og man forestiller sig let, at han i byens danske klub „Harmonien“, hvor der for de tilflyttede embedsmænd var lejlighed til at komme i forbindelse med byens borgere, har været meget lydhør, når ejendomshandeler og lignende emner bragtes på bane. Ved et tilfælde bliver der netop mulighed for at erhverve en grund, der ligger lige overfor „Harmonien“s have, og rektor Thrige meddeler straks dette til departementet 24. september 1851:

„. . . der tilbyder sig nu en lejlighed . . . som måske vanskelig vil vende tilbage. Snedker Jørgensen, der har købt en mark og

have af forh. senator Mussmann beliggende mellem Gaaskjærgade og Slagtergade, bagved posthuset^{*)}, 270 alen lang og 200 alen bred, tilbyder et stykke heraf til skolen, men ønsker, at den så snart som muligt skal vælges, hvilket den vil have, da han dels selv vil bygge på det øvrige, dels har tilbud af privatmænd. At Slesvigs eneste danske lærde skole *snart må have et andet locale end det nuværende, kan der vel ikke være tvivl om.*“

Ministeriet, der var klar over, at en nybygning måtte til, da der absolut ingen udvidelsesmuligheder fandtes for den gamle skole på kirkepladsen, spurgte i november 1851 amtmand *Stockfleth* om hans syn på grunden i Gåskærgade. Beliggenheden var efter amtmandens mening antagelig — „vel ikke midt i byen, men dog i nærheden af byens midte. Prisen for grunden er vel stor, men skulle en så stor plads anskaffes midt i byen, ville den måske ikke kunne tilvejrbringes for det dobbelte.“

Thrige fik derefter underhånden Regenburgs støtte til at åbne forhandlinger med snedkermester Jørgensen om køb af grunden. Samtidig drøftes andre muligheder og i et brev til departementet af 12. januar 1852 nævnes et tilbud fra amtmanden om at afstå en amtmandseembedet tilhørende mark på betingelse af, at der tillagdes embedet et passende løntillæg. Thrige finder, at skolen således vil komme til at ligge for afsides, men den væsentligste hindring er, at Haderslev magistrat erklærer, at en latinskole, der bygges i Gl. Haderslev sogn, vil være Haderslev kommune aldeles uvedkommende, hvilket vil sige, at byen vil unddrage sig alle bidrag. Som tredje mulighed anfører Thrige, at byen tilbyder en stor grund i den østlige del af byen, men vil ikke yde noget til byggeriet ud over denne grund plus eventuelt, hvad der kan komme ind ved salg af det gamle skolehus i Smedegade — „som altid ved salg vil kunne indbringe noget“.

Den grund, som snedker Jørgensen er villig til at afstå, forekommer rektor Thrige både at være bedst egnet i sig selv og have den bedste beliggenhed; thi „med undtagelse af Naffet^{*)}, hvor der vel aldrig vil komme til at boe ret mange disciple, har ingen del af byen nogen lang vej til den“.

Rektor slutter dette brev med en bøn om, at det må blive overdraget en arkitekt at bedømme de forskellige byggegrunde og give et overslag. Det bliver mere og mere nødvendigt at få en ny skole, „da disciplenes antal er steget til 47, hvoraf 22 i nederste klasse, som kun meget dårligt kan rumme dette antal“.

Men det ministerielle tempo sætter Haderslevrektoren på en hård prøve, og den 30. april 1852 kan han ikke undlade at skrive

*) Posthuset lå dengang på Gammelting, nemlig nuværende retsbygnings sydlige del.

*) Arbejderkvarter!

til Regensburg: „Højstærede hr. justitsråd! Undskyld, at jeg besværer Dem med et par linjer af længsel efter at høre noget om vor skoles forhåbninger . . . Jeg bliver mere og mere bange for vort byggeanliggendes fremme . . . Gøres der ingen forberedelser i år, kan der jo ikke bygges næste år. Men vi have nu 53 disciple; i næste skoleår får vi i det mindste 60—70, og det bliver værre og værre i det usle locale. Jeg tvivler ikke på, at De fremmer sagen, så hurtigt De kan.“

Det stadige omkvæd i Thriges breve lyder omtrent sådan: „den eneste danske latinskole i Slesvig bør dog have det lidt anstændigt“.

Regensburg har stadig opmuntret rektor Thrige til at holde ud. Den 12. juni 1852 indgår der en officiel henvendelse fra skolen til ministeriet med andragende om, at det måtte blive overdraget en dygtig arkitekt at undersøge pladserne og gøre overslag over opførelsen af en ny skole. I skrivelsen hedder det: „Hvert år vokser elevtallet; og hvert år bliver det nuværende lokale mere ubrugeligt. I Kongeriget har man forkastet langt bedre bygninger, og i Slesvig selv have de to andre skoler langt bedre lokaler. Vi, den eneste danske skole, bør dog vel ikke stå tilbage. En anden sag var det jo, da skolen her var tysk og formedelst sin unaturlighed ikke kunde blomstre.“

Denne gang reagerede ministeriet. I slutningen af juli får stadsbygmester, arkitekt *L. A. Winstrup* i Flensborg opfordring fra ministeriet om sammen med konservatoratet, magistraten og rektor Thrige at se på de forskellige mulige byggegrunde.

Der viste sig at være enighed om at købe den grund i Gåskær-gade, som Thrige havde udset. 15. september 1852 sluttede amtmand Stockfleth en foreløbig kontrakt med dens ejer snedker Jørgensen om køb af en grund på 66 alens bredde og 100 alens længde*), og Winstrup gik i lag med at tegne udkast til skolen.

Winstrup havde dog forinden gerne villet have rede på, om det var ministeriets ønske, at han og ikke den i Slesvig boende bygningsinspektør *Meyer* skulle tage sig af skolebyggeriet i Haderslev. „For en dygtighed skal jeg altid gerne træde tilbage, men at måtte vige pladsen for en fugl som hr. Meyer, der som kunstner er = 0 (som menneske må andre bedømme ham), det er i det mindste mindre behageligt“, skriver Winstrup til Regensburg 30. september 1852. Da ministeriets svar herpå er tilfredsstillende, betoner arkitekten i breve til Regensburg af 9/10 og 26/10: „ . . . det bliver en dyr historie, da opgaven er en del vidtløftigere end de andre i den senere tid byggede skoler, Roskilde, Odense og

*) Snedkermester P. Jørgensens kvittering for betaling af byggegrunden 2160 rbd. er dateret 19/2 1853 (amtets arkiv).

Aarhus — kun disse kender jeg). Der er forlangt 9—10 klasseværelser (de andre have kun 9) fysisk samling med *laboratorium*, naturhistorisk samling, *samlingsværelse for lærere og musikværelse* (de understregede rum findes ikke i ovennævnte skoler). Endvidere er forlangt, at alle klasser så vidt muligt skulle ligge i øverste etage; endvidere gymnastik- og solennitetssal. De to værelser til naturhistorisk samling er i øjeblikket næsten for meget . . . Indtil videre har jeg anvist det ene værelse til samlingsstue for lærerne. Jeg synes, det lå ret passende midt imellem samlingerne og med udsigt til legepladsen.“ Det interessante brev slutter med en anmodning til Regensburg om at berolige ministeren *Moltke*, der har ytret tvivl om, at Winstrup fik tegningerne udarbejdet hurtigt nok. „Dog ministeren kan have ret i, at jeg ikke let bliver færdig, da jeg er så godt som uden hjælp og må gøre alt selv.“ —

Den skolebygning, der såvel for rektor Thrige som for arkitekten har stået som et slags forbillede, er Roskilde katedralskole, der var opført i 1842 af hofbygmester J. H. Koch, der ligeledes har bygget Frederiksborg Latinskole 1834 og Odense Katedralskole 1846; disse skolers anlæg og fremtoning kan føres tilbage til C. F. Hansens Metropolitanskole. I Haderslevskolen er der imidlertid ikke sidekorridorer, men en midterkorridor med klasseværelser på begge sider. Endvidere nævner Winstrup: „I de ovennævnte ny skolebygninger har man gjort det til et princip at få alle klasser af samme størrelse. Det forekommer mig at være rigtigere, som rektor har forlangt, at anlægge dem af forskelligt omfang. Det gør det jo rigtignok vanskeligere at samarbejde disse forskellige størrelser i det hele anlæg. Man slipper nemmere fra det på den anden måde“ (brev til Regensburg 26. 10. 1852).

For en moderne betragtning kan det virke meget rigtigt, når vi tænker på varierende gymnasieklasser med fra 6 til 24 elever. Rektor Thrige kunne i 1852 kun gisne om, hvor megen plads der ville blive brug for. Men vi har altså hans „ønskeseddel“ med hans egen sirlige håndskrift, som den ligger blandt Winstrups papirer. Dens krav om skolelokaler lyder på 10 klasseværelser, hvoraf 3 med plads til 30 elever i hvert, 4 med plads til 20 og 3 med plads til 10 elever i hvert. Endvidere må der være plads til bibliotek, til fysisk og naturhistorisk samling, solennitetssal, forsamlingsværelse til lærerne, musikværelse i tilknytning til solennitetssalen og endelig en gymnastiksal.

Af planen s. 15 vil man se, at disse ønsker er blevet opfyldt, undtagen hvad angår forsamlingsværelse til lærerne, hvis bekvemmeligheder man ikke synes at have haft megen sans for. Rektors embedsbolig fandtes i den vestlige halvdel af hovedbygningen og imødekom vistnok alle rimelige ønsker. Thrige havde øn-

sket sig 1) dagligstue, 2) spisestue, 3) havestue, 4) sovekammer, 5) studerekammer („måtte gerne støde op til biblioteket og ad denne vej forbinde rektorboligen med skolen“), 6) fire mindre værelser til medlemmer af familien, 7) gæstekammer, 8) køkken og spisekammer, 9) fadbur og pulterkammer, 10) rullestue med rulle, 11) vaskehus med indmuret kedel, 12) karlekammer, 13) pigekammer (nær køkkenet), 14) hønsehus, 15) latriner, brændehuse, sandhus, tørvehus (særskilt for skolen og rektor), 16) vin-kælder, viktualiekælder og urtekælder.

Til pedellen skulle der være tre værelser og køkken. Thrige bemærker, at en del af de ønskede rum kunne være i kælderen, og hertil henlagdes da også køkken, pigeværelse m. m., så kun fire større og fire mindre værelser til rektorfamilien indrettedes i stueetagen. Forøvrigt fik rektor også et par værelser helt oppe i skolens tagetage. At der er tale om hønsehus, må nærmest opfattes som beskedenhed. I Kolding beder rektor Ingerslev i 1844 om at få indrettet kostald til to køer, da der skal bygges ny skole. Af ønskesedlens indhold kan man danne sig et lille begreb om, hvad der hørte sig til for 100 år siden for at have en standsmæssig bolig. Rektor Ingerslev i Kolding havde ti år før været ikke så lidt mere fordringsfuld, således at kong Christian VIII, der under et besøg i Kolding i 1847 havde været indlogeret i en del af rektors værelser, lidt drillende havde sagt til Ingerslev, at han havde fået sig indrettet en fortræffelig rektorbolig med tilhørende skole.

I Haderslev var der et meget rimeligt forhold mellem hvad der skulle være skole og hvad der skulle være tjenestebolig for rektor. Kælderen udnyttedes i fuldt mål, idet pedellens værelser alle anbragtes i den østlige ende. Vi rynker lidt på næsen ad disse kælderboliger i vore dage, men vi kommer jo ikke udenom, at der både i Haderslev og andetsteds findes mange af dem.

Men lad os vende tilbage til de lokaler, der var bestemt til skolens brug. Alle de egentlige klasseværelser fandtes på 1ste sal, i hvis østfløj solennitetssalen var anbragt med musikværelset som en slags forgård, sådan som det var skik før i tiden. I stueetagens østlige halvdel var afsat lokaler til bibliotek og til samlinger, hvorved bemærkes, at et lille laboratorium*) til fysiksamling var indrettet i kælderen med adgang fra samlingen ad en lille trappe. Kravene til de eksakte fag var den gang yderst beskedne, men Winstrup er godt nok klar over, at den naturhistoriske samling kan vokse sig ud over pladsen i stuen, og fremhæver, at der netop på

*) Som tidligere anført af Winstrup var et laboratorium ved en skole den gang noget uhyr. Det var formodentlig blevet indrettet af subrektor Krarup-Hansen, der bl. a. som hobby konstruerede flyvemaskiner.

grund af de store gavle let vil kunne indrettes ekstra lokaler på anden sal.

Efter samtidens forhold må hele grundplanen vist siges at tilfredsstille alle rimelige krav og at byde på en hensigtsmæssig løsning af den stillede opgave at skabe en praktisk ramme om en undervisning af højst 200 drenge. Hvad det æstetiske angår, vil man naturligvis altid kunne diskutere, hvorvidt Winstrups blandingsstil med rundbuede vinduer og takkede gavle er heldig eller ej. Ministeriet havde efter skik og brug afæsket akademiet for skønne kunster en udtalelse, som vi kender fra et privatbrev fra professor *Hetsch* til Winstrup 8/12 1852: „Med hensyn til façaden fandt man midterpartiet lidt vel knebent, hvilket ville blive så meget mere påfaldende, da de to endegavle er mægtig store og brede. *Bindesbøll* mente, at taget muligvis kunne blive lidt lavere, således at disse gavle ikke blev så store.“ Det er åbenbart Metro-politanskolens afvalmede og relativt lave tag der står for *Bindesbølls* indre blik som det ideelle. Imidlertid billigede akademiet projektet, der svarede til, hvad man kunne vente af en „talentfuld arkitekt som Winstrup“, som det så smukt hedder.

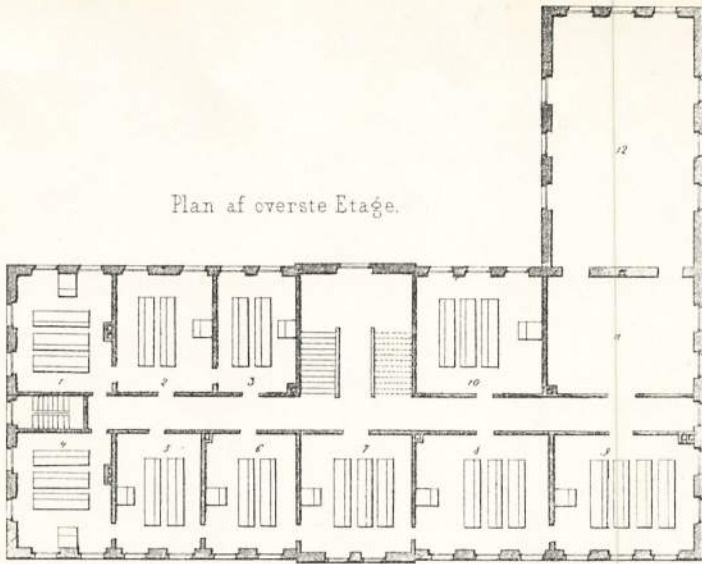
Fra et moderne synspunkt kan der måske nok rejses indvendinger imod datidens smag, men man kommer ikke uden om, at der er en tiltalende ro og balance over façaden. Det, der forekommer mest uheldigt i skønhedsvirkning, er den lidt mærkelige buede afslutning af frontispicen, ovenover hvilken der var anbragt et dekorativt element i form af en såkaldt lanterne. Ved en senere ændring er dette blevet erkendt, og frontispicen har fået en vandret midterkam ligesom de to endegavle.

Bygningens gode helhedsvirkning skyldes i ikke ringe grad anvendelsen af gule møpsten, som nu har fået et århundredes patina og som danner en smuk baggrund for den frodige dekoration af vinløv, der med efterårets flammende farveprægt giver vor skole et særligt skønhedspræg netop i oktober, når fødselsdagen kan fejres.

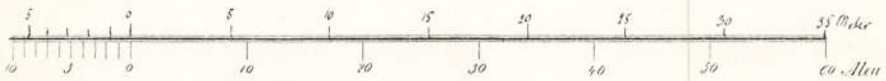
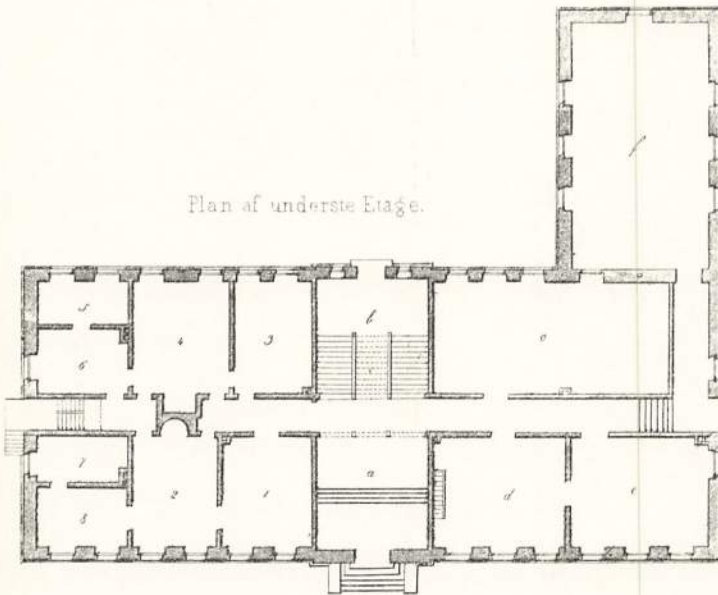
Winstrups plan blev i det væsentlige hurtigt approberet af såvel konservatorat som magistrat, og rektor Thrige pressede stadig på for at få byggeriet fremmet. I mellemtiden gjorde ministeriet forsøg på at vælte en del af de økonomiske byrder i forbindelse med byggeriet over på Haderslev by, som imidlertid hverken kunne eller ville påtage sig yderligere økonomiske forpligtelser. Rektor Thrige er parat til at gå med til „skrabet“ byggeri, efter hvad der står i hans brev til Regensburg af 8. december 1852.

„Højst. Hr. Etatsråd! Det var en sørgelig forhaling, der kom i vor skolebygningens opførelse. Haderslev by vil naturligvis aldeles ikke indlade sig på den store fordring. Hvad nu? En skolebygning må vi jo dog nødvendigvis have. I næste skoleår får vi sikkert end-

Plan af overste Etage.



Plan af underste Etage.



Haderslev lærde skole 1854

nu en del flere disciple, og da blive rimeligvis alle klasser for talrige til de mindste af de rum, vi nu benytte. Gymnastikundervisningen have vi jo allerede måttet opgive. Er det ikke muligt at få en bygning efter Winstrups plan, så må vi jo nøies med en simplere. Jeg vil derfor bede Dem, dersom De ikke kan sætte den foreslåede igjennem, da helst at stræbe efter at få een, der kommer til at koste nogle 1000 rdlr. mindre. Så må vi slå store vestibuler og solennitetssal og hvad der kan undværes ihjel. Det er tungt nok. Men det må man jo finde sig i. Den gamle skole derimod bliver virkelig altfor ubrugelig . . . Det vil vist glæde Dem at erfare, at vi nu have 70 disciple, og at det i det hele går særdeles vel med skolen.“

Ministeriet måtte imidlertid indrømme, at byen Haderslev var ude af stand til at påtage sig ret store forpligtelser vedrørende den ny skole, og det bliver ved den oprindelige aftale: byen påtager sig vedligeholdelsen af den foreslåede skole, yder til byggeriet den sum, der måtte indkomme ved salget af den gamle latinskole, vurderet til 5650 rdlr., samt tilskyder en sum af 4000 rdlr., nemlig den kapital, der svarer til rektors huslejepege. I betragtning af byens „mislige oeconomicke tilstand“ måtte dette ifølge amtmanden anses for antageligt, men byen burde i hvert fald efter ministeriets formening indestå for de 5650 rdlr., hvortil den gamle skole var vurderet. Endvidere burde kommunen, hvis den fik erstatning for det under krigen lidt tab, yde en forholdsmæssig del til byggeriet. Så vidt ministeriet.

Regenburg, der er fuldt fortrolig med forholdene og stærkt personlig interesseret i at skaffe den danske skole gode kår i Sønderjylland, fører omsider sagen til ende, og 6. januar resumeres hele anliggendet i Slesvigske Ministeriums forestilling til kongen, som så endelig 17. januar 1853 resolverer, at skolen skal opføres.

På ministeriets vegne skulle amtmanden, kammerherre Stockfleth være bygherre, medens borgmester, etatsråd *Hammerich* lovede, at de nødvendige udbetalinger kunne ske over byens kasse. Arkitekt Winstrup skulle lede byggeriet, men repræsenteredes på byggepladsen af arkitekt *C. F. Holm* *) som konduktør. Sidstnævnte kom til Haderslev i juni 1853; da først kunne der tages fat på byggeriet, d. v. s. det egentlige murerarbejde begyndte først den 14. juli, som vi ved af et forbehold, murermester Johs. Hansen tager, ihvorvel han håber at blive færdig som lovet efter conditionerne.

Arkitekt Holms korrespondance med Winstrup er i det hele og store rent saglig. Som oftest er det meget knappe og hastigt ned-

*) Senere kgl. bygningsinspektør for Nordslesvig. Se Erik Bondo Svane i *Sønderjydske Aarbøger* 1946, 128.

skrevne breve, der drøfter arbejdets gang, men man forstår, at der er et godt kollegialt forhold mellem stadsbygmesteren og hans konduktør, som han da også selv havde foreslået ministeriet. Kun en enkelt gang er der et par rent private bemærkninger i brevene, som f. eks. den 4. februar 1854, da Holm nævner en fest dagen før på „Harmonien“, hvor han var med til et „uhyre middagsgilde til ære for Laurids Skau arrangeret af hans vælgere. Moltkes skål næsten modtaget med mishagsytringer“.

Man forstår, at rektor Thrige og hans lærerkollegium med utålmodighed og spænding har fulgt alle faser i sagen, og at de blandt andet må have været stærkt interesserede i de forskellige tilbud, der indkom fra Haderslevhåndværkerne, da arbejdet blev udbudt i entreprise fra det kgl. amtshus. Det var understreget fra ministeriet, at „ikke alene prisbillighed, men også vedkommende mesters præsuntive duellighed og vederhæftighed burde tages i betragtning for at afgøre til hvem arbejderne skulle betros.“ Vile byens håndværksmestre overhovedet kunne klare et så betydeligt bygningsarbejde på så kort tid? I Kolding havde det i 1844 været sådan, at arbejdet med den lærde skole efter rektor *Ingerslevs* opfattelse ikke kunne betros til stedlige håndværkere, fordi de ikke var opgaven voksne*). I Haderslev var der, måske med undtagelse for et enkelt fag, de rigtige mestre.

Bygmester *Paul Christiansen* havde på grund af andet byggeri ikke ladet høre fra sig før udløbet af fristen for indgivelse af tilbud, men tilbyder i et brev til amtmand *Stoekfleth* at udføre murerarbejdet. Brevet har interesse ved sin gode stil og en beskeden „recommendation“, at „vi vistnok almindelig ere bekendte såvel for solide arbejder samt for loyale mænd“. Forinden havde man dog bestemt sig for en anden bygmester, om hvem *Winstrup* i et brev af 25. marts 1853 udtaler: „Der skal være en ung murermester i Haderslev ved navn *Johs. Hansen*, som anbefales meget af herværende [o: flensborgske] dygtige håndværkere; såvidt jeg erindrer har også borgemester *Hammerich* anbefalet ham.“ *Paul Christiansen* måtte nøjes med leverancen af de mange fliser til skolen.

Paul Christiansens bemærkning om loyalitet er karakteristisk. For byggeudvalgets medlemmer var det åbenbart ikke ganske ligegyldigt, hvem af byens håndværkere staten betroede de relativt store arbejder til, og flere af tilbudene indeholder da også hentydninger til nationale forhold. *Glarimester Haase* fremhæver således, at hans to sønner for tiden er fraværende og gør tjeneste som gardister, og nævner, at hans konkurrenter ikke har gode papirer fra oprørets tid. Hvor stærkt disse argumenter har vejet

*) *Bruun, Seks Rektorer*, p. 13

til, vides ikke, men Haase fik i hvert tilfælde næsten halvdelen af glarmesterarbejdet i entreprise.

Hvad tømrer- og snedkerarbejdet angår, lod sagen til at være betydelig vanskeligere. Om en af tømrerne (*N. W. Dahl*) bemærker Hammerich i et brev til Winstrup: „kan ikke tømre et hundehus sammen efter tegning“. Stockfleth meddeler arkitekten, at tømrere og snedkere ikke ser sig i stand til at indgive tilbud, inden de får nærmere forklaringer til de fremlagte tegninger. Som svar skriver Winstrup tilbage: „Det er i en bestemt hensigt, at jeg ikke har fremlagt meer detail, da de forlangte overslag for mig skulle være en prøve på, hvorvidt Haderslevhåndværkerne have det fornødne overblik over et sådant større bygningsarbejde. Det er dog en simpel sag, at en tømrermester ved hjælp af en passer tæller sig til, hvor mange bjælker, der er i en etage, hvor mange spær der er i taget. Konstruktionen af dette er tilstrækkelig angivet. Kan han ikke gøre det, er det bedst, at han ikke befatter sig med arbejdet.“ Winstrup antyder muligheden af at lade tømrerarbejdet udføre i Flensborg og så lade det færdige tømmer sejle til Haderslev.

Om snedkeren hedder det et sted: „Det er en naiv tilståelse, at snedkeren ikke ved, hvorledes arkitekten vil have et rundt vindue konstrueret.“ Et andet sted hedder det: „Snedker Jørgensen sagde jeg besked om dørene, sidst jeg så ham. Som snedker må han vel vide, hvorledes han skal gøre et buet vindue — at lære håndværkerne ABC kan dog næppe være min sag. Den indleverede tegning er tilstrækkelig til, at en mand af faget derefter kan gøre overslag.“

Formodentlig stammer visse vanskeligheder fra, at arkitekt og håndværkere ikke helt taler samme sprog faglig set. Haderslevmestrene var vel hovedsagelig uddannede praktisk gennem vandringer syd på og var måske ikke fuldt fortrolige med en københavnerarkitekts terminologi og har fornuftigvis gerne villet drøfte tingene mundtligt, inden de gav tilbud. Den teoretiske håndværkeruddannelse stod vel næppe synderlig højt i småkøbstæderne den gang.

Der skulle imidlertid snart vise sig andre vanskeligheder, nemlig angående materialer. De gule sten (mopsten) kunne fås dels fra *J. Therkelsens* teglværk ved Humlegårdsbæk, dels fra *Nielsen, Hejlsminde*, mens tagsten leveredes af *Dithmer* i Gråsten. Med hensyn til tømmer var situationen derimod kritisk. Der ønskedes pommersk tømmer, og lagrene deraf var allevegne små. Konduktøren rejser til Fyn for at prøve derovre, da tømmerhandler *Guldberg* i København, hos hvem man har bestilt hele det fornødne kvantum, må erklære sig ikke leveringsdygtig. Han forklarer, at koleraepidemien har medført stort byggeri af træhuse

på fælledeerne udenfor portene, så der bruges meget mere tømmer end ellers. Der er også store udskibningsvanskeligheder i Østersøhavnene på grund af sygdommen. Holm mener, at man må kunne bruge Sundsvalltømmer i tagetagen, og det lykkes ham hos forskellige lokale tømmerhandlere (*Mægaard* og *Andersen*), at få det parti tømmer, der er nødvendigt til kælderbjælkelaget.

Selve murerarbejdet begynder i midten af juli 1853, men muremester Hansen vil naturligvis gerne have sikkerhed for, at der kan skaffes det fornødne tømmer, så arbejdet ikke skal gå i stå. På grund af sommerferien og Thriges bortrejse kunne grundstenen først nedlægges den 31. august på et tidspunkt, da murene allerede så småt begynder at vokse op. Selve grundstensnedlæggelsen er udførligt omtalt i indbydelsesskriftet til skolens indvielse 1854. Der blev sunget en kantate af Fibiger og nedlagt mønter af skolens lærere. Provst (efter 1854 biskop) *J. Boesen* nedbad Herrens velsignelse over den fremtidige skole, der „af kyndig og kunstfærdig hånd er foretegnet og i sin fuldendelse vil stå som en ziir og prydelse for byen Haderslev“. Sammen med mønterne nedlagdes der også af amtmanden i pillen ved hoveddøren en sølvplade, som Winstrup havde givet tegning til, og som har følgende indskrift:

„Grundstenen til Haderslev lærde skole blev lagt den 31. august 1853 i hans majestæt kong Frederik d. syvendes sjette regeringsår — Søren Bloch Thrige var skolens rektor. Lauritz Albert Winstrup arkitekten — Gud velsigne dette arbejde! Længe leve kongen!“ —

Højtideligheden sluttede med, at kammerherre, amtmand Stockfleth udbragte et leve for „den konge, hvem værket skylder sin oprindelse, for ham, der ved vise og kraftige foranstaltninger har forandret Haderslev lærde skole fra en hensygnende plante til en frodig stamme, der netop, fordi den har sin rod i folkets følelse for nationalitet og modersmål, med Guds bistand vil bringe fædrelandet herlige frugter.“

Om arbejdet er videre at berette, at det skred nogenlunde planmæssigt frem i efterårsmånederne 1853 under arkitekt Holms tilsyn. Samarbejdet mellem arkitekt og håndværkere er vist forløbet nogenlunde gnidningsløst. I begyndelsen af oktober var der visse vanskeligheder med murersvendene, som var utilfreds med arbejdspriserne, „så vi i en uges tid har måttet se på noget meget trevent daglønnerarbejde“, efter at otte svende havde forladt arbejdspladsen. Men muremesteren fik hurtigt fat på friske folk. De faglige organisationer spillede den gang ingen rolle ved en arbejdskonflikt.

Tømrerarbejdet var blevet overdraget tømrermester *H. Boiesen*.

Kun overfor en enkelt af de antagne håndværksmestre udtryk-

ker Holm kritik, nemlig snedkeren: „Den største dumhed, man har begået, er efter min mening at overlade en så stor del af arbejdet til een som Jørgensen, som hverken har kunnet eller villet begribe, hvor meget han egentlig påtog sig, fordi han er for selvklog til at lade sig noget sige.“ (Brev til Winstrup 18/10 1854).

Konduktørens store bekymring havde hele tiden været tømmerleverancerne; han må ofte vente på skib i egentligste forstand, da tømmeret naturligvis sejles til Haderslev ligesom også tagsten og forskelligt andet udenbys materiale. En del af tømmeret købes som nævnt i byen. Det lykkes endelig at nå så vidt, at der i oktober kan holdes rejsegilde. Holm har i den anledning interPELLERET amtmanden om summen der måtte bruges hertil. „Jeg tænker, at 150—200 rbd. kunne være passende. Jeg har foreslået, at der blev gjort så lidt som mulig gilde, men at man hellere skulle fordele resten af pengene mellem svendene på grund af, at pluraliteten af dem er tyskere.“

Denne bemærkning stemmer godt nok med den almindelige opfattelse af, at byens håndværkssvende for en stor del var indvandrede syd fra. Det er højst tænkeligt, at de penge, der ellers ville være blevet drukket op ved rejsegildet på skolen, er blevet omsat i flydende varer i svendeherberget Gåskærgade nr. 20, nu „Folkets hus“, der før kaldtes „æ murerkro“.

Man måtte holde inde med murerarbejdet fra december 1853 til foråret 1854, da man tog fat på at mure det sidste stykke af gavlene og gøre pudscarbejdet færdigt. Ellers fortæller Holms breve nu mest om forskellige udenomsarbejder. Rektors have skal ordnes; der skal sættes hegn om den, blandt andet ud imod den ny gade, den nuværende Skolegade, hvor der blev bekostet brolægning på et langt stykke langs hele skolens grund.

Alt imens arbejdes der for fuld kraft, men Holm er som nævnt ikke rigtig tilfreds med snedkeren, som ganske vist nu arbejder selvtiende på bygningen.

Henimod midten af august 1854 udtaler Holm sig om sit indtryk af bygningen: „Midterpartiet er nu fuget helt ned og stilladserne borte. Jeg kan ikke sige, at det ser så godt ud, som jeg havde troet, og som det gjorde på tegningen. Det kommer tildels af den simple grund, at man altid ser det i en for lille afstand og i frøspektiv. Men desuden mener jeg, at det øverste runde vindue er bleven for stort med den stærke indfatning, det fik, og måske også blev sat nogle tommer højere på grund af den meget omtalte kikkert.“

Det er næppe til at finde ud af, hvad der hentydes til vedrørende kikkerten, men iøvrigt er Holms kritiske bemærkning angående det runde vindue i frontispiciens midterparti næppe uberegtiget. Illustrationen, som Holm udførte til indbydelseskraftet til indvielsen, viser også, hvordan bygningen ovenover det runde

vindue har et skjold med det kongelige navne-ciffer, hvorved også noget af den gode virkning blev ødelagt. Façaden har jo desuden, som den stadig gør det, inskriptionerne ANNO MDCCCLIV og *Patriæ et literis*, som rektor havde foreslået, og derimellem det danske rigsvåben, som blev nedtaget efter 1864, men som i 1920 atter blev anbragt. Der havde iøvrigt været tale om også at anbringe byens våben på skolens façade, men man har åbenbart ikke rigtig kunnet finde plads dertil og har så opgivet tanken.

Om den efter moderne smag lidt aparte svungne afslutning af frontispicen med den mærkelige lanterne ovenpå er allerede tidligere sagt, at helhedsindtrykket afsvækkes derved. Den senere udformning af frontispiciens midterkam i lighed med bygningens to gavlpartier vil rimeligvis forekomme de fleste at være en forbedring.

Med hensyn til bygningens indre blev der ikke ofret mere end højst nødvendigt, bortset fra at loftet i festsalen (som det kan ses den dag i dag) blev fornemt udformet med dekorerede loftbjælker og flade kassetter med perlestav, som understreger salens karakter af solennitetssal. En diskret anvendelse af forgyldning har yderligere fremhævet salens stilfulde præg. Lysvirkningen (med vinduer til begge sider) har utvivlsomt været god. Ved aften har vel gaslyset, som kom i slutningen af 50'erne, sikkert virket overmåde blændende og storartet for datidens mennesker (mens vi på belysningens område er blevet meget mer fordringsfulde og i virkeligheden er fyldt med kritik over belysningen i den nuværende festsal. Terminsprøven i december afslører ubarmhertigt belysningens utilstrækkelighed).

I festsalen fandtes, så vidt man kan skønne, nogle gibsafstøbninger af nogle af Thorvaldsens mindre relieffer, og salen prydedes endvidere af en afstøbning af Thorvaldsens „Hermes der dræber Argus“, en gave fra borgmester Hammerich.

Som man kan vente det, var spændingen sommeren 1854 stor både hos lærerne og eleverne. Ville den ny skole blive færdig til indvielse efter sommerferien, der den gang var betydelig kortere end nu og normalt overstået omkring 10. august. Det viste sig ugørligt at blive færdigt til det tidspunkt, og rektor Thrige var da også godt nok klar over, at man måtte fortsætte i Smedegade en kort tid endnu. Men han var vel alligevel den, der længtes mest efter at komme ind i en ny rummelig skole. Han taler allerede i maj i et brev til Regensburg om, hvordan man skulle få penge til indvielsesfesten og har nok fået det råd at bruge amtmanden som mellemmand. I et brev fra Holm til Winstrup af 7. august hedder det: „Af professor Thrige erfarer jeg, at amtmanden har isinde at skrive til ministeriet om penge til en indvielsesfest. Han synes ikke, at det var passende, at skolen begynder i det ny locale,

for indvielsen har fundet sted. Dette er for så vidt heldigt, da det kan knibe at blive færdig i de 14 dage, der er tilbage.“

Endelig den 6. oktober 1854 foregik den højtidelige indvielse. For sidste gang samledes elever og lærere i de trange stuer i den gamle skumle skole på kirkepladsen, og i procession vandrede man til den ny skole, hvor man under Frederik VII's navne-ciffer og det danske rigsvåben gik ind til en skoletilværelse, hvor man rigtig skulle komme til at føle sig hjemme. Til stede som særlig indbudte var naturligvis arkitekten og en række honoratiores. Festtalen holdtes af Boesen, der var blevet udnævnt til biskop siden grundstensnedlæggelsen.

Håndværkerne var nu ikke ude af huset, fordi der havde været holdt højtidelig indvielse, og vi ser af Holms breve, at man faktisk nåede helt hen mod jul 1854, inden han kunne betegne arbejdet som afsluttet og samle den sidste buket regninger, hvoraf nogle trængte til revision, fordi de var for skrappe. At der forelå en overskridelse var forudset, bl. a. fordi man havde udvidet arbejdets omfang, bl. a. med anlæg af den nuværende Skolegade forbi skolens grund, endvidere havde man opført muren rundt om legepladsen i stedet for et plankeværk.

Den gamle skole havde været så absolut fattig på inventar, at man simpelthen havde måttet ofre nogle hundrede rigsdaler på hylder i biblioteket, borde og bænke. Og endelig var tømmeret kommet til at koste ikke så lidt mere, end man havde kunnet forudse, fordi krigsudsigterne og den vanskelige forsyningssituation havde medført, at ingen tømmerhandler i hertugdømmet og heller ikke i København havde været i stand til at påtage sig at levere hele det påkrævede kvantum.

Faktisk mangler der 5368 rdl., men ved salg af den gamle skole kan man vel få 3000 rdl. ind, så restbeløbet altså bliver 2368. Holm konkluderer derfor meget fornuftigt: „Min private mening er, at vi er kommen heldig fra det hele, og man må vist kalde det en billig bygning af offentlige bygninger at være.“

Det tog tid at få klaret udredningen af restbeløbet, idet sagen var genstand for megen drøftelse mellem købstaden og ministeriet, og først i september 1856 kunne borgmester Hammerich skrive følgende brev til stadsbygmester Winstrup:

„Høistærede! Endelig er det kommen i orden med skolebygningen. Byen har overtaget at udrede det resterende af byggesummen, og det glæder mig hermed at kunne fremsende til Dem de 450 rdl., som De har tilgode og med hensyn til hvilke De har udvist en så mageløs tålmodighed. Tør jeg bede Dem at sende mig en quittering, som jeg kan vedlægge regnskabet.

Deres hengivne

E. Hammerich.“

Den overenskomst med ministeriet, som borgmesteren omtaler, er udtrykt i følgende skrivelse fra Slesvigske Ministerium af 21. juni 1856.

„Ved kgl. resolution af 16. ds. har det behaget Hans Majestæt at bifalde, at den i Henhold til Allerhøjeste Resolution af 17. Jan. 1853 opførte nye Bygning for den lærde Skole i Haderslev overdrages Haderslev By til Ejendom, dog uden Præjudice for dens Bestemmelse at tjene til Locale for en lærd Skole med dansk Undervisningssprog, og saaledes, at den ikke maa behæftes med Gjæld — imod at Byen paatager sig Vedligeholdelse og de paa Grunden hvilende Skatter osv. samt Udredelsen af den endnu *uberigtigede* Del af de til Skolebygningens Opførelse medgaede Udgifter.“

De samlede udgifter var da nået op på 34.990 rdlr. Den gamle skole i Smedegade havde ved auktion 5/2 1855 indbragt 3400 rdlr. Den blev købt af kirkeforstander og deputeret borger A. Bløcher.

Man hæfter sig i Regenburgs skrivelse ved klausulen: uden præjudice for dens bestemmelse at tjene til locale for en lærd skole med dansk undervisningssprog. Havde man i København hange anelser om, at der kunne ske voldsomme ændringer i en ikke alt for fjern fremtid?

Hvad arkitekten, stadsbygmester Winstrup angår, må det siges: I sandhed, han havde været tålmodig. Hans honorar var ansat til 1200 rdl. (4 % af 3200 rdl. skulle have givet ham 1280!) og deraf havde Holm som konduktør fået de 600, betalt i rater, mens arbejdet stod på. Vi har i Winstrups arkiv bl. a. postvognsbilletterne til hans 17 rejser til Haderslev i tiden 13. oktober 1852 til 4. december 1854, og korrespondancen med konduktøren viser også tilfulde, hvor optaget Winstrup har været af dette arbejde. Byggesagen havde taget sin tid, men der var kommet et resultat ud deraf, og de herrer, der havde stået for byggeriet, Stockfleth, Hammerich samt rektor Thrige kunne med rette glæde sig over, at der nu i det danske Slesvig fandtes en skole, der var på højde med, hvad der på den tid kunne forlanges af en dansk højere skole, så den kunne præstere en indsats, der skulle få betydning, også længe efter at skolen var blevet kongeligt præsjisk gymnasium efter den ulykkelige krig i 1864.

For os, der færdes i den århundredgamle skolebygning går det let sådan, at vi forestiller os, at der ingen ændringer er sket, siden skolen blev taget i brug. Et blik på Winstrups tegning med forklaringerne er nok til at få en til at indse, hvor vrang denne forestilling er. Hele den østlige halvdel af stueetagen var som tidligere nævnt beregnet til rektorbolig (1—8 på planen), altså de nuværende 2 klasseværelser (nr. 6 og 7) ud mod Gåskærgade og historisk laboratorium (nr. 8). Endvidere var de nuværende biblioteks-

værelser den gang gymnastiksal, mens der i samme fløj på 1. sal var festsal og musik- og forsamlingsværelse. Hvor der nu er håndarbejdsværelse, var oprindeligt en del af biblioteksværelset, der dog var betydeligt større, nemlig på 66 m² gulvflade, mens naturfag, fysik og geografi var samlet i de to østligste værelser i hovedfløjens stueetage ud mod Gåskærgade, altså i det nuværende geografilokale, der dog dengang var af samme størrelse som det tilstødende østligste værelse (nu nr. 3) samt i kælderen nedenunder laboratorium.

I hovedfløjen ovenpå var der udelukkende klasseværelser. Et specielt lærerværelse fandtes ikke. Formodentlig har man benyttet enten biblioteket eller musikværelset foran festsalen som sådant. Der findes ingen særlige kontorer til rektor eller inspektion lige så lidt som omklædningsværelse til gymnastik, endsige badeindretninger eller andre bekvemmeligheder*). Den, der færdes i vor nuværende skole med åbne øjne, vil på mange forskellige tegn erkende tidligere tiders indretning — ankre til gymnastikapparater i nuværende bibliotek, rester af det smukke loft med perlemorsornamentikken i klasseværelserne ovenpå i østre sidefløj — forskellige værelses sammenstødende bræddegulve i historisk laboratorium.

Et blik på Winstrups grundrids viser også, hvordan klasseværelserne var indrettet eller tænkt indrettet med hensyn til anbringelse af kateder og skoleborde og bænke. Man vil også bemærke, at samtlige klasseværelser er indbyrdes forbundne med en dør, der altid sidder længst borte fra midterkorridøren gennem hele bygningen. Alle disse døre er forlængst blevet tilmurede.

For at fuldstændiggøre billedet af den gamle latinske skole må man endelig gøre sig klart, at en meget stor del af skolens område var rektorhave, nemlig hele arealet nord for den i 1854 opførte hovedbygning, bortset fra en lille baggård med retirader. Legepladsen ud mod Gåskærgade var tilstrækkelig stor til skolens ca. 200 elever, der altså i frikvartererne færdedes under rektorfamiliens vinduer.

Den smukke og gode ramme, der var skabt af den danske stat om den lærde skole i Haderslev, skulle i tidens løb komme til at stå sin prøve, og den dag i dag må man gang på gang glæde sig over de solide materialer, der blev brugt i Haderslev for 100 år siden. Få bygninger kommer vel ud for hårdere slitage end netop en skolebygning. På den anden side ofres der vel også rundt regnet betydeligt mere på vedligeholdelse af en skole end på de fleste

*) I rektors lejlighed fandtes der dog vist en »indendørs retirade«, som professor Hetsch ved Kunstakademiet var gået personlig ind for som »højst ønskelig«.

andre offentlige bygninger. En opgørelse over vedligeholdelsesomkostninger i løbet af de 100 år ville vist give et anseligt beløb.

Da man byggede den ny skole i 1854, var der ingen, der tænkte på realundervisning, men allerede i 1856 blev en sådan aktuel, og rektor fik magistratens billigelse til at lade indrette to værelser på loftet til denne undervisning, det første toges i brug straks; det andet efter sommerferien 1858.

Af andre forbedringer kan nævnes, at der den følgende sommer blev indlagt gasrør i skolens klasser på samme betingelser som i rektors værelser, d. v. s. mod at skolekassen forrentede anlægsudgifterne med 4 %.

Angående inventar har vi „en indberetning om de byen tilhørende gjenstande på skolen“ af 8. september 1858. Det kan måske være af en vis interesse at gøre sig stillingen klar; luksus er der ikke just tale om.

- a) gjenstande forefundne på den gamle skole:
3 løse bænke. 3 bogreoler. 5 tavler.
- b) gjenstande anskaffede af de til skolebygningen anviste summer:
3 store borde. 12 store bogreoler.
- c) gjenstande anskaffet af stadkassen:
21 borde og bænke, 6 alen lange
7 " " " 4 " "
8 " " " 3½ " "
4 " " " 3 " "
4 " " " 2 " "
1 rundt bord med 2 runde bænke
24 rørstole
12 stole med læderbetræk
10 kathedere
1 talerstol
1 skab med pult. 9 klasseskabe. 1 lille bord
8 store tavler. 9 kakkelovnsskjærme. 30 kakkelovne

III

Prøjsens annekktion af hertugdømmerne medførte, at skolen blev prøjsisk statsejendom, og at den blev et middel i tvangsfortryskningens hånd, men dette kommer kun indirekte til at berøre bygningens historie. Klasseværelser, samlings- og festsal blev benyttet som før, men til en vis grad af elever fra andre hjem, især fra de mange tilflyttede prøjsiske embeds- og bestillingsmænds.

Frekvensen var omtrent uforandret. Dog klages der over, at tilslutningen til realundervisningen er meget ringe. Karakteristisk er følgende betragtning, som direktor *Jessen* fremfører i skoleprogrammet i 1876: „Zwar sind immer Schüler in denselben

(realklasserne) gewesen, aber nur in geringer Anzahl. Der Hauptgrund wird wohl darin liegen, dass noch manche aus der Umgegend sich nicht recht dazu entschliessen können ihre Söhne der deutschen Bildungsanstalt anzuvertrauen; ist's dem so, so ist das eine Schade, den nur die Zeit bessern kann, und sie wird das schon zu Stande bringen.“*)

Tiden synes imidlertid ikke at have bedret forholdene på dette område, i 1882 indrømmer Jessen det ved at skrive: „Über die mit dem Gymnasium verbundene höhere Bürgerschule scheint kein glücklicher Stern zu walten.“ I løbet af det følgende tiår kan det i programmerne aflæses, på hvor svage fødder hele denne undervisning står, og fra påske 1894 ophører definitivt det til Johanneum knyttede Realprogymnasium. Elevantallet var da i gymnasium og forskole på ialt 178, et tal, der kan betegnes som nogenlunde rimeligt for bygningens kapacitet. I den danske periodes næstsidsste år havde man været oppe på 202.

Så længe der i byen havde været en dansk realskole og så længe man i danske kredse vedblev at regne med en afstemning efter § 5, var det urimeligt for folk i danske hjem at udsætte deres børn og unge for tysk påvirkning, hvis noget sådant kunne undgås. Efterhånden som man blev klar over, at genforeningen måske kunne lade vente længe på sig, og efterhånden som man så, at man loyalt måtte indordne sig under de bestående statsforhold for at have ret til at protestere mod nationale overgreb, voksede også forståelsen for, at man måtte affinde sig med de tyske skoleforhold, hvis man ikke helt ville overlade præjserne valpladsen. Derfor kommer der op imod 1900 ikke få børn fra danske hjem (især i byerne) i de højere tyske skoler. Landboungdommen søger fortrinsvis til efterskoler, højskoler og landbrugsskoler nord for Kongeåen, hvorfra de vender hjem med rigt åndeligt bytte og med hårdet vilje til at fortsætte fædres kamp.

Det er tidt blevet sagt, at Johanneum**) var en god skole, hvor man fik solide kundskaber, og hvor der var en fortrinlig lærerstab, der pligtro udførte den gerning, der var pålagt den. Enkelte af lærerne var ivrige præjsere og meget aktive i fortyskningsarbejdet. Andre var ikke særlig aktivistiske og i og for sig afholdte og respekterede også af elever fra danske hjem.

Skolens indre udsmykning talte naturligvis sit umiskendelige sprog, lige fra vestibulens store „Gedenktafel unserer Gefallenen“, men vor hjemmelsmand erindrer ikke, om det var dem fra 1848—50, fra 64 eller fra 1870 (formodentlig var det fra denne sidste krig); stærkere indtryk har mindetavlen ikke gjort på ham.

*) Smlgn. Th. O. Achelis, Deutsche und dänische Schulen einer Schleswiger Grenzstadt im Wandel der Jahrhunderte, p. 99.

**) »Johanneum« dukker op som officielt navn omkring 1901.

Kom eleverne om morgenen op ad trappen til første sal, mødtes deres øjne af direktøren, der sædvanligvis i sort diplomatfrakke stod i dobbeltdøren, der førte ind til „Konferenzzimmer“, lærerværelset lige for trappen, hvor nu nr. 19 er. Over døren hang skolens ur, som formodentlig den gang gik præcist efter prøjsisk normaltid. Fortsatte man videre op, passede man på trappen op til „Elysium“ (værelset i kvisten ud mod Gåskærgade) stativer med de geografiske kort. Navnet „Elysium“ stammer ikke fra tyskertiden, men er vist fremkommet i rektor Mortensens tid. „Frontisterion“ brugtes i en kortere periode af „klassikerne“ som betegnelse for nuværende nr. 3, der var klassisk faglokale, før pladsmangel nødvendiggjorde den nuværende ikke i og for sig heldige anvendelse af bibliotekets inderste rum som udflytterklasse til latin- og græskundervisning på klassisk-sproglig linje.

I slutningen af 90'erne syntes mulighederne at være til stede for at gøre et nyt fremstød for realundervisning ved siden af gymnasiundervisningen i Haderslev, og direktor *Zernecke*, der fulgte en skrappere kurs end sin forgænger *Ostendorff*, kunne regne med al mulig støtte fra den prøjsiske regering, når det gjaldt om at udvide kulturarbejdet. Nu måtte der skabes større rammer om skolearbejdet, og der måtte mere fart i tingene. Man må have en tysk skole med appel i: „Die Schüler der Vorschule, der Sexta, Quinta, Quarta und Untertertia müssen von Ostern ab Schultornister tragen (motivering: skæve rygge og mishandlede bøger bør undgås! Underforstået: Det er også godt for en præjser at vænne sig til at gå med tornyster og militærisk anstand i tide). Die Schüler der Obertertia werden gleichfalls ermahnt sich Schultornister zu beschaffen.“ De har åbenbart ikke været særlig ivrige for tornyster med en svamp hængende i en snor efter sig.

Rektors ønsker om udvidelser og mere tempo over fortyskningsværket opmuntres, og 23. og 24. januar møder en stor kommission op fra Berlin og Slesvig under ledelse af Wirklich Geheime Ober Regierungs Rath Dr. *Germer* for at tage stilling til en udvidelse, der nu er blevet „eine gebieterische Notwendigkeit“, da elevantallet nu er vokset så stærkt, at man om sommeren må benytte festsalen til undervisningslokale, mens man om vinteren, da festsalen ikke kan opvarmes, må leje plads i „Bürgerverein“ til forskolens to afdelinger. I skolens program beklager rektor ikke at kunne tage imod flere indmeldelser: „Das ist doch, zumal für unsere Anstalt an der Grenze, recht bedauerenswert.“

Udvidelsesplanerne gik ud på, at der skulle opføres en ny vestfløj med en stor gymnastiksal med en gulvflade på 10 × 20 m*),

*) Gulvet var af cement med linoleum over — hårde vilkår for gymnaster efter moderne begreber.

ovenover på første sal en lige så stor festsal. Endvidere skulle tilbygningen rumme 8 nye store klasseværelser. Samtidig skete der en række ændringer i den gamle skolebygning, som vi lige skal omtale. Den gamle østfløj fik nu i stedet for den tidligere festsal med forværelset, der oprindeligt havde været benyttet som musikværelse, ialt tre klasseværelser. I de to af disse kan man endnu beundre det gamle fornemme loft. Men forgyldningen er nu borte, og puds og stuk er heller ikke længere så stabile forekomster som før. Loftets kassetteinddelinger mellem bjælkerne svarer ikke rigtigt til de ny skillemares placering, så man kan ikke undgå at bemærke, at klasserne er „lavet om“.

I stueetagen skete der også store ændringer. Hele østfløjen lige hen til midterkorridoren blev omdannet til biblioteksrum, ialt tre stuer, hvoraf den største er af anselige dimensioner. Således fik det stærkt voksende bibliotek udmærkede lokaleforhold. Det næsten 12 m lange værelse ud mod gården, som før havde været bibliotek, blev nu halveret af en ny skillemur og indrettedes til klasseværelse (nuværende håndgerningslokale), mens resten blev afgivet til en ny korridor og et nyt lokale (nuværende nr. 2), hvis øvrige gulvareal fremkom ved, at den gamle korridor foran gymnastiksalen bortfaldt, samtidig med at indgangen fra Skolegade muredes til.

På modsat side af midterkorridoren (altså ud mod Gåskærgade) indrettedes nu et ret stort fysiklokale med bordene anbragt i stigende højde. Dette kom til at gå ud over pedellen, som her havde haft to opholdsstuer, mens hans lejlighed iøvrigt bestod af kælderrum nedenunder det nuværende geografilokale. Ved nedrivning af to skillemure og opførelse af en ny mellem andet og tredje vinduesfag fra øst fik fysiklokalet en passende størrelse. I det lille sidelokale (nuværende nr. 3) var dengang udmærket plads til skolens fysiske samling, der ikke var ret stor, men vel tilstrækkelig til et humanistisk præjsisk gymnasium.

På modsat side af vestibulen, hvor der hidtil havde været rektorbolig, blev der nu foruden nogle klasseværelser indrettet pedelbolig, hvortil dog også kælderregionen (men nu især den vestligste) blev benyttet. Det der nu er historisk laboratorium gjorde den gang tjeneste som rektors kontor, foran hvilket der fandtes et forværelse til „vrede mødre og bekymrede fædre“, som en rektor engang kaldte sine hyppigste gæster.

Til rektorbolig erhvervedes naboejendommen Gåskærgade 30. „Gud alene Æren“, som den gerne kaldes efter den indskrift, der blev sat på dens gavl, da den byggedes i 1856.

Skolen var faktisk blevet udvidet med det dobbelte af sit omfang. Direktør *Zernecke* kunne være stolt af hvad han havde fået gennemført og så sikkert i ånden, hvordan fortyskningen nu

måtte skride frem med stormskridt. Når man så skolen fra Gåskærgade, var der tilsyneladende ikke sket større ændringer, men den noget brutalt virkende røde vestfløj dominerede stærkt, når man så skolen fra Skolegade eller fra bakken nord for Ringgade (nu Laurids Skaugade). Helt uden øje herfor var Zernecke ikke: „Die Anstaltsgebäude machen zwar keinen streng einheitlichen Eindruck, aber dennoch hat jeder seine helle Freude an dem stattlichen Gebäude“ (skoleprogram 1905, p. 9).

Vi skal ikke misunde gymnasialdirektor Zernecke „sine helle Freude“, men nøjes med at glæde os over, at det ikke gik værre ud over Winstrups den gang 50-årige bygning.

I tiden op til verdenskrigen sker der intet særligt i bygningens historie, og det prøjsiske skolemaskineri arbejdede støt og præcist i denne periode, der blev kulminationen for den tyske kulturindsats i Nordslesvig. Tyske skolekasketter og den sorthvide flagstang på legepladsen ud mod Gåskærgade talte sit tydelige sprog til de mange danske fra by og land, der samledes til nationalt betonede sammenkomster i den røde gård lige overfor.

Verdenskrigen 1914—18 kom naturligvis til at sætte sine dybe spor i skolens tilværelse, men bygningen blev ikke benyttet til noget krigsformål sådan som i verdenskrig II. Alligevel satte hele krigsperioden 14—18 sine umiskendelige spor: al vedligeholdelse forsømt på grund af den efterhånden anspændte krigsøkonomi, mangel på arbejdskraft og vel også efterhånden en ret udbredt ligegyldighed i administrationen. Da sæbe var blevet en sjælden luksus, måtte selv den mest elementære renholdelse opgives. Krigstidens løserne skoledisciplin bidrog vel også sit til, at forfaldet bredte sig, så det var et alt andet end lysteligt syn, der åbenbarede sig for danske skolefolks øjne, da de i 1920 første gang indfandt sig på Thriges og Lembckes gamle skole.

Der forestod et stort istandsættelses- og oprydningsarbejde i alle dele af det store bygningskompleks, hvor der blev stillet store krav til tålmodighed og tilpasningsevne hos rektor, dr. phil. *Karl Mortensen* og den ny lærerstab, før et dansk skolearbejde for anden gang siden 1850 kunne komme til udfoldelse og blomstring i Haderslev gamle latinske skole, som nu efter rektors indstilling fik tillagt navnet katedralskole, idet Marie Kirke i Haderslev var blevet gjort til domkirke i det nyoprettede Haderslev stift.

IV

Hvor slemt forfaldet var i 1920, fremgår af den udtalelse, der tillægges departementschef *Glahn*, som efter at have besøgt skolen sammen med rektor Mortensen skal have sagt: „Den er lige til at rive ned og genopføre fra grunden!“ Rektor Mortensen

havde imidlertid så megen pietet for hovedfløjens smukke façade og minderne om de mænd, der havde virket her mellem de to slesvigske krige, at han gik ind for at bevare skolen, som den var, men naturligvis efter en gennemgribende istandsættelse.

Det var først og fremmest hovedbygningens tag og gulve i stueetagen der måtte fornyes. Endvidere måtte kakkelovne og gasbelysning vige pladsen for mere fuldkomne tekniske hjælpemidler til opvarmning og belysning. Det ny centralvarmeanlæg med dampopvarmning skulle desværre vise sig ikke at svare til forventningen og er til stadighed blevet kritiseret af såvel vikingenaturer som af frossenpetere, vanskelig regulerbart som det er. Men et fremskridt var det i sammenligning med de helt umulige kakkelovne, der fandtes på skolen.

At man så sent som 1920 havde gasbelysning i skolens lokaler, kan undre de unge af vor generation, fordi gasbelysning ligesom tilhører klunketiden. Men den gang lå situationen sådan, at bygningsinspektøren i Odense *J. Vilhelm Petersen*, fra hvis hånd der foreligger nogle karakteristiske breve til rektor Mortensen*) antydede, at sparsommelighedshensyn kunne medføre, at ministeriet så sig foranlediget til at stryge udgiften til elektrificering — således som man havde gjort det i en skolebygning i Tønder.

For den lidt ældre generation er tanken om gasbelysning vel knap så fremmed, og vi mindes da godt nok de gamle gaslamper fra vor barndoms skoler, idet man ofte lod installationen blive siddende, selv hvor man var gået over til at benytte elektricitet. Et andet levn fra tidligere tiders skolestueudstyr havde vi her på skolen i spyttebakkerne, der forefandt i adskillige klasseværelser (som en noget tvivlsom hygiejnisk og æstetisk foreteelse) i alle tilfælde til op i 30'erne. At de oven i købet benyttedes af enkelte lærere, der fik sig en frisk skrå i frikvarteret, bør måske nævnes som tidstypisk.

Man må sige, at skolens bygninger i 1920 blev udnyttet så godt som gørligt. Der herskede den gang stærk holignød, som staten på forskellig vis søgte at afhjælpe, bl. a. ved at købe nogle ejendomme til brug for embedsmænd. Men også nogle af skolens lokaler blev i den første tid efter genforeningen udnyttet som tjenestebolig. Således blev gymnastiklærer *Iversen* med familie anbragt i skolens pedelbolig; den var ikke ideel, men tjenestemænd måtte

*) Her er en lille prøve: »Angående istandsættelse af Deres palais i Ringgade (altså nuv. rektorbolig i Laurids Skaugade 13). Men for himlens skyld, vær ikke for udskejende. Ministeriet begynder at synes, at det og det er for dyrt osv.« — Dyrt blev det, der bevilgedes 30.000 kr. til istandsættelse af ovennævnte hus, så det kunne bruges til rektorbolig, mens en nødtørftig istandsættelse af »Gud alene Æren«, den tidl. tyske rektorbolig, Gåskærgade 30, beløb sig til 15.000 kr.

ved genforeningen være glade for blot det at kunne få tag over hovedet til familien.

Pedelboligen i hovedbygningens vestlige ende, hovedsagelig i kælderens og med to værelser på loftet, havde ikke været brugt under krigen, da fru *Lycke* fungerede som pedel med bolig ude i byen. Gymnastiklærer Iversen er altså den eneste lærer foruden rektor Thrige, der har boet på skolen.

Til pedellen byggedes der i 1922 — i tilknytning til nybyggeriet nord for skolen — tjenestebolig på legepladsens nordside.

Da det var tanken at oprette et fuldstændigt dansk gymnasium med alle tre linjer, var der naturligvis store spekulationer angående faglokaler til kemi- og fysikundervisning. Som nævnt var der i stueetagens østfløj to rum, der i 1854 var blevet indrettet til disse fag med et udstyr og med pladsforhold, som var ganske uantagelige i 1920, hvor netop disse fags hele metode stillede store krav om plads. Der var planer om at indrette lokaler til fysik og kemi i den tidligere rektorbolig „Gud alene Æren“, hvis stueetage eventuelt kunne anvendes, omend ikke uden store bekostninger. Denne bygning var i rektor Mortensens øjne uanvendelig til rektorbolig, og arkitekt J. Vilhelm Petersen indrømmede også, at som den stod var den næppe brugelig til menneskebolig, men man måtte vel kunne istandsætte den omend med store omkostninger sådan, at den *midlertidig* blev brugbar, da boligsituationen var så rent fortvivlet. Rent logisk var det ikke så let at forklare, sådan som bygningsinspektøren også sagde det, at denne bygning, der var ubrugelig som bolig for rektor, alligevel burde indrettes til bolig for to gifte lektorer og en ugift adjunkt, men det skete altså — og den midlertidige anvendelse af ejendommen som menneskebolig har foreløbig været i 34 år. Det har nok kostet en del i reparation og vedligeholdelse, men de sagkyndiges skøn over bygningen har altså ikke været holdbart.

Fysik- og kemiundervisningen henlagdes, så snart det kunne ske, til en helt ny bygning, i hvilken man i stueetagen indrettede en pigegymnastiksal, som langt fra opfyldte de krav om gulvfladeareal som gymnastikinspektionen havde foreslået. Man gik vel af sparsommelighedshensyn fra de foreslåede 18×9 m ned til en gulvflade på 113 m^2 og skabte derved en af de meget alvorlige undervisningstekniske vanskeligheder, som vi nu har at slås med. Men med nybygningen opnåede man blandt andre fordele også at få et særligt geografilokale i hovedbygningen, idet det tidligere fysiklokale i stueetagen var velegnet til dette fag. Desværre viste faglokalerne i kemi og biologi sig hurtigt at være for små, en ulempe, der i tidens løb ofte har medført, at man har måttet dele større matematikklasser i to hold for overhovedet at få dem undervist i disse to fag.

Hovedstandsættelsen i 1920 i en periode, hvor der var store vanskeligheder ved at skaffe materialer, var en besværlig og langsommelig proces og det viste sig ugørligt at få undervisningen igang straks efter sommerferien. Man forlængede den til den 7. september, på hvilken dag man begyndte med undervisningen af gymnasium og realklasse, men ikke just under behagelige forhold. Til tider underviste således både dr. *Moth* og adjunkt *Willesen* samtidig i hver sin ende af festsalen, som iøvrigt var opfyldt med skolemateriel, mens blandt andre frk. dr. *Petersen* af og til måtte undervise et mindre hold elever på en trappegang, alt imens håndværkerne ikke altid lige stilfærdigt røgtede deres dont. Fra den 28. september var dog hele skolen i nogenlunde regelmæssig gang, og mangfoldige vidnesbyrd stemmer sammen i beretningen om, hvor skøn en oplevelse det var for både elever og lærere at arbejde i den gamle danske skolebygning. Der var såvel efter elevers som læreres udsagn over hele skolens gerning noget af den samme lyse og frejdige stemning, som også havde kendetegnet den strålende nybrudstid umiddelbart efter, at den ny skole var blevet taget i brug i 1854. Man færdedes på denne skole med en glad og tryk forvisning om, at her havde dansk sindelag og dansk tale en naturlig ret til at være, og man kunne ikke leve sit liv der uden at høre den sagte nynnen af konrektor Edv. Lembekes vers:

De fremmede de tænkte at volde hende sorg,
de bød hende trældom i hendes egen borg;
men just som de mente, hun var i bånd og bast,
da lo hun så hjertelig, at alle lænker brast.

Det var naturligt, at skolen med glæde modtog kammerherrende *Stemanns* gave, en marmorplade med indskriften: „Edvard Lembekke var lærer ved Haderslev lærde skole 1850—64. Han skrev sangen om modersmålet“, og at denne plade blev opsat på første sal lige for hovedtrappen. Hele det kuld af lærere, der kom herved i 1920, var jo fyldt af en særlig begejstring over at få lov til at virke i den ånd, som Lembekes generation havde været præget af. For dem var der noget forpligtende i at færdes netop i den gamle lærde skole fra tiden efter den første slesvigske krig, og for flere af dem stod det vel nærmest som helligbrøde, når yngre kolleger kunne sige, at patina og tradition er godt nok, men lys og frisk luft er bedre.

Som et ydre tegn på, at det atter var danskheden der rådede i den gamle danske skolebygning, opsattes påny det danske rigsvåben, som nogle elever havde fundet frem på skolens loft. Det var blevet malet op og føjede sig smukt ind i façaden, sådan som Winstrup havde beregnet det i sin tid. Indskriften „Patriæ et li-

teris“ havde prøjserne ikke haft nogen grund til at fjerne, da de jo i højeste grad arbejdede efter dette motto. Latin kan jo bruges til så meget! Skjoldet med Frederik VII's kronede monogram fik derimod lov til at blive liggende i en krog på loftet. I virkeligheden har det sin historiske berettigelse lige så vel som hertug Hans' våben, som heldigvis var blevet bevaret af en Haderslevborger med historisk sans, så det kunne sættes op over hovedindgangen til den tyske fløj i 1905. Når Frederik VII's monogram ikke kom op på frontispicen, hvor det sad i 1854, skyldes det nok skønhedsmæssige grunde, hvilket er berettiget, men man måtte nok have kunnet finde en anden plads til det.

Bygningens indre blev af rektor Karl Mortensen dekoreret med buster og billeder af danske personligheder, for at eleverne kunne blive fortrolige med den kulturverden, som den danske skole havde til mål at indføre dem i*). I den gamle hovedfløj var der i og for sig ikke særlig gode pladsforhold hertil, og belysningen der lod også meget tilbage at ønske, og hvad skolens germanskprægede „aula“ angår, havde de mange gibsbuster ikke just nogen særlig heldig dekorativ virkning der.

Minder fra tiden mellem krigene kom ellers især til at præge lærerværelset, hvor der ophængtes store fotografier af rektor Thrige, af Lembcke, Bloch, Iversen, Grønlund og de to Dorph'er, som vel nok er de mest kendte af de skolemænd, der udgjorde vor skoles første danske lærerkollegium. Disse mænd holdt for størstedelen sammen efter 1864 som lærere ved Haderslev Læreres Skole i København, et smukt udtryk for kollegialt sammenhold i en lærerflokk, der havde oplevet at blive fordrevet fra det blomstrende arbejde i Haderslev, hvor de havde følt sig som en kulturel avant-garde for danskheden. På lærerværelset opstilledes også en buste af Thrige, som efter 1948 har fået en bedre plads ved indgangen til festsalen, sådan at hele skolen daglig passerer den.

Typisk for udsmykningen af skolen efter genforeningen var også det billedgalleri af hele den oldenburgske kongerække, som hang på første sal i hovedfløjen. Når man betænker, hvor store misgreb overfor Nordslesvigs danske befolkning en del af disse konger havde tolereret eller ligefrem gjort sig skyldige i, kan ophængningen af dette galleri måske diskuteres, men med sin placering i den smalle mørke gang har det næppe betydet så særlig meget hverken for elever eller lærere, der hastede forbi. Mest karakteristisk var nok valget af Kierkegaards og Tycho Brahes buster på trappeafsatsen ved hovedindgangen. Rektor Mortensens

*) Undervisningsministeriet bevilgede hertil et beløb på 5000 kr.

tanke hermed var, som han selv har sagt, at eleverne skulle forstå, at også vi danske har fostret ånder af verdensformat.

På vestibulens vægge opsattes afstøbninger af fire Thorvaldsen-relieffer, to med bibelske motiver: „Kristus overgiver Peter himmerigs nøgle“ og „Rebekka ved brønden“ og to græske motiver „Apollo og muserne“ og „Athene tildeler Odysseus Achilles' våben“.

En mindetavle over lærere og elever, der faldt i verdenskrigen fra 1914—18 hænger på første sal i gangen, der fra den gamle hovedfløj fører til den tyske fløj. Dens historie er fortalt af dr. med. *Lorenzen* i H.-S. 1939, p. 43. Under verdenskrig II var den ude for ret hård medfart af tyske soldater eller flygtninge, der havde brugt den som dør eller til skillerum. Rektor, dr. Jacobsen lod den derfor istandsætte, inden den påny blev ophængt på sin gamle plads. Den er i høj grad et talende vidnesbyrd om vor skoles skiftende skæbne.

Siden genforeningen er der ikke sket store ændringer i indretningen af hovedbygningen, men i rektor Egeberg Jensens ret kortvarige Haderslevtid skete der et fremskridt, som fortjener at nævnes, nemlig at der i forlængelse af midterkorridoren ud mod Skolegade inderrettedes to garderober, en i stuen og en på første sal, begge med w. c., mens lærerpersonalet ellers i 17 lange år havde måttet benytte elevtoiletterne i gården, en ulæmpe, der navnlig følte generende, når censorer eller foredragsgæster måtte henvises til at foretage denne lange vandring. Samtidig muredes døren mellem geografilokalet og nr. 3 til, og der blev adgang til sidstnævnte lokale ad en dør direkte fra korridoren. Endvidere blev der indrettet inspektionslokale i nr. 2, som før havde været en del af biblioteket, hvortil indgangen nu blev fra korridoren. Endelig forbedredes undervisningsforholdene i naturfag væsentligt derved, at der nu indrettedes et særligt biologilokale i tagetagen. Bag ved naturhistorielokalet fik man nemlig ved at nedrive en skillevæg skabt et lokale af antagelig størrelse, hvortil biologiundervisningen har været henlagt siden.

De tre første år af besættelsestiden forløb, uden at vi på skolen mærkede ret meget til værnemagten, men fra 1. oktober 1943 måtte vi forlade Gåskærgade, og vor skole begyndte en „udlændigheds“periode på fem år, noget ingen havde drømt om ved udflytningen. Pedel *Fogt* blev boende og havde et vist tilsyn med bygningen og kunne til tider godt få brug for sine erfaringer fra sin soldatertid i første verdenskrig, når han skulle snakke med tyskerne. Vi fjernede alt skolemateriel, for så vidt det lod sig gøre, men havde fået tilsagn om, at bibliotekslokalerne ikke ville blive rørt, hvorfor vi nøjedes med at evakuere inkunablerne og de mest kostbare og sjældne bøger til rådhusets kælderrum, mens resten

af bogsamlingen blev stående i biblioteket, der blev brugt som opbevaringssted for en hel del materiel, som vi ikke kunne have med til de skolelokaler, vi havde fået anvist i teknisk skole, på seminariets øvelsskole og på selve seminariet. Endvidere kunne vi heller ikke evakuere samlingerne i naturfags- og biologilokalerne helt og holdent. Om tyskernes skalten og valten skal ikke her fortælles, men det hele antog efterhånden karakter af en alt andet end appetitlig kaserne med en stor køkkenbarak i skolegården. Det ene hold tropper afløste det andet, og ny kommandanter følte sig ikke bundet af tidligere afgivne løfter. En afdeling pansertropper havde brug for biblioteket til munderingsdepot, og så gik det trods protester løs med at flytte hele bogbestanden op i biologilokalet — bøgerne blev stablet op i høje bunker, der efterhånden skred sammen til et usandsynligt kaos, idet soldater, da disciplinen var ved at forfalde, åbenbart brugte dette lokale til at lege krig i, idet de bombarderede hinanden og skabene deroppe med bøger og præparater fra samlingerne*). Vi havde fået højtidelig erklæring om, at alt skulle stå urørt under værnemagtens beskyttelse, hvilket vi forøvrigt ikke havde megen fidus til, men på daværende tidspunkt var der ikke egnede lokaler noget sted — og vi tog så chancen.

Under forhandlingerne med den pågældende officer var det, at der blev lejlighed til at få et lille indblik i den mægtige kaserne skolen var omdannet til. Nogle af pansersoldaterne havde åbenbart dekorative evner, og rundt omkring var de lyse vægge dekoreret med alfresco malerier og indskrifter, der docerede nazilærdomme og forherligelse af nazivæsenet. Festsalen var således dekoreret med en dygtig udført, men brutalt virkende nøgen ungdomskikkelse. På de store vægge i gangene var der bl. a. malet meget realistiske slagbilleder. Hist og her også scener, der symboliserede den tyske kvindes trofasthed og offervilje.

Ved kapitulationen blev skolen efter forhandling mellem de forskellige autoriteter benyttet til indkvartering af de mange flygtninge, som fra Østprøjsen var blevet slået herop. — Det var et meget trist syn at se disse ca. 800 stakkels mennesker, ofre for en skæbne, de ikke kunne forstå, leve som indespærrede dyr indenfor skolens enemærker, der bevogtedes af modstandsbevægelsens folk, hvoriblandt flere tidligere elever, der næppe havde drømt om at komme til at stå vagt om deres gamle skole på den måde. Senere indrettedes der flygtningelazaret i den gamle hovedbygningens første etage. Bibliotekets inderste lokale blev indrettet til apotek, mens det større var belægningsstue ligesom skolens øvrige lokaler. Da biologilokalet skulle bruges til sovesal for laza-

*) Fotografier i H.-S. 1945 viser tilstanden.



Katedralskolen etterår 1953

retpersonalet, måtte skolens bogsamling påny flyttes og blev så anbragt på loftet over pedelboligen på statsseminariet.

Selvsagt led bygningen stærkt under den meget hårde belægning under krigen og i årene efter kapitulationen, og i lærerkredsen regnede vi derfor med, at nu ville skolen faktisk næppe nogensinde mere kunne gøres brugelig til undervisning, uden at det ville komme til at koste urimelige summer, som ingen ansvarlig myndighed ville gå med til at bevilge, når det dog var soleklart, at man inden længe måtte gå i lag med at bygge en ny skole. Fra undervisningsministeriets embedsmænd blev der også givet udtryk for, at planer om en ny skole ville blive velvillig modtaget. Rent midlertidig skulle skolens arbejde føres videre i „Deutsche Bücherei“, den tidligere tyske privatskole på Lembeckesvej, i Teknisk skole, hvis lokaler vi havde benyttet allerede i lang tid, ligesom vi stadig fik lov til at benytte seminariets faglokaler til kemi, fysik og naturfag. Et tysk sprængkommando havde forladt pigesalen, så vi kunne flytte pige-gymnastiken derned i slutningen af 1946.

Imidlertid var byggesituationen katastrofal, og man måtte af finde sig med, at der var så påtrængende nødvendige byggeopgaver at løse, at eventuelt skolebyggeri måtte udsættes. Ved et besøg af undervisningsminister *Hartling* sammen med undervisningsinspektør dr. phil. *Højberg Christensen*, kgl. bygningsinspektør *Lehn Petersen*, kontorchef frk. *Vöhtz* og fuldmægtig *Drostby* den 20. september 1947 blev det bestemt, at der skulle udarbejdes et overslag over, hvad en nødtørfvig istandsættelse af de gamle bygninger kunne komme til at koste. De første år ville byggesituationen næppe muliggøre nybyggeri. Dog skulle arbejdet med planerne til den ny skole ikke lægges til side; siden juni samme år havde der nemlig foreligget en skitse til en ny skole, udarbejdet på undervisningsministeriets foranledning af den kgl. bygningsinspektør *Knud Lehn Petersen*. Det ret betydelige beløb, som ansloges til istandsættelse af bygningerne og fornyelse af inventar, ialt 152.000 kr., blev bevilget den 7. april 1948, efter at undervisningsminister *Hartwig Frisch* sammen med finansudvalgets byggeudvalg (*Jensen Broby, Viktor Larsen, Sneum* og *Funch Jensen*) havde været på stedet for at besigtige skolen. Istandsættelsen blev straks påbegyndt og kom til at vare til langt hen på efteråret, således at vi først den 23. november 1948 påny kunne holde vort indtog i de gamle lokaler, som havde fået en make up, der virkede ret besnærende. Gangene i den gamle hovedbygning var blevet malet lyse og virkede faktisk langt mere venlige, end da vi fem år før forlod skolen, og der var i det hele taget blevet gjort i stand og pyntet op, så at vi havde en fornemmelse af, at de mange penge var blevet givet godt ud. Vi havde også en følelse af, at nu kunne

vi godt slå os til tåls med forholdene nogle år; håbet beskæmmer ingen, og byggesagen er jo ikke skrinlagt, men byggesituation og prissituation har vist sig langt mindre gunstige, end man i 1947 troede. De år, der er gået siden vi vendte tilbage, har imidlertid taget meget hårdt på den gamle hovedbygning, hvis træværk simpelt hen er slidt eller rådnet i en grad, man næppe gør sig forestilling om. At gennemgå bygningens sørgelige tilstand i enkelt-heder vil næsten være for trist et kapitel. Lad det blot være sagt: der findes vist næppe nogen ansvarlig arkitekt, der vil gå ind for, at en ny make-up til 100 års fødselsdagen kan skabe illusioner om den alderstegnes vitalitet. Det er muligt, at ydermurene kan stå i mange, mange år, men en del indvendigt murværk har vist sig meget svagt, og gulve, vinduer og døre med samt en meget stor del af inventaret er kassabelt. Noget nyt og smukt har vi dog fået i i den allerseneste tid, idet nemlig skolelægeordningen, der endelig er blevet gennemført ved statsskolerne, nødvendiggjorde, at man måtte indrette et særligt lægeværelse med venteværelse i tagetagen til højre med indgang fra trappeafsatsen foran Elysium. Det smukt monterede lokale blev desværre i november 1953, kort efter at være taget i brug, genstand for en ildløs, der skyldtes en kortslutning. Ved betids indgriben af pedel *Uldal* reddedes skolen fra en tagbrand, som kunne have fået katastrofale følger. —

Man kan diskutere, om det ikke havde været bedre i 1920 at erklære skolens bygninger for uegnede til deres formål. En sådan radikal løsning af lokaleforholdene ville måske have været langt billigere i det lange løb. Opførelsen af nybygninger, ombygninger sammen med de konstante betydelige vedligeholdelsesomkostninger af den gamle hovedbygning, har sikkert medført så store udgifter for staten, at en helt ny skole i 1920 ville have været at foretrække. Fra et pædagogisk synspunkt ville en ny skole med tilstrækkelig store klasseværelser, gode faglokaler, egnede gymnastiksale, plads til sløjd- og køkkenskoleundervisning, frokost-rum til eleverne, læskure, cyklestald og med kort afstand til idrætspladser ganske afgjort have budt på meget store fordele og på mange måder gjort arbejdsforholdene bedre for såvel elever som lærere. Pietetshensyn, rutinemæssig tilvænning til for små dårlige eller halvdårlige lokaler, charmen ved krinkelkroge, en vis resignation og vel også en i mange henseender klædelig beskedenhed med hensyn til at stille krav til det offentlige har virket sammen, så de berettigede ønsker, der næres om en ny skole i Sønderjyllands hovedby, hidtil ikke har kunnet gøre sig gældende overfor autoriteterne med den dynamik, som besejrer alle indvendinger. Mens kommuneskolerne i de senere år mange steder i by og på land ved hensigtsmæssigt byggeri følger med tiden, er forholdet det, at statens skoler sakker agterud og mange ste-

der, ikke blot i Haderslev, bliver mere og mere forældede, samtidig med at kravene, der stilles såvel til elevens som lærerens arbejdsindsats, afgjort er stigende. Skulle der udtrykkes noget ønske for den hundredårige, ville det være hensynsfuldt og barmhjertigt at bede om en død i stilhed og en opstandelse i en ny skøn og praktisk skikkelse på den velegnede grund lige syd for stadion, som Haderslev by for en årrække siden har stillet til rådighed for Haderslev Katedralskole.

Den gamle latinskole på kirkepladsen ud mod Smedegade nåede at stå i over 100 år efter sin genrejsning i 1735 efter en brand. Den nåede faktisk at overleve sig selv og blev forladt som en nærmest skummel ruin. Det skulle ikke gerne blive den nuværende skoles skæbne. Den har klaret de 100 skæbnetunge år, der er forløbet siden indvielsen den 6. oktober 1854 med bravour, men den har så sandelig også fortjent at få en afløser.

EFTERSKRIFT

Stoffet til foreliggende fremstilling er for en stor del hentet fra almindelig kendte kilder. Endvidere har skolens og amtets arkiv, Haderslev Byarkiv og stadshygmester L. A. Winstrups arkiv fra Rigsarkivet været benyttet. Regenburgs arkiv er udnyttet indirekte gennem dommerfuldmægtig Erik Bondo Svanes excerpter i efterladte papirer deponerede på Landsarkivet i Aabenraa. I Erik Bondo Svanes afhandling om Winstrups arbejder, trykt i Sønderjydske Aarbøger 1946, er netop afsnittet om Haderslev Katedralskole ufuldendt, men har naturligvis været til stor støtte for mig. Jeg vil gerne herved sige højesteretssagfører Oskar Bondo Svane tak for tilladelse til at benytte hans alt for tidligt døde broders optegnelser, ligesom jeg også takker de ovennævnte arkivers embedsmænd for elskværdig hjælp.

Efterretninger om Haderslev Katedralskole i skoleåret 1953-54.

I. Skolens indretning.

Haderslev Katedralskole er i overensstemmelse med loven af 24. april 1903 en fuldstændig højere almenskole. Skolen består af *mellemskolen, realklassen og gymnasiet.*

Mellemskolen er en barneskole, der i tilslutning til folkeskolens undervisning for børn i 11—12-års alderen meddeler sine elever en for det givne alderstrin egnede højere almenundervisning gennem fire etårige klasser.

Realklassen fortsætter mellemskolens undervisning efter den afsluttende årsprøve, og dens elever underkaster sig efter et års forløb „realeksamen“, som giver adgang til ansættelse i trafiketaterne og til at læse videre ved forskellige højere læreanstalter (ofte dog med tillægsprøver), ligesom den i almindelighed kræves i banker og handelsvirksomhed.

Gymnasiet er treårigt og bygger på mellemskolens grundlag. Det består af en klassisk-sproglig, en matematisk-naturvidenskabelig og en nysproglig linie.

Studentereksamen efter hver af disse tre retninger giver ret til at lade sig immatrikulere ved universiteterne i København og Aarhus og ved andre højere læreanstalter; undertiden kræves dog en eller anden tillægsprøve.

Skoleforsømmelser.

Bortset fra ferier — og enkelte ekstraordinære fridage — har skolens elever *ubetinget mødepligt*. Lovlig forsømmelsesgrund er kun sygdom. Har en elev på grund af sygdom forsømt sko-

len, må vedkommende medbringe en skriftlig meddelelse om fraværelsen og dens årsag. Hvis hjemmet af ganske særlige grunde — f. eks. større familiefester i den allernærmeste slægt — ønsker fritagelse for skolegang for en elev, *må der fra hjemmet sendes skolen anmodning derom senest dagen før. Vi henstiller indtrængende til hjemmene kun med særlig magtpåliggende grunde at anmode om sådan fritagelse*, som skader det regelmæssige skolearbejde og virker som et uheldigt eksempel.

Gymnastik.

Fritagelse for gymnastik må i hvert enkelt tilfælde motiveres fra hjemmet. Ønskes en elev fritaget helt eller delvis for gymnastik i mere end een uge, kræves der lægeattest. Denne skal udfærdiges på de af undervisningsministeriet godkendte blanketter, som udleveres på skolen.

Konfirmationsforberedelsen.

Det vil være bedst, at eleverne går til præsten i 3. mellem-skoleklasse, hvor der på timeplanen er taget hensyn til den der-ved nødvendiggjorte forsømmelse.

Karakterskalaen.

Efter kgl. anordning af 6. februar 1943, § 1, tillægges der ved udregningen af gennemsnitstallet af henholdsvis årskaraktererne og eksamenskaraktererne de enkelte karakterer følgende værdier: $ug = 15$, $ug\div = 14\frac{2}{3}$, $mg+ = 14\frac{1}{3}$, $mg = 14$, $mg\div = 13\frac{2}{3}$, $g+ = 12\frac{2}{3}$, $g = 12$, $g\div = 10\frac{2}{3}$, $tg+ = 9\frac{1}{3}$, $tg = 8$, $tg\div = 5\frac{1}{3}$, $mdl+ = 2\frac{2}{3}$, $mdl = 0$, $slet = \div 16$.

Til at bestå en afsluttende eksamen kræves et gennemsnitstal af såvel årskarakterer som eksamenskarakterer af mindst 10,75 for mellemskoleeksamens, 11,00 for realeksamens og pigeskoleeksamens og 11,25 for studentereksamens vedkommende.

Til at bestå en tillægsprøve kræves, at eksaminanden i det pågældende fag får mindst karakteren g.

II. Afgangsprøverne 1953.

Studentereksamen.

kl. sproglig

Fog, Hanne (sognepræst, Øsby) mg 13,77.

Jessen, Harry (lagerekspedient) $mg+$ 14,33.

Lund, Sonja (lærer, Abkjær) $mg\div$ 13,14.

Schroeder, Birte (overlæge, dr. med.) $mg\div$ 13,63.

Søbye, Elisabeth (tandlæge) mg 14,07.

nysproglig

Agerschou, Elise Kruse (afdelingsleder) mg÷ 13,04.

Bløcher, Kirsten (arkitekt) mg÷ 13,43.

Boysen, Hans Oluf (bogholder) mg 13,92.

Hansen, Grethe Dyckjær (redaktør) mg 13,84.

Knudsen, Gretha (skrædermester) mg 14,03.

Lauritzen, Ester (gårdejer, Skovby) mg 13,73.

Nielsen, Inge Louise (prokurist) mg÷ 13,30.

Nielsen, Ole Gellert (boghandler) mg÷ 13,17.

Rasmussen, Ulla (læge, Sommersted) mg 13,81.

Ravn, Erich Peter (lærer) mg÷ 13,65.

Schoop, Gerhard (bankassistent) mg+ 14,31.

mat. naturv.

Christensen, Børge (gårdejer, Jels) g+ 12,80.

Christensen, Karlo (fabrikant, Vojens) mg+ 14,21.

Hansen, Vibeke (tandlæge) ug÷ 14,59.

Lorenzen, Jens (snedkermester, Erlev) mg÷ 13,21.

Michaelsen, Andreas (gårdejer, Styding) g+ 12,98.

Nielsen, Erik Bryld (gårdejer, Moltrup) g 11,44.

Nielsen, Knud Møller (konsulent) g+ 12,97.

Nielsen, Poul Gunhard (civildommer) mg 14,07.

Nielsen, Ulla (bankbogholder) mg 14,03.

Norn, Svend (overlæge, dr. med.) mg÷ 13,26.

Ravn, Kirsten (stadsskoleinspektør) mg 13,93.

Sørensen, Erik (bagermester) mg 13,78.

Sørensen, Palle (frue) mg 13,77.

Realeksamen.

a.

Dahl-Hansen, Poul (købmand) g 12,15.

Engel, Inger Damgaard (fabrikant) mg÷ 13,04.

From, Johan (gårdejer, M. F., Fjelstrup) mg÷ 13,33.

Hansen, Lilian Blum (direktør) g+ 12,79.

Høier, Hans Erik (købmand, O. Aastrup) mg÷ 13,51.

Jensen, Egon (møller, Aastrup) mg÷ 13,56.

Lehmann, Willy (købmand) mg 14,08.

Maegaard, Erik Bojsen (mekaniker) mg 13,98.

Mareussen, Flemming (bankbogholder) g 12,28.

Ohlsen, Arne (ingeniør) mg÷ 13,29.

Rasmussen, Bitten Inge (intendanturløjtnant) mg+ 14,18.

Raun, Mariane (gårdejer, Moltrup) mg 14,11.

Roost, Ane Marie (gårdejer, Bramdrup) mg 13,85.

Schmidt, Else Marie (snedkermester) mg÷ 13,55.

Thomsen, Nis Christian (arbejder, Halk) mg÷ 13,62.

Thomsen, Peter Kristian (landmand) g+ 12,88.

Wilgaard, Hanne (direktør) g 12,12.

b.

Carstensen, Inge (konditor) mg÷ 13,44.

Christensen, Inger Marie (gårdejer, Sdr. Vilstrup) mg+ 14,20.

Favrholdt, Anders (lektor) mg÷ 13,57.

Gjethede, Tove (mekaniker, O. Aastrup) mg 13,86.

Hedegaard, Edel Marie (vognmand, Øsby) mg÷ 13,29.

Jørgensen, Jørgen (chauffør) mg÷ 13,18.

Kling, Edith (statshusmand, Vilstrupvej) mg 14,01.

Knudsen, Sven Morten (gårdejer, Grødebøl) mg 14,04.

Krohne, Edel (frisørmester) g+ 12,98.

Lausten, Sonja (lagerforvalter) mg 13,75.

Lorenzen, Knud Martin (bygmester, Sdr. Vilstrup) g+ 12,74.

Møller, Marie (lærer, Strandelhjørn) mg 13,84.

Nielsen, Hans Nissen (gårdejer, Simmersted) g 12,24.

Mellemskoleeksamen

bestodes af 64 elever, der fortsatte i realklasse eller gymnasium med undtagelse af Palle Kruse Agerschou.

III. Eleverne.

Ved skoleårets begyndelse var der -- pr. 1. september 1953 -- i hele skolen 372 elever, deraf 203 drenge og 169 piger. I gymnasiet var der 101 elever, i realklasserne 43.

Den 1. maj er der i skolen 368 elever. I den påfølgende fortegnelse opføres samtlige nuværende elever med fødselsdag og -år samt faderens (evt. moders el. værges) stilling. Hvor intet hjemsted er anført, er dette Haderslev.

III. gymnasieklasse.

kl.

1. Fischer, Robert, 14. 3. 35, afd. ejendomshandler
2. Lund, Jørgen, 20. 9. 34, kaptajn
3. Norn, Tove, 8. 5. 34, overlæge, dr. med.

ns.

1. Andersen, Ellen Marie, 13. 7. 35, civilingeniør, Næstved
2. Buthmann, Inge, 9. 10. 34, dyrlæge
3. Engel, Carl Damgaard, 13. 9. 33, fabrikant
4. Grau, Viggo, 23. 11. 35, musiklærerinde
5. Gunholm, Helga, 27. 10. 34, forstelærer, Aller
6. Jensen, Inge Dorthea, 16. 10. 35, gårdejer, Fuglsang, Fjelstrup
7. Jørgensen, Ellen Thyssen, 18. 4. 36, væрге: LRS, konsul Thyssen
8. Kørner, Gertrud, 8. 2. 35, væрге: grosserer Feidenhansl
9. Lauritzen, Lorenz, 14. 10. 35, amtslæge
10. Nielsen, Inge Lise, 30. 11. 33, gårdbestyrer, Frørup
11. Petersen, Kirsten, 15. 12. 34, installatør
12. Schaumann, Leif, 14. 1. 36, driftsleder, konsul

mn.

1. Andersen, Inger Margrethe, 18. 6. 35, overbetjent, Vojens
2. Bieling, Elke, 4. 3. 35, købmand
3. Bruhn, Inger, 26. 4. 35, købmand
4. Duus, Martin, 22. 8. 34, barbermester
5. Elneff, Børge, 23. 9. 34, landmand, Refsø
6. Henningsen, Harald, 24. 8. 35, gårdejer, Sommersted
7. Jørgensen, Bent Aage, 25. 5. 35, amtsbud
8. Jørgensen, Flemming, 19. 11. 33, kaptajnløjtnant
9. Kjær, Hans Jacob, 23. 12. 34, overlærer
10. Kloch, Søren Hasselbalch, 7. 8. 35, civilingeniør, Christiansfeld
11. Langelo, Helga, 18. 9. 35, enkefrue
12. Lassen, Johannes, 27. 2. 36, gårdejer, Hejsager
13. Mortensen, Hans Christian, 31. 5. 36, smedemester, Tagkjær
14. Nielsen, Arne, 22. 9. 35, mejeribestyrer, Tyrstrup.
15. Petersen, Bodil Marie, 9. 3. 35, købmand, Frørup
16. Petersen, Ragna, 18. 6. 36, overlærer
17. Thulstrup, Hans Viggo, 28. 8. 34, kreaturhandler
18. Thulstrup, Johanne, 23. 1. 36, landsretssagfører
19. Voss, Preben, 21. 5. 35, afd. købmand

II. gymnasieklasse.

kl.

1. Arkil, Lone, 7. 9. 36, civilingeniør, konsul
2. Christensen, Per Bøssing, 13. 11. 34, amtsligningsinspektør
3. Hansen, Inge Halfdan, 11. 6. 36, adjunkt
4. Pedersen, Esther, 23. 8. 35, gårdejer, Bramdrup
5. Sparlund, Asta, 22. 10. 36, købmand
6. Weitling, Günter, 28. 1. 35, installatør

ns.

1. Andersen, Johan Christmas Thielsen, 26. 7. 36, direktør
2. Bieling, Ursel, 4. 2. 37, søster til nr. 2 i III mn.
3. Christiansen, Else Birgit, 1. 12. 36, filialbestyrer
4. Geldermann, Uwe, 29. 4. 36, bogholder, Nibøl
5. Kloch, Ingeborg, 3. 2. 37, søster til nr. 10 i III mn.
6. Lautrup, Carl Erik, 17. 1. 36, gårdejer, Vellerup, Branderup
7. Meyer, Gisela, 28. 7. 36, læge
8. Nielsen, Henning, 28. 3. 36, konsulent
9. Paulsen, Ingrid, 9. 10. 36, direktør
10. Ravn, Inge-Lisbet, 25. 11. 35, læge, Jels
11. Sørensen, Bent Baggersgaard, 18. 5. 36, amtstuefuldmægtig
12. Termansen, Niels Bang, 11. 8. 36, gårdejer, Jels

mn.

1. Fromm-Christiansen, Susanne, 17. 6. 36, gårdejer, Ultang, Hejsager
2. Hansen, Folmer, 14. 6. 36, lærer, Øsby
3. Hansen, Jens Ove, 17. 8. 35, lærer, Knud
4. Hansen, Poul Gerhard, 6. 5. 35, redaktør
5. Jensen, Mathias, 24. 2. 36, landmand, Rødning
6. Madsen, Povl, 16. 2. 36, pens. lærer, Jernhyt
7. Nilsson, Egon, 5. 5. 35, skrædersvend
8. Rasmussen, Kaj Erik Wildenhoff, 22. 9. 36, stadsdyrlæge
9. Schubert, Kaj, 23. 3. 36, mejerist, Øsby
10. Søbye, Kirsten, 27. 12. 35, tandlæge
11. Sørensen, Ole Utoft, 14. 8. 36, seminarieførstander
12. Thomsen, Thorkild Romme, 24. 3. 36, gårdejer, Genner

13. Thygesen, Ellen Margrethe, 14. 1. 36, forpagter, Stautrup, Aarhus
 14. Vaaben, Kaj, 20. 12. 35, repræsentant, Nr. Hjarup, Hovslund

I. gymnasieklasse.

kl.

1. Friis, Bent, 25. 7. 38, sognepræst, Jels
2. Hansen, Hans Heinrich, 26. 6. 38, apoteker
3. Ottosen, Knud, 6. 4. 37, læge, Hoptrup
4. Thyssen, Mogens, 27. 10. 37, landsretssagfører, konsul

ns.

1. Agershou, Anne Grethe, 27. 4. 37, afdelingsleder
2. Bløcher, Liss, 1. 3. 37, arkitekt
3. Elbæk-Jørgensen, Klaus, 26. 1. 38, kontorchef
4. Hansen, Tove, 3. 3. 37, kontorfuldmægtig
5. Hollesen, Uffe, 17. 8. 36, smedemester, Fjelstrup
6. Holst, Mary Kjestine, 12. 9. 36, gårdejer, Kestrup
7. Jensen, Ragna, 24. 5. 37, købmand
8. Jessen, Erik, 9. 1. 38, sognepræst, Agerskov
9. Larsen, Hans Christian Kjær, 15. 12. 37, viceinspektrice
10. Lauritzen, Peter, 16. 10. 37, broder til nr. 9 i III ns.
11. Lund, Margit Bitten, 9. 5. 37, lærer, Abkjær
12. Roust, Kirsten, 15. 11. 37, amtsskolekonsulent
13. Schoop, Jürgen, 22. 3. 38, bankassistent
14. Sindet, Frands Børge, 7. 4. 36, prokurist
15. Thomsen, Jørgen, 5. 8. 36, gårdejer, Bramdrup
16. Tveskov, Ingunn, 9. 7. 36, ingeniør
17. Vind, Hans Nissen, 6. 1. 35, gårdejer, Galsted, Bevtoft

mn.

1. Christensen, Knud Bagger, 12. 9. 36, skoleinspektør
2. Føns, Gunnar Eeg, 30. 3. 36, dyrlæge, Hoptrup
3. From, Elsebet, 11. 3. 37, depotbestyrer
4. Gaarde, Carl, 21. 6. 37, gårdejer, Marstrup
5. Hansen, Erich Dyekjær, 12. 5. 37, broder til nr. 4 i II mn
6. Haslund, Ole, 26. 11. 37, revisor
7. Jørgensen, Poul Georg, 22. 6. 37, amtsvejinspektør
8. Jørn, Ernst, 15. 4. 37, grosserer
9. Karlsson, Birgit, 11. 1. 38, lektor
10. Krogh, Peter, 31. 1. 37, grønthandler
11. Lauritzen, Hans, 16. 10. 37, broder til nr. 9 i III ns.
12. Linderøth, Birte, 28. 6. 38, forstander, Sommersted
13. Olsen, Ole, 1. 11. 37, oberstløjtnant
14. Schøtt, Poul, 17. 5. 37, gårdejerske, Damgård, Aastrup
15. Vibe-Petersen, Søren, 17. 1. 37, sognepræst, Aller
16. Østergaard, Inge Vyff, 25. 10. 36, gårdejer, Favervraa

Realklasserne.

a.

1. Andersen, Christian Holm, 25. 7. 37, gårdejer, Hejsager
2. Berg, Jytte, 22. 5. 37, kaptajnløjtnant
3. Buch, Lise, 29. 7. 37, bankdirektør
4. Carstensen, Otto, 11. 9. 37, centralbestyrer, Fjelstrup
5. Fisker, Karen-Margrethe, 19. 4. 37, bogholder
6. Jøpersen, Ruth, 13. 8. 37, malermester, Christiansfeld
7. Jessen, Anne Helene, 30. 3. 37, tømremester, Fjelstrup
8. Jessen, Jes Peter, 27. 1. 37, overtrafikassistent

9. Knudsen, Annelise, 8. 8. 37, gårdejer, Grødebøl
10. Krog, Johannes Brandorff, 25. 2. 37, gårdejer, Sommersted
11. Larsen, Christian Bent, 22. 7. 37, forretningsfører
12. Larsen, Poul Henrik, 16. 11. 37, slagtermester
13. Lorensen, Bente, 24. 2. 37, enkefrue
14. Michelsen, Karen, 4. 6. 37, dyrlæge, Sommersted
15. Nahrstedt, Klaus, 14. 5. 37, bogholder
16. Nielsen, Hans Møller, 19. 7. 37, førstelærer, Sommersted
17. Nielsen, Solveig, 28. 2. 37, tilskærer
18. Petersen, Kaj Thaysen, 8. 5. 37, gårdejer, Hejsager
19. Rasmussen, Kaj, 15. 2. 38, forretningsfører
20. Schmidt, Bente, 9. 7. 37, købmand
21. Skyll, Kirsten, 3. 12. 37, fuldmægtig
22. Thomsen, Thomas, 9. 10. 35, arbejdsmand, O. Lerte
23. Wulf, Lis, 24. 3. 37, sognepræst, Aastrup

b.

1. Andersen, Kirsten, 8. 10. 36, civilingeniør
2. Brink, Hans Jørgen, 27. 9. 36, arbejder, Djernæs
3. Christensen, Christa, 26. 3. 37, skomager, Sommersted
4. Duus, Ingeborg, 31. 5. 37, søster til nr. 4 i III mn.
5. Gjerding, Martha, 24. 9. 36, gårdejer, Kestrup
6. Hansen, Aksel Høi, 24. 4. 37, overpostbud
7. Hvingel, Ragnhild, 18. 4. 37, tapetserer
8. Jespersen, Ulla Hum, 6. 11. 37, driftsleder, Agerskov
9. Kellmann, Bent, 19. 2. 37, overinspektør
10. Kjær, Inge Elisabeth, 7. 3. 37, gårdejer, Ullang
11. Lassen, Karin, 1. 11. 37, søster til nr. 12 i III mn.
12. Moos, Karen, 25. 7. 37, lærer, N. Jerstal
13. Møller, Annelis, 14. 4. 37, gårdejer, Hoptrup
14. Møller, Johanne, 14. 12. 37, slagtermester, Hoptrup
15. Nørskau, Sonja, 4. 6. 37, mekaniker
16. Ravn, Benno, 14. 9. 36, direktør
17. Schmidt, Anna Elisabeth, 5. 3. 37, tømrer, Hejsager
18. Schroeder, Erik, 22. 10. 36, overlæge, dr. med.
19. Sørensen, Erik, 24. 6. 37, repræsentant
20. Westergaard, Knud, 18. 1. 37, afd. købmand

4. mellemskoleklasse a.

1. Algreen-Petersen, Hans Lauritz, 27. 12. 37, boghandler
2. Barasinski, Clara, 14. 5. 38, arbejder, Kjelstrup
3. Bjerre, Torben, 14. 1. 39, sognepræst, Moltrup
4. Carlsen, Eric, 3. 9. 37, kredittforeningsassistent
5. Christensen, Ole, 15. 3. 38, disponent
6. Eriksen, Steen, 16. 6. 39, lærer, Sillerup
7. Henningsen, Gunnar, 27. 3. 39, guldsmed
8. Hundevadt, Anton, 16. 2. 39, købmand
9. Iversen, Laurids, 8. 12. 37, gårdejer
10. Laisen, Inge, 3. 1. 39, landbrugskonsulent, Bjerningrød
11. Madsen, Ingrid, 11. 6. 38, arbejder, Egedal, Hoptrup
12. Neumann, Bent, 7. 12. 38, museumsinspektør
13. Neumann, Peter, 7. 12. 38, broder til nr. 12
14. Nielsen, Ole Jul, 4. 4. 38, købmand
15. Petersen, Ester, 27. 6. 38, landmand, Hammelev
16. Rasmussen, Hans Henning, 8. 11. 37, gårdejer, Rougstrup
17. Raun, Erik, 6. 4. 38, gårdejer, Hajstrup
18. Schrøder, Kaj Johannes, 9. 3. 38, vognmand, Fjelstrup

19. Svensson, Helle Bjørn, 27. 9. 38, redaktør
20. Søbye, Poul Erik, 25. 7. 38, broder til nr. 10 i II mn.
21. Thomsen, Peter Romme, 26. 4. 38, broder til nr. 12 i II mn.
22. Thygesen, Petra, 4. 2. 38, lagerarbejder, Kjelstrup
23. Toft, Anton, 8. 5. 38, gårdejer, Bramdrup
24. Wogensen, Birthe, 8. 5. 38, maskinmester

4. mellemskoleklasse b.

1. Andersen, Knud, 22. 11. 38, distriktschef
2. Bernsen, Alice, 3. 5. 38, repræsentant
3. Carstensen, Lis, 27. 6. 38, malermester
4. Christensen, Palle, 10. 9. 38, gårdejer, Pamhule
5. Ebsen, Christian, 23. 7. 38, gartneriarbejder, Aarø Sund
6. Frederiksen, Bent Schack, 15. 1. 37, postkontrollør
7. Frej, Hans Laurits, 17. 9. 38, skrædermester, Agerskov
8. From, Knud Magnus, 14. 8. 38, gårdejer, Hvinderup
9. Hansen, Preben, 25. 6. 38, førstelærer, Hejsager
10. Henningsen, Jes Ole, 11. 2. 39, lærerinde
11. Holst, Bodil, 21. 2. 38, murer, Agerskov
12. Iwersen, Margit, 13. 10. 38, vognmand
13. Jessen, Gunnar, 1. 4. 38, lagerforvalter
14. Jessen, Kristian, 1. 12. 37, husmand, Agerskov
15. Juhl, Kai Nielsen, 3. 2. 38, vognmand
16. Kley, Gerhard, 10. 6. 38, bogtrykker
17. Lohfert, Inge, 16. 7. 39, direktør
18. Michelsen, Ellen, 24. 7. 38, søster til nr. 14 i R a.
19. Nielsen, Heinrich, 17. 5. 38, malermester, Agerskov
20. Nissen, Karen Marie, 2. 3. 37, gårdejer, Hajstrup
21. Petersen, Bodil, 26. 2. 38, arbejdsmand, Sommersted Vest
22. Sørensen, Arne, 3. 9. 38, handelsmedhjælper
23. Sørensen, Ellen, 24. 2. 38, forretningsfører
24. Toft, Hans, 17. 9. 37, bygmester, Agerskov
25. Winge-Petersen, Ove, 28. 2. 38, fisk- og vildthandler

3. mellemskoleklasse a.

1. Albertsen, Lis, 4. 3. 40, lærerinde
2. Andersen, Birthe Lund, 19. 4. 39, kreditforenings-bogholder
3. Arkil, Niels Ove, 8. 6. 39, broder til nr. 1 i II kl.
4. Barasinski, Jan, 10. 2. 38, landmand, Aastrup
5. Buch, Nina, 14. 7. 39, lektor
6. Carlsen, Ulla, 31. 8. 39, søster til nr. 4 i 4 a
7. Christensen, Erik, 1. 4. 39, toldkontrollør
8. Dau, Karen, 26. 11. 38, landmand, Stepping
9. Elbæk-Jørgensen, Morten, 15. 1. 40, broder til nr. 3 i I ns.
10. Eriksen, Anna Marie, 1. 12. 38, landmand, Aarø Sund
11. Holmgaard, Jørgen, 6. 4. 39, lektor
12. Iversen, Steffen, 10. 1. 40, landmand, Farris
13. Jacobsen, Ingeborg, 27. 7. 38, landmand, Kjelstrup
14. Jensen, Kamma, 26. 8. 39, landmand, Fjelstrup
15. Krenzen, Kirsten, 8. 1. 39, repræsentant
16. Lange, Leif, 9. 6. 39, arbejdsmand
17. Larsen, Peder Ellegaard, 21. 12. 39, flyverløjtnant, Skrydstrup
18. Lassen, Anker, 1. 2. 39, landmand, Vedsted
19. Lauritzen, Ellen, 21. 12. 38, landmand, Skovby mark
20. Marcussen, Kirsten Kaas, 3. 8. 39, bankfuldmægtig
21. Meyer, Birte, 9. 3. 39, boghandler

22. Nørgaard, Kjeld, 30. 7. 39, landmand, Nautrupgård, Øsby
 23. Oggesen, Jørgen, 15. 5. 39, direktør
 24. Okkels, Nanna, 15. 2. 39, revisor
 25. Olsson, Eigil, 20. 10. 38, købmand, Bæk
 26. Petersen, Svend, 2. 4. 39, chauffør, Kastvraa
 27. Poulsen, Jens Gregers, 1. 8. 39, danselærerinde
 28. Ravn, Inge, 2. 12. 39, afd. vinhandler
 29. Rudbeck, Hanne Marie, 24. 12. 39, landmand, Flovt
 30. Sand, Knud Erik, 10. 12. 39, købmand
 31. Steffen, Birger, 17. 12. 39, pedel
 32. Thomsen, Birgit, 13. 9. 39, kontormedhjælper
- Hospitant: Pedersen, Edith Marie, 18. 5. 39, kaptajn. Virginia, U. S. A.

3. mellemskoleklasse b.

1. Andersen, Karin, 11. 12. 38, søster til nr. 1 i R b
2. Andersen, Olto Gosch, 20. 12. 39, ingeniør
3. Anker, Egon, 20. 10. 38, købmand, Fjelstrup
4. Burmeister, Ann Jane, 10. 8. 39, læge, Vojens
5. From, Kirsten, 19. 7. 39, læge, Agerskov
6. Gade, Anne-Marie, 5. 8. 38, sognepræst, Sdr. Vilstrup
7. Hansen, Børge, 24. 4. 40, bygmester, Sdr. Vilstrup
8. Henriksen, Herluf, 21. 6. 39, husmand, Rougstrup
9. Iversen, Ellis, 8. 5. 39, savskærer, Hammelev
10. Jacobsen, Birthe, 17. 7. 39, købmand
11. Jacobsen, Erik, 12. 2. 40, afd. driftsassistent
12. Jepsen, Mogens, 9. 10. 38, overassistent
13. Jessen, Karin, 29. 10. 38, læge
14. Julil, Paul Henning, 18. 5. 39, proprietær, Seggelund
15. Krab, Mary, 17. 12. 38, lagerformand
16. Kragh, Maria, 12. 10. 38, gårdejer, Hoptrup
17. Leschke, Eberhard, 15. 7. 39, frue
18. Magaard, Gertrud, 6. 6. 38, afd. gårdejer
19. Meyer, Peter Heinrich, 17. 1. 40, sagfører
20. Myliin, Preben, 14. 12. 39, journalfører
21. Møller, Bodil, 8. 6. 39, kreditforeningsassistent
22. Nielsen, Preben Helmer, 24. 3. 39, papirhandler
23. Nielsen, Rita Marie, 5. 8. 39, fisker, Kjelstrup
24. Paulsen, Ragna, 9. 5. 40, søster til nr. 9 i II ns.
25. Petersen, Kirsten, 23. 1. 39, søster til nr. 16 i III mn.
26. Ryvard, Hans Oluf, 4. 4. 38, tandlæge
27. Steenberg, Erik, 28. 6. 39, sognepræst
28. Svensson, Gunver Bjørn, 19. 7. 40, søster til nr. 19 i 4 a
29. Terp, Niels, 23. 3. 39, vognmand, Øsby
30. Thomsen, Hans-Jørgen, 28. 2. 40, dyrlæge, Øsby

2. mellemskoleklasse a

1. Aagaard, Torben, 6. 11. 39, disponent
2. Allbrecht, Klaus, 12. 8. 40, landmand, Djernæs
3. Arkil, Ellen, 11. 1. 41, søster til nr. 1 i II kl.
4. Christensen, Lis Holst, 13. 6. 40, biografdirektør
5. Due, Jens Peter, 3. 3. 40, statshusmand, Refsø, Sommersted
6. Grastrup, Henning, 21. 4. 41, landmand, Ørbyhage, Vonsbæk
7. Hansen, Ricard, 3. 4. 40, teglværksejer, Fredsted
8. Hansen, Thorkild, 2. 7. 39, afd. postbud
9. Herzog, Jens Henrik, 24. 2. 40, statshusmand, Refsø, Sommersted
10. Jessen, Carl Christian, 17. 12. 41, broder til nr. 8 i I ns.

11. Jessen, John, 12. 1. 40, broder til nr. 13 i 3 b
12. Jessen, Margrethe, 22. 5. 40, søster til nr 10
13. Jørgensen, Nils Weber, 25. 9. 40, kreditforeningsassistent
14. Kellmann, Karin, 10. 12. 40, søster til nr. 9 i R b
15. Kloch, Johannes, 18. 6. 40, br. til nr. 10 i III mn.
16. Kloch, Mogens, 18. 6. 40, br. til nr. 15
17. Kloster, Niels Erik, 29. 4. 40, gårdejer, Hejsager
18. Kxdzierzykowski, Karin, 3. 6. 40, bogtrykker
19. Larsen, Peter, 16. 5. 40, lagerekspedient
20. Makoben, Inger, 6. 2. 40, vognmand
21. Olsen, Sven, 9. 1. 41, broder til nr. 13 i I mn.
22. Petersen, Anne Marie, 23. 4. 40, landmand, Kjestrup
23. Raun, Luise, 3. 6. 40, søster til nr. 17 i 4 a
24. Schmidt, Waldemar, 4. 7. 40, repræsentant
25. Simonsen, Anne Vibeke, 25. 9. 39, gårdejer, Flovt
26. Vibe, Kirsten, 1. 7. 40, statshusmand, Marstrup

2. mellemskoleklasse b.

1. Both, Erik, 22. 5. 41, bankfuldmægtig
2. Carstensen, Palle, 2. 10. 40, købmand, Aastrup
3. Cramer, Jens, 1. 6. 40, konstruktør
4. Derdau, Birthe, 13. 9. 39, sognerådsformand Aa. Boisen, Ladegård I
5. Ebbesen, Frank, 8. 2. 40, forretningsfører
6. Fallesen, Peter, 26. 1. 40, gårdejer, Ustrup
7. Feddersen, Preben, 13. 6. 39, murersvend, Hoptrup
8. Foged, Kirsten, 20. 5. 40, kulhandler
9. Frederiksen, Margrethe, 27. 4. 40, landmand, Sommersted
10. Gram, Sven, 7. 11. 40, ingeniør
11. Jacobsen, Jacob, 30. 10. 39, fiskehandler, Kjelstrup
12. Jensen, Gert, 14. 3. 40, driftsbogholder
13. Jensen, Søren, 11. 5. 40, dyrlæge, Christiansfeld
14. Jessen, Gunhild, 12. 9. 39, karetmager, Hejsager
15. Juhl, Anton, 9. 6. 39, arbejdsmand, Kjelstrup
16. Juhl, Ellen, 23. 1. 40, tømrermester, Ustrup
17. Juhl, Jonny, 25. 2. 41, bagermester, Kjelstrup
18. Kulavig, Anna, 12. 7. 40, isolatør, Kjelstrup
19. Lund, Jens, 21. 8. 40, adjunkt
20. Matz, Kaj, 17. 6. 40, husmand, Ladegaard I
21. Nissen, Annelise, 21. 3. 40, arbejdsmand, Fjelstrup
22. Ravn, Preben, 27. 8. 39, landmand, Hyrup
23. Ryvard, Edel, 16. 4. 40, søster til nr. 26 i 3 b
24. Smed, Poul, 15. 1. 40, gårdejer, Hammelev

1. mellemskoleklasse a.

1. Andersen, Peter, 5. 6. 41, kriminalbetjent
2. Bossen, Elisabeth, 23. 12. 40, gårdejer, Rangstrup
3. Bramsen, Martha, 16. 10. 40, gårdejer, Halk
4. Buch, Anne Mette, 30. 11. 40, søster til nr. 3 i R a
5. Carstensen, Hans Christian, 10. 10. 41, br. til nr. 3 i 4 b
6. Christiansen, Lis, 9. 5. 41, overtoldassistent
7. Fredsted, Anna Margrethe, 12. 11. 40, gårdejer, Sdr. Vilstrup
8. Gravesen, Grethe, 10. 4. 42, hotelvært, Thomashus
9. Haslund, Hanne, 18. 3. 41, søster til nr. 6 i I mn.
10. Holm, Inger Marie, 18. 4. 41, gårdejer, Rangstrup
11. Jørgensen, Marga, 17. 9. 40, kontorfuldmægtig
12. Kunstmann, Kaj, 28. 9. 41, gårdejer, Hoptrup

13. Kyster, Gunnar, 16. 4. 41, arbejtsmand, Ustrup
14. Lohfert, Gertrud, 10. 1. 42, direktør
15. Meyer, Armgard, 23. 12. 41, søster til nr. 7 i II ns.
16. Meyer, Irmhild, 23. 12. 41, søster til nr. 15
17. Meyer, Lise, 20. 7. 41, søster til nr. 21 i 3 a
18. Nielsen, Bente, 17. 4. 41, prokurist
19. Nielsen, Gerda Aagaard, 29. 3. 41, søster til nr. 14 i III mn.
20. Nielsen, Ib Hauge, 23. 3. 41, postassistent
21. Nielsen, Lis Brix, 27. 10. 41, gårdejer, Aarø
22. Pedersen, Nils Kortegaard, 4. 4. 41, adjunkt
23. Petersen, Hanne Schmidt, 18. 9. 41, gårdejer, Vojensgård
24. Schmidt, Arne, 24. 6. 40, lagerarbejder, Øsby
25. Schröder, Helge, 6. 6. 41, afd. arkitekt
26. Svensson, Karsten Bjørn, 27. 6. 42, br. til nr. 19 i 4 a
27. Terp, Jens Arne, 30. 5. 40, br. til nr. 29 i 3 b
28. Thulstrup, Erik, 14. 10. 41, afd. sagfører
29. Tinnesen, Bent, 13. 10. 41, arbejder
30. Tramm, Frede, 27. 4. 41, købmand, Hålk
31. Vinum, Ane Marie, 12. 8. 40, gårdejer, Raugstrup

1. mellemskoleklasse b.

1. Carlsen, Astrid, 5. 6. 41, søster til nr. 4 i 4 a
2. Christensen, Frode, 31. 5. 41, forpagter, Hvinderup
3. Grodt, Hans Christian, 21. 12. 40, arbejtsmand, Hammelev
4. Dippe, Ingrid v., 22. 5. 41, direktør
5. Fredsholm, Bente, 1. 2. 42, fhv. gårdejer, Seggelund
6. Hansen, Lisbeth, 23. 8. 40, forsikringsinspektør
7. Holgersen, Peter, 8. 10. 40, gårdejer, Hejsager
8. Høegh, Erik, 4. 2. 41, mckaniker
9. Jensen, Kirsten, 16. 6. 41, gårdejer, O. Aastrup
10. Jørgensen, Inge Kjærgaard, 14. 8. 41, viceskoleinspektør
11. Karlsson, Helga, 15. 4. 41, søster til nr. 9 i I mn.
12. Knudsen, Jens, 16. 7. 42, husmand, Marstrup
13. Kraack, Birthe, 4. 7. 40, gårdejer, Flovt
14. Kylling, Ruth, 12. 11. 41, husmand, Ørbyhage
15. Linderoth, Hanne, 22. 11. 41, søster til nr. 12 i I mn.
16. Lund, Benny, 25. 8. 40, br. til nr. 11 i I ns.
17. Mosbech, Bodil, 19. 11. 40, amtslandinspektør
18. Nielsen, Karen, 7. 4. 41, lagerforvalter
19. Nielsen, Thomas, 15. 12. 40, postekspeditor, Marstrup
20. Nygård, Dorthe, 20. 9. 41, amtsfuldmægtig
21. Pedersen, Karin, 12. 7. 41, fisker, Aarøsund
22. Petersen, Henning, 4. 12. 40, tarmmester
23. Røigaard-Petersen, Andreas, 2. 7. 40, bogholder
24. Sand, Edda, 14. 4. 41, snedkermester
25. Schütze, Helga, 6. 7. 41, direktør
26. Skytt, Gunnar, 28. 12. 40, br. til nr. 21 i R a
27. Steffens, Bernd, 9. 6. 41, prokurist
28. Vind, Margit, 7. 9. 40, landmand, Skovby
29. Winge-Petersen, Viggo, 12. 3. 41, br. til nr. 25 i 4 b
30. Yde, Thilde, 26. 5. 42, restauratør, Sommersted

IV. Personalia.

Ved kgl. resolution af 8. april 1954 udnævntes adjunkt Poul Albrechtsen Magelund til lektor fra 1. april 1954 at regne.

Fra 28. januar til 3. april 1954 havde lektor W. Buch orlov til et studieophold på Lysebu i Norge. Under hans fraværelse besørgedes hans timer af cand. mag., frk. Anna Margrethe Teglbjærg.

V. Undervisningen.

Rektor, dr. phil. N. H. Jacobsen: Geografi I m, R a, 4 a, 3 a, 2 a, 1 a. Naturhistorie I b	16 timer
Lektor V. Gamst: Matematik III m, II k+n, 2 a, 1 a, 1 b. Regning for piger R	24 timer
Lektor N. K. Østergaard: Tysk III n, II n, R a, 4 b. Engelsk III n, I m, 4 a	25 timer
Lektor, frk. Tove Lasson Andersen: Gymnastik I, 4. Matematik 4 a, 3 b, 2 b. Fysik 3 b, 2 b	30 timer
Lektor K. Olrik: Historie III m, II n, I k+m. Dansk 3 a, 1 a. Sang III, R, 4, 3, 2 a, 2b	28 timer
Lektor J. Schau: Engelsk II n, R b, 4 b, 3 b, 2 b. Fransk II k+m. I n. R a	33 timer
Lektor, dr. M. Favrhøldt: Fransk III k+n, III m, II n, I k+m, R b. Oldtidskundskab III m, II n. Latin 4 b	28 timer
Lektor H. Karlsson: Dansk III m, II n, I k+m, I n. Historie II k+m, R b, 4 b, 1 a, 1 b. Tysk I m	31 timer
Lektor V. Graversen: Fysik III m, I m, R a, 2 a. Kemi II m. Matematik R a, 3 a	30 timer
Lektor W. Buch: Geografi II m, R b, 4 b, 1 b. Naturhistorie III k+n, R b, 4 a, 4 b, 3 a, 2 a, 1 a. Fysik 3 a	26 timer
Lektor H. Holmgaard: Engelsk II k+m, I k, I n, R a, 3 a, 1 a. Dansk 2 a. Gymnastik II	31 timer
Lektor P. Magelund: Geografi II k+n, I k+n, 3 b, 2 b. Naturhistorie III m, R a, 3 b, 2 b. Gymnastik I, 2, 1, 3 (1 time)	31 timer
Adjunkt H. Hansen: Fysik II m, R b, 4 a, 4 b, 1 a, 1 b. Kemi III m, I m, Matematik II m, I m	34 timer
Adjunkt E. Hansen: Historie III k+n, R a, 4 a, 3 b, 2 b. Tysk II k+m. I n, 3 a, 2 a. Tegning 2 b	30 timer
Adjunkt I. Kortegaard Pedersen: Latin II k, I k, 4 a. Græsk III k, II k. Oldtidskundskab III k, III n. Gymnastik (ass.) 3	34 timer
Adjunkt, frk. Rigmor Münster: Religion III m, II n, I n, I k+m, 4 a, 4 b, 3 a, 2 a, 1 a, 1 b. Historie I n, 3 a, 2 a. Håndarbejde R, 3 a, 3 b, 1 a, 1 b	31 timer
Adjunkt Aa. Wielandt Hansen: Latin III k, III n, II n, I n. Græsk I k. Oldtidskundskab II m I n, I m. Religion III k+n, II k+m	28 timer
Adjunkt C. Lund: Dansk III k+n, II k+m, 4 a, 2 b. Tysk R b, 2 b. Skrivning 4 a, 4 b, 1 b. Skr. arb. R	30 timer

Adjunkt E. Mathiasen: Sang II, 1, 1 a, 1 b. Gymnastik III, R, 4, 3. Engelsk 2 a, 1 b	34 timer
Lærerinde, frk. C. Christensen: Dansk R b, 4. b. Tysk 4 a, 2 b. Skrivning 3 a, 3 b, 2 a, 2 b, 1 a	23 timer
Lærer A. Kalsbøll: Matematik R b, 4 b. Tegning 4 a, 4 b. 3 a, 3 b, 2 a, 1 a, 1 b. Bogføring R	26 timer
Lærerinde, fru Inger Petersen: Dansk R a, 3 b, 1 b. Gymnastik R, 2, 1. Håndarbejde 4 a, 4 b, 2 a, 2 b. Religion 3 b, 2 b	34 timer
Fru lektor Holmgaard: Gymnastik III, II, 3	12 timer

Indre inspektion har lektor Schou og Adjunkt H. Hansen. Ydre inspektion: lærer Kalsbøll. Inspektrice er frk. Christensen. Skriftlig inspektion: lektor Holmgaard (til 1/2), adjunkt Kortegaard Pedersen (fra 1/2). Skolens regnskabsfører og kasserer: lektor Graversen. Bibliotekar: lektor Favrholt.

Den musikalske ledelse af lovsangen har lektor Olrik.

Hvor mange timer, der har været tildelt de enkelte fag, ses af følgende oversigt:

Fag	III G		II G		I G		R		4 M		3 M		2 M		1 M		Til- føje- timer
	k	n m	k	n m	k	n m	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	
Religion	1 [1]	1	1 [1]	1	1 [1]	1	4	1	1	2	2	2	2	2	2	2	20
Dansk	4 [4]	4	4 [4]	4	4 [4]	4	4	5	5	5	5	5	4	4	5	5	70
Engelsk	5		1 [5]	1	3 [5]	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	61
Tysk	4		2 [4]	2	5 [4]	2	5	3	4	4	4	4	5	5	5	5	49
Fransk	4 [4]	4	4 [4]	4	5 [5]	5	5	5	4	4	4	4	5	5	5	5	36
Latin	6 [3]	6	5 [4]	5	6 [4]	6	6	4	4	4	4	4	4	4	4	4	36
Græsk	6		6	6	6	6	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	18
Oldtidskundskab	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7
Historie	4 [4]	4	3 [3]	3	3 [3]	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	42
Geografi	4		4	4	4	4	4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	26
Naturhistorie	4 [4]	6*	4	4	4	4	4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	30
Geografi med naturlære			2 [2]	2	2 [2]	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	4
Fysik og kemi	10*	6	2 [2]	2	6	6	6	2	2	2	2	2	2	2	2	2	46
Matematik og regning	6		2 [2]	2	6	6	6	7	7	7	6	6	5	5	4	4	79
Bogføring og skr. arb.							1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4
Skrivning							1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Tegning							2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	12
Håndarbejde							2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	17
Sang	1 [1]	1	1 [1]	1	1 [1]	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15
Gymnastik, drenge	4 [4]	4	4 [4]	4	4 [4]	4	4	5	5	5	5	5	3	3	3	3	††88
” piger	4 [4]	4	4 [4]	4	4 [4]	4	4	4	4	4	4	4	2	2	2	2	29

Det samlede antal lærertimer

649

* Klassen er delt i naturhistorie (2 timer), fysik (2 timer) og kemi.

** Klassen er delt i geografi, fysik (2 timer) og kemi.

† Heri medregnet 3 timer regning for piger og 1 time matematik for ikke fransk-læsende.

†† Heri medregnet 5 assistenttimer i 3. ml.

Ikke fransk-læsende i R har 3 timer bogføring, 1 time matematik og 1 time til skriftlige arbejder.

Ikke matematik-læsende piger i R har 3 timer regning for piger og 2 timer håndarbejde.

Til latin i 4. ml. tages 1 time fra hvert af fagene dansk, matematik, skrivning og tegning/håndarbejde.

VI. Om skolearbejdet 1953—54.

Religion.

- I—III. (Mü, WH). Kirkehistorie. Religionshistorie.
4 m. (Mü). Apostolens gerninger efter N. T. Missionshistorie.
1—3 m. (Mü, P). Juul Mortensen: Bibelhistorie. Katekismus.
1—2 m: Salmer.

Dansk.

- III k+n. (L). Litt. fra realismen — ud; norrøn og norsk litt. (Aksel Jørgensen; Falkenstjerne-Borup-Jensen). — Hovedværker: Mogens. Et Dukkehjem. — Svensk poesi: Rehling-Hasselberg 15—21ø, 22—29, 36—40ø, 49—53, 106—08ø, 111—12, 115—17ø, 125—26. — Modersmålskundskab: Oxenvad I²: Dialekter — ud (tekstlæsning efter Falkenstjerne). — Elevforedrag.
- III m. (Ka). Dansk litteratur fra ca. 1825 til ca. 1920 og norsk litteratur i det 19. årh. (efter Falkenstjernes udv. og A. Jørgensens litteraturhistorie). Hovedværker: Blicher: En Landsbydegns Dagbog, I. P. Jacobsen: Mogens og Ihsen: En Folkefjende. — Svensk poesi fra ca. 1825 til ca. 1900 (efter Rehling og Hasselberg). — 9 stile.
- II k+m. (L). Litt. fra Grundtvig til realisme, dansk litt. til Holberg (Aksel Jørgensen; Falkenstjerne-Borup Jensen). — Hovedværker: En dansk Students Eventyr, Ordet, folkeviser (efter Falkenstj.). — Svensk prosa: Rehling og Hasselberg, 57—63, 88—91, 129—35, 177—80. — Modersmålskundskab: Oxenvad I²: Lydhistorie, betydningslære til dialekter.
- II n. (Ka). Dansk litteratur fra ca. 1750 til ca. 1825 (efter Falkenstjernes udv. og A. Jørgensens litteraturhistorie). Hovedværker: Ewald Fiskerne, Wessel: Kærlighed uden Strømper og Oehlenschläger: Hakon Jarl. — Svensk poesi fra ca. 1750 til ca. 1825 (efter Rehling og Hasselberg). — Analyseøvelser. — 12 stile.
- I k+m+n. (Ka). Oldnorsk-islandsk litteratur og dansk litteratur fra oldtiden indtil Holberg (efter Falkenstjernes udv. og A. Jørgensens litteraturhistorie). Endvidere gennemgået en række prosafortællinger af H. Pontoppidan, Bang, Johs. V. Jensen, Skjoldborg, Aakjær, Andersen-Nexo, Erling Kristensen, Jørgen Nielsen, Leck Fischer, Tove Ditlevsen, H. C. Branner og Karen Blixen. — Svensk prosa (efter Rehling og Hasselberg). — Lydlære og formlære (efter Karlsson: Dansk grammatik for gymnasiet). Analyseøvelser. — 13 stile.
- R a+b. (P, CC). Clausen og Hansen: Dansk læsebog for realklassen. Karlsson: Dansk grammatik for mellemklassen og realklassen. Hovedværker: a: Hakon Jarl og Gunlaugs saga, b: Hertz: Sparekassen og Goldschmidt: Den flyvende post.
- 4 a+b. (L, CC). Clausen og Hansen III². — a: Jeppe paa Bjerget og Røverstuen, b: Jeppe paa Bjerget og Tømmerpladsen. — Falbe-Hansen og Keller Svenske læsestykker.
- 3 a. (O). Clausen og Hansen III². — Sproglære mundtligt og efter læsebogen. — Falbe-Hansen og Keller: Svenske læsestykker.
- 3 b. (P). Clausen og Hansen III². Røverstuen. — Jensen og Noesgaard: Øvelsesstykker i dansk sproglære. — Falbe-Hansen og Keller: Svenske læsestykker.
- 2 a+b. (Ho, L). Clausen og Hansen II⁴. — Jensen og Noesgaard: Øvelsesstykker i dansk sproglære^ø.
- 1 a. (O). Clausen og Hansen I. — Sproglære mundtligt.
- 1 b. (P). Clausen og Hansen I. — Jensen og Noesgaard: Øvelsesstykker i dansk sproglære^ø.

Engelsk.

- III n. (Ø). Shakespeare: The Merchant of Venice. A Hundred English Poems 73—104. Dickens Reader 95—126. Loyalties. Essays II 1—9, 36—56, 64—68. Hjemmelæsning: Irving Stone: Lust for Life. Adolf Hansen: Stiløvelser. Hjemme- og klassestile.
- II k+m. (Ho). Friis-Hansen: Engelsk for gymnasiet II.
- II n. (Sch). Sheriff: Journey's End. A Hundred English Poems 1—2, 3—6, 11—13, 15, 16—18, 22—23, 29, 34—40, 47—48, 51—56, 58, 62—74, 75—77, 80—83, 86—92, 114—29. Contemporary Reader 178—86, 188—210, 230—38. The Dickens Reader 88—134. Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk for gymnastiet II 68—79, 130—31, 134—43.
- I k. (Ho). Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk for gymnasiet I og en del af II.
- I m. (Ø). Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk for gymnasiet I.
- I n. (Ho). Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk for gymnasiet I 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, og II 1, 4, 5, 6, 7, 10, 13, 14. Dickens Reader 1—48. Sheriff: Journey's End.
- R a. (Ho). Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk for realklassen. Kindt Jensen: Engelske stiløvelser for r. og I.
- R b. (Sch). Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk for realklassen 3—6, 9—10, 12—15. Ugentlige stile, mest genfortællinger.
- 1—4 m. (Ø, Sch, Ho, EM). Friis-Hansen og Chr. Nielsen I—IV.
- I 4. m desuden Masfield: The Bird of Dawning.

Tysk.

- III n. (Ø). Goethe: Faust I. Lessing: Nathan der Weise I og III. Gad: Stiløvelser. Hjemme- og klassestile.
- II k+m. (EH). Gad: Noveller. Zweig: Welt. Carossa: Aus Kindheit.
- II n. (Ø). Østergaard: Tyske digte: Goethe, Schiller, Deutschland II: Goethe- og Schillerstykkerne, Die Romantik. Stefan Zweig: Die Welt von Gestern (Jefsen). Gad: Stiløvelser. Hjemme- og klassestile.
- I m. (Ka). Gad: Moderne tyske noveller³ 5—107.
- I n. (EH). Gad: Noveller. Deutschland II. Østergaard: Digte. Gad: Stiløvelser. Hjemme- og klassestile.
- R a. (Ø). Kirsten og Sigtryggsson: Tysk for realklassen.
- R b. (L). Kirsten og Sigtryggsson: Tysk for realklassen. Eyvind Holm: Ny tysk grammatik for mellemskolen.
- 3.—4. m. (Ø, EH, CC). Kirsten og Sigtryggssons tyskbøger for mellemskolen. 4 a tillige kursorisk: Kellermann: Der Tunnel, forkortet udg. og 4 b: Kästner: Drei Männer im Schnee.
- 2 m. (EH, L). Gad: Tysk begynderbog.

Fransk.

- III k+m+n. (Fa). Svanholt og Troensegaard: Textes Francais 79—123. T. Brüel: Moderne franske skribenter I og IV. Sten og Hyllested: Fransk grammatik 1—33, 102—41.
- II k+m. (Sch). Bruun og Roskjær: Fransk for begyndere 75—83, 86—97. Svanholt: Franske tekster.
- II n. (Fa). Svanholt: Franske tekster. T. Brüel: Moderne franske skribenter I 7—51. E. Pérochon: La Parcelle 32 ch. II—III. Ekstemporalt: Molière: L'avare. Sten og Hyllested: Fransk grammatik 33—102.
- I k+m. (Fa). Bruun og Roskjær: Fransk for begyndere.
- I n. (Sch). Bruun og Roskjær: Fransk for begyndere 7—69, 75—83, 86—88.
- R a. (Sch). Blinkenberg og Svanholt: Fransk begynderbog 7—72, 73—76, 81—86, 94—95, 96—106.
- R b. (Fa). Blinkenberg og Svanholt: Fransk begynderbog.

Latin.

- III k. (WH). Latinske læsehæfter II 5, 6, 10 V 1—3, 8, 13—15. Livius IX 1—12. Caesar B. G. IV. Krarup: Romersk poesi²: Catul 1—4. Vergil 1—3. Properts 1—2. Ovid 1, 3, 4, 7. Horats Od. I 1, 8, 9, 14, 16, 22, 23, 24, 27, 34, 37, 38, II 3, 6, 7, 8, 18, 20, III 6, 9, 13, 29, IV 5, 7, 9. Sat. I 4. Epist. I 1, 3, 4, 6, 7, 14.
- III n. (WH). Nielsen og Krarup: Lat. læsebog¹ 175—98, 201—08, 208—11, 221. Krarup: Rom. poesi: Horats 2, 4—7, 11, 12, 15—17. Tibul 1, 2. Ovid 2, 5, 6.
- II k. (KP). Nielsen og Krarup: Lat. læsebog² 85—99, 104—07 m, 119—29, 130—34, 138—42, 236—48. Caesar B. G. V 1—23. Kragelund: Lat. vers I: Ovid.
- II n. (WH). Nielsen og Krarup: Lat. læsebog² 49—76, 104—15, 146—67, 236—58.
- I k. (KP). Holt og Hastrup: Lat. læsebog¹ 34—54. Caesar B. G. I 1—29, III. Nielsen og Krarup: Lat. læsebog² 49—61, 65—68.
- I n. (WH). Caesar B. G. IV, V 1—14. Cicero: Sex. Rosc. 15—29, 37—73.
- 4 a+b. (KP, Fa.) Kr. Mikkelsen: Lat. læsebog s. 1—50ø.

Græsk.

- III k. (KP). Iliade I, VI. Lysias or. XII. Platon: Apologi og Kriton.
- II k. (KP). Odysse I, VI, IX 1—115, 216—566, XI 90—224. Iliade I 1—187. Herodot VII 1—18, 33—37, 100—04, 213—28, VIII 1—26, 35—39, 49—65.
- I k. (WH). Hude: Græsk elementarvog I og II 1—40.

Oldtidskundskab

- III k. (KP). Sofokles: Antigone. Euripides: Medeia. Ud. af Aristofanes: Skyerne og af Herodot. Kunsthistorie.
- III m+n. (Fa, KP). Platon: Apologi og Kriton. Kunsthistorie.
- II m+n. (WH, Fa). Kragelund: Græske historikere 1—67. Aischylos: Orestien. Sofokles: Kong Oidipus. II n desuden: Gr. hist. 68—80.
- I m+n. (WH). Mythologi. Homer: Iliade og Odysse efter Østergaards udvalg.

Historie.

- III k+n. (EH). Arentoft: Verdenshistorie fra ca. 1870. Ilsoe: Nordens historie fra 1814. Kretschmer og Lindhardt Hansen: Samfundslære. Gladstone. Billeder.
- III m. (O1). Verdenshistorie fra 1815 efter Arentoft. Nordens historie fra 1814 efter Ilsoe. Kretschmer og Lindhardt Hansen: Samfundslære. Kilder til genforeningens historie. Billedgennemgang.
- II k+m. (Ka). Verdenshistorie fra ca. 1500 til ca. 1750 efter Arentoft. Nordens historie fra 1241 til ca. 1750 efter Ilsoe. — Billedgennemgang (bygnings-, billedhugger- og malerkunst i gotikkens, renaissance og barokkens tid).
- II n. (O1). Verdenshistorie 1500—1878 efter Arentoft. Nordens historie 1389—1814 efter Ilsoe. Billedgennemgang.
- I k+m. (O1). Verdenshistorie til 1500 efter Arentoft. Nordens historie til 1241 efter Ilsoe. Kilder til Danmarks historie i 12. årh. Billedgennemgang.
- I n. (Mü). Arentoft: Verdenshistorie til 1500. Ilsoe: Nordens historie til 1523. Billedgennemgang.
- R a+b. (EH, Ka). Som eksamensopgivelser.
- 4 a+b. (EH, Ka). Som eksamensopgivelser.
- 3 a+b. (Mü, EH). L. Schmidt: Lærebog i historie for mlsk. II 30—168.

- 2 a. (Mü). L. Schmidt: Lærebog i historie for mlsk. I 170—266, II 1—29, 36—44.
 2 b. (EH). L. Schmidt: Lærebog i historie for mlsk. I 139—266, II 1—29.
 1 a+b. (Ka). L. Schmidt: Lærebog i historie for mlsk. I forfra til s. 164.

Geografi.

- II k+n. (M). Hellner og Humlum: Geografi for det sprogl. gymnasium.
 II m. (WB). Hellner og Humlum: Geografi for gymnasiet I og II.
 I k+n. (M). Hellner og Humlum: Geografi for det sproglige gymnasium (til klimatologi).
 I m. (Rektor). Hellner og Humlum: Fysisk geografi: forfra til klimatologi.
 R a+b. (Rektor, WB). Hellner og Humlum: Erhvervsgeografi for realklassen.
 4 a+b. (Rektor, WB). Andersen og Vahl: Geografi for mlsk. II.
 1—3 m. (Rektor, WB, M). Bruun og Bøcher: Geografi for mlsk. I—II.

Naturhistorie.

- III k+m+n. (WB, M). Krogh: Fysiologi. E. Wesenberg-Lund: Biologi.
 R a+b. (M, WB). E. Wesenberg-Lund: Biologi
 1—4 m. (Rektor, WB, M). Stockmarr og Bøving Petersen: Zoologi I og II. Balslev og Simonsen: Botnik I—IV. Simonsen: Lille flora.

Fysik og kemi.

- III m. (Gr, H). Sundorph: Lyslære 47—71. Elektricitet og magnetisme 68—ud. Barmwater: Astronomi 56—ud. Repeteret eksamenspensum. — Ring: Kemi for gymn. 153—ud.
 II m. (H, Gr). Sundorph: Mekanisk fysik. Lyslære 47—ud. Barmwater: Astronomi 33—ud. — Ring: Kemi for gymn. 70—153.
 I m. (Gr, H). Sundorph: Varmelære. Lyslære 1—47. Elektricitet og magnetisme 1—33. Barmwater: Astronomi 1—25. — Ring: Kemi for gymn. 1—70.
 R a+b. (Gr, H). Sundorph: Fysik I og III.
 1—4 m. (Gr, H, A, WB). Eriksen: Fysik I og II. I 3 og 4 m desuden: Petersen og Ring: Kemi.

Regning og matematik.

- III m. (G). Juul og Rønnau III. Repeteret eksamenspensum.
 II k+n. (G). Erhardt Jensen 65—ud. Repeteret eksamenspensum.
 II m. (H). Juul og Rønnau II.
 I m. (H). Juul og Rønnau I.
 R a+b. (Gr, Kl). Pihl og Ring V. Lomholts eksamensopgaver.
 4 a+b. (A, Kl). Pihl og Ring IV. Jensen og Torsting stk. 96—119.
 3 a+b. (Gr, A). Pihl og Ring III. Jensen og Torsting stk. 57—96.
 2 a+b. (G, A). Pihl og Ring II. Jensen og Torsting: a: stk. 29—64 b: stk. 1—57.
 1 a+b. (G). Pihl og Rønnau I. Jensen og Torsting stk. 1—28

Regning for piger.

- R. (G). Lomholts eksamensopgaver 2.

Skrivning.

- i—4 m. (CC, L). Overintendant Jørgensens system.

Tegning.

- 1—4 m. (Kl, EH). Tegning efter forskellige genstande samt huse og gadepartier.

Håndarbejde.

R. (Mü). Kjole.

4 a+b. (P). Bluse, de ikke latinlæsende desuden hvidsyning.

3 a+b. (Mü). Shorts. Maskinsyet lap.

2 a+b. (P). Nederdel. Mellemarbejde: Bakkervesiet.

1 a+b. (Mü). Skisokker. Pudebetræk.

Bogføring.

R. (Kl). Jørgensen og Petersen: Praktisk bogføring samt en del opgaver fra Aagaard, Adeler Petersen m. fl.: Lærebog i bogføring.

Sang.

(Ol, EM). Hovedvægten er lagt på at lære eleverne en del danske sange. Elementær node- og hørelære. Flerstemmig sang. Indførelse i hovedpunkterne i musikens former og udvikling.

Legemsøvelser.

(A, Ho, M, EM, KP, Hg, P).

Der er blevet øyet idræt og boldspil udenfor skoletiden i 130 timer. Desuden har der været forskellige fodbold- og håndboldkampe med seminarieret. D. 19. sept. deltog skolen i regionsstævnet i Sønderborg, hvor vi vandt fodbold for drenge og håndbold for piger. Skolens atletikhold kvalificerede sig til deltagelse i finalestævnet i Hillerød d. 26. sept. og blev der nr. 5. I H.I.F.s håndboldturnering for byens skoler deltog vi med 3 drengehold og 1 pigehold, og de to af drengeholdene hjemførte hver en pokal. I »Dannevirkeeturneringen« deltog skolen i år kun med drengehold og vandt denne gang A-rækken og tabte finalen i B-rækken.

Skolens fodboldturnering er i år blevet vundet af III g og håndboldturneringen ligeledes af III g.

Svømning. (EM). Der har i efteråret været svømmeundervisning ved Kelstrup strand i 31 timer. Livredderprøven blev bestået af 3 elever, frisvømmeprøven af 11 elever, svømmeprøven af 10 elever og en prøve i 200 m brystsvømning af 41 elever.

Bøning. (Ho). Der er blevet roet i 20 timer med elever fra realklasserne og gymnasiet.

Skoleidrætsmærket. Der er ialt i dette skoleår taget 127 skoleidrætsmærker, der fordeler sig således: Piger: Sølv med emaille 2, guld 11, sølv 12, bronze 25, ialt 50. Drenge: Guld med emaille 8, sølv med emaille 10, guld 19, sølv 21, bronze 19, ialt 77.

VII. Eksamensopgivelser.

Til studentereksamen opgives:

DANSK. k+n: Falkenstjerne I⁷ 27—30, 111—12, 160—61, 176—80, 224, 226—28, 243—44, 280—83, 284—86, 298—99, 326—28, 352—55.

II⁶ 20—21, 51—54, 79—102, 123, 140—42, 150—53, 167—69, 211—14, 242—47, III⁶ 11—16, 18—21, 39—41, 74—78, 196—99, 221—29.

Hovedværker: Erasmus Montanus, Mogens, Et Dukkehjem.

m: Falkenstjerne I⁶ 26—30, 35—40, 168—72, 188—89, 214—16n, 218—220n, 230—31, 234—35, 251—53, 272—78, 289—91, 320—22n, 342m, 343—45, 366—67, 376; I⁵ 2, 4—5m, 14—15, 16—17, 37—38, 59—63, 67, 115, 131—34, 140—44, 152—54n, 171—73, 181n—86n, 231—35, 276—82, 313; III⁵ 11—15, 33—37, 40—41, 45—46, 90—93, 112—23, 131—34, 210—13, 233—41, 245—47.

Hovedværker: Erasmus Montanus, Sct. Hans Aften Spil, Mogens.

Svensk: Rehling og Hasselberg: Sv. forf. (1946) 7—9, 15—21,

- 22—29, 36—38, 46m, 48, 49—51, 52—53, 57—63, 88—91, 111—12.
 Norsk: Falkenstjerne III^o 292—93, 300—02, 306—07, 308—11, 334, 351—53.
- HISTORIE.** k+n+m: Verdenshistorie 1600—1789, 1914—39. Danmark 1389—1720, 1848—1939. Samfundslære kap. I, IX.
 k+n: Tekster: Müller: Frederik II s. 69—86. P. L. Møller: Glodstone s. 11—14, 30—38, 58—72. Billeder: Andrup m. fl. ⁴ nr. 127, 131, 142, 161—62, 188—89, 192, 203, 205, 207. Ilsøe: Nordens historie² 2 mindesten s. 183, 2 gårde ved s. 184.
 m: Tekster: Kilder til genforeningens historie nr. 1—4, 6—7, 9—13, 16, 25, 28, 31—36, 40, 43—47, 52, 62. Billeder: Andrup m. fl. nr. 127, 139—40, 142 (sml. m. Ilsøe⁵ s. 92), 163, 193, 195 (sml. m. Ilsøe s. 115), 203, 284, 320—21, Ilsøe s. 183—84.
- OLDTIDSKUNDSKAB:** n: Iliade I, II 182—277, VI 119—236, 313—529. Kragelund: Græske hist.² s. 9—27, 44—46, 68—80. Antigone (Niels Møller). Platon: Apologi (Foss—Krarup). Billedstof: Kretisk—Mykensk tid, Dipylonvase, arkaisk mandfigur, arkaisk kvindefigur, diskoskasteren, spydbæreren, Hermes med Dionysosbarnet, skraberen, Olympia med Zeustemplets skulpturer, Akropolis med Parthenons skulpturer, teatret.
 m: Iliade I, III 121—244, VI 119—236, 313—529. Aischylos: Agamemnon (Klassikerforeningens udg.) Kragelund: Græske hist. s. 9—44, 68—80. Platon: Apologi. Billedstof: Kretisk—mykensk tid, Apollo fra Tenea, Delphisk vognstyrer, Diskoskasteren, Paionios' Nike, Polykleitos' spydbærer, Praksiteles' Hermes. Lysippos' skraber, Akropolis, Olympia, Delphi, Teatret.
- GRÆSK.** Iliade: I 1—427, 493—611, VI 119—236, 390—502. Odysse I 1—95, VI, IX 231—566. Herodot VII 1—6, 10, 213—28, VIII 1—26, 35—39. Lysias or. XII 1—40. Platon: Apologi. Billedstof: som II n oldtidsk.
- LATIN.** k: Caesar B. G. IV 1—15, 20—29. Sallust: Catilina 20—21, 31, 5—32, 39, 6—41, 44—47, 50—51, 55—61. Foss-Frisch-Høeg: Lat. teksthæfter II 7, 8, V 1—3, 8, 13—15. Krarup: Rom. poesi² Ovid 1, 3, 7. Horats: Oder I 1, 9, 14, 16, 22, 27, II 3, 6, 7, 8, Epist. I 1, 6, 7,
 n: Caesar B. G. V 24—37. Nielsen og Karup: Lat. læsebog¹ s. 68—78, 133—43, 144—55, 169, 25—174, 3, 182, 21—183, 22. Krarup: Rom. poesi² Tibul 1. Ovid 2, 5.
- ENGELSK.** Merchant of Venice I 1, 3 og V. Østerberg: Poems⁵ 11—13, 27—29, 59—62, 66—71, 73—77, 80—82, 83—85. Loyalties II 1. Dickens 74, 16—88. Essays II 36—48. Contemp. Reader 8—16, 76—80, 97—100, 169—78.
- TYSK.** Faust v. 243—605, 1178—1237, 1322—1415, 3414—3520, Truber Tag—ud. Nathan der Weise I 2, III 5—7. Tyske Digte: Goethe 1—8, 14—16, 23—24. Schiller: Das Lied von der Glocke. Die Welt von Gestern s. 9—17, 24, 44—47, 29. Deutschland II stk. 1, 2 (s. 5, 20—ud), 5.
- NATURHISTORIE.** Krogh: Fysiologi¹¹ ÷ 89—114, 118—20, 128—33. Wesenberg Lund: Biologi f. gymn. ÷ økologi.
- FYSIK.** Sundorph: Mekanisk fysik³ 24—51, 55—72. Varmelære⁸ 28—35. Lyslære⁷ 32—50. Elektricitetslære³ 41—56, 78—104, 111—23, 177—90. Barmwater: Astronomi³ 1—31, 40—48, 73—79, 80—86. Øvelser: Metalleres varmfylde. Vands fordampningsvarme ved 100°. Mættede dampes tryk. Luftens normalmassefylde. Højdemåling. En stemmegaffels svingningstal. Lydens hastighed. Modstandsmåling. Hastighed ved ujævn bevægelse. Gitterforsøg.

- Rotationsenergi. Harmoniske Svingninger. Faradays love. Nernst's love. Radiolampens karakteristik.
- KEMI. L. J. Ring: Kemi f. gymⁿ. §§ 17—23, 26, 27, 30, 40—44, 59, 61, 72, 73.
- MATEMATIK. Af kgl. anordning af 9/3 1935 § 12 B punkterne: 4, 9, 10, 11, 12 samt undersøgelse af $y = ex$ og $y = \ln x$, 14, 18, 19 (kun ellipsen), 20, 25, 31, 35, 36, 37.

Til den afsluttende prøve ved udgangen af II g opgives:

- ENGELSK. Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Eng. f. gymⁿ. I og II.
- TYSK. Gad: Noveller (1949). Zweig: Welt (Jefsen). Carossa: Aus Kindheit (Winkler).
- GEOGRAFI MED NATURLÆRE. W. F. Hellner: Geografi f. d. spr. gymⁿ. ÷ 34—38, fig. 57—60 med tilhørende tekst, 173—79, 182—85, 187—ud.
- GEOGRAFI. Hellner og Humlum: Geografi f. gymⁿ. I og II ÷ 42—55, 68—85, 100—18.
- MATEMATIK. Erhardt Jensen: Mat. f. gymⁿ. spr. linier¹ s. 13—30, 57—91.

Til realeksamen opgives:

- DANSK. a: Hakon Jarl, Gunlaugs saga. Clausen og Hansen⁷ s. 33—39, 44—56, 83—87ø, 91—109, 150—52, 161n—72, 272—81. — b: Hertz: Sparekassen. Goldschmidt: Den flyvende post. Clausen og Hansen⁷ s. 33—36, 39—42, 49—56, 83—87ø, 91—105, 109—15, 155—72, 272—81.
- ENGELSK. Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk f. r. ⁵ a: stk. 3, 5, 8, 9, 10, 12, 13. — b: stk. 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 13 indtil s. 108.
- TYSK. Kirsten og Sigtryggsson: Tysk f. r. ⁴ a: stk. 2, 4, 5, 9, 11, 13, 15—18, 25—28, 31, 32, 39, 42. — b: stk. 2—8, 10, 11, 13, 14, 18, 20, 21, 23, 25—27, 42, 43.
- FRANSK. Blinkenberg og Svanholt: Fransk begynderbog⁴. a: (4. udg.) s. 49—60, 63—72, 73—76, 81—86, 94—95, 96—106. — b: (5. udg.) s. 47—64, 76—77, 79—86, 93—95, 96—106.
- REGNING OG MATEMATIK. Pihl og Ring: Regnebog³ ÷ § 1.
- NATURLÆRE. Sundorph I 1—25 og III.
- HISTORIE. a: Clausen og Gabrielsen: Danmarks hist. 1864—1946, s. 9—80 ÷ afsnit om kulturelle forhold. Kretschmer og Lindhardt Hansen: Samfundslære⁶ I (÷ § 12), III, V (÷ §§ 33—34), VII (÷ § 51), VIII (÷ §§ 66—68). — b: Clausen og Gabrielsen, s. 9—80. Samfundslære I (÷ § 12), III, V (÷ §§ 33—34, VII (÷ § 51), og af VIII §§ 64—70.
- GEOGRAFI. Hellner og Humlum: Erhvervsgeografi f. r.
- NATURHISTORIE. Wesenberg Lund: Biologi f. r.

Til mellemskoleeksamen opgives:

- DANSK. a: Jeppe paa Bjerget. Clausen og Hansen: Dansk læsebog III¹², s. 35—40, 43—70, 75—92, 104—08, 118—20, 156—67, 205—07ø, 240—49, 265—69. Røverstuen. Falbe-Hansen og Keller: Svenske læsestykker¹⁰, s. 26—37, 60—69, 69—73, 112—16. — b: Jeppe paa Bjerget. Clausen og Hansen III¹², s. 31—32, 49—52, 54—57, 75—92, 94—98, 104—12, 156—84, 193—204, 13, 270—77. Tømmerpladsen. Falbe-Hansen og Keller¹⁰, s. 5, 20—37, 107—16.
- ENGELSK. Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Eng. f. ml. IV a: stk. 4, 8, 10, 15, 17—20, 26, 27, 30. — b. stk. 2—7, 10, 14, 15, 17, 18, 26, 31, 35.

TYSK. Kirsten og Sigtryggsson: Tysk f. 4. ml. a: stk. 2—5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 24, 26, 27, 34. — b: stk. 2, 3, 5, 9, 11, 13, 14, 17, 19, 24, 26, 27, 29, 34.
 HISTORIE. L. Schmidt: Lærebog i hist. f. ml. a: (19. udg.) s. 169—97, 202—43, 252—70. — b: (18. udg.) s. 169—97, 202—43, 250—58.
 GEOGRAFI. Andersen og Vahl: Geografi f. ml. II: fra Sydamerika ud.
 NATURHISTORIE. Stockmarr og Bøving Petersen II: Mennesket. Balslev og Simonsen IV.
 FYSIK. J. K. Eriksen: Fysik II s. 57—99. Petersen og Ring: Uorganisk kemi f. ml. s. 28—40.
 REGNING OG MATEMATIK. Pihl og Ring IV ÷ § 1. Jensen og Torsting §§ 96—119. Pihl og Ring IV ÷ § 13.
 LATIN. Latinsk læsebog II stk. I—XXXIII.

VIII. Legater, stipendier og flidspræmier.

Skolens gamle stipendier for studenter fra katedralskolen — det gamle stipendium, det iversenske, det lutherske og det holzkammiske, alle fra før 1864 — er i behold og valutaomregnet. Det bestyres og bortgives af konservatoriet (stiftamtmand, provst og borgmester). Andragende om disse stipendier stiles til konservatoriet og indsendes i begyndelsen af juli måned til borgmesteren.

»Den sønderjydske Fonds Haderslev-Studenters-Legat« (oprettet 17. november 1937) kan årligt uddele ca. 900 kr. Ansøgninger om legatet, som kan søges af »ubemidlede, dygtige Studenter fra danske Hjem i de sønderjydske Landsdele, som er danske Statsborgere og udgaede fra Haderslev Katedralskole«, sendes (på ansøgningskema) til skolens rektor inden 1. Juni.

»Rektor, Dr. phil. Karl Mortensens Legat« til støtte for dansksindede elever på Haderslev Katedralskole eller for studenter fra denne skole, kan årligt uddele ca. 600 Kr.

»Fabrikejer Max Schaumann og Hustrus Legat«. 30.000 Kr. Legatets renter anvendes årligt til 2 dansksindede elever fra Haderslev Katedralskole, der mindst 5 år har haft deres hjem i Sønderjylland.

»Lektor Reinckes Ærespræmie«. 2.000 kr. Af skolerådet tildeles renterne ved hvert skoleårs slutning en elev i III gymnasieklasse, »der ved sin holdning har gjort sig værdig til belønning«.

»Haderslev Bys Spare- og Laanekasses 125-års jubilæumslegat til Haderslev Katedralskole«. 3.000 kr.

»Sparekassen for Haderslev Byes Omegn« har stillet et årligt beløb på 200 Kr. til skolens rådighed til uddeling til en student, der fortsætter studierne.

Ved translokationen den 24. juni 1953 tildeltes der stud. polyt. Kjeld Wiuff (årg. 1951) og stud. polyt. Svend Erik Thuesen (årg. 1952) hver en portion på 300 kr. af »Rektor, Dr. phil. Karl Mortensens Legat«.

Af »Den sønderjydske Fonds Haderslev-Studenters-Legat« fik stud. teol. Magnus Knudsen (årg. 1948) 170 kr., stud. polyt. Gunner Jensen

(årg. 1950) 250 kr., stud. polyt. Olaf Johnsen (årg. 1951) 200 kr. og stud. jur. Henry Knudsen (årg. 1951) 150 kr.

Desuden fik Palle Sørensen (årg. 1953) 150 kr. af »Haderslev Bys Spare- og Laanekasses jubilæumslegat«, og Harry Jessen (årg. 1953) fik 200 kr. af legatet fra »Sparekassen for Haderslev Bys Omegn«, medens »Lektor Reinckes Ærespræmie« tildeltes Kirsten Ravn (årg. 1953)

Ved translokationen havde vi desuden den glæde at kunne uddele en række bogpræmier. Student Sonja Lund fik Anders Lundebeck: Josephine, som Haderslev Soroptimistklub havde skænket, medens de 2 eksemplarer af Achelis: Haderslev i gamle Dage, som Haderslev bys magistrat havde skænket, blev givet til studenterne Vibeke Hansen og Poul Gunhard Nielsen.

Fra den amerikanske ambassade havde vi modtaget en bog af Mark Twain, som blev tildelt student Ulla Rasmussen medens student Gretha Knudsen fik Shakespeares samlede værker, skænket af »Det dansk-engelske Selskab«. Student Gerhard Schoop fik en bog af Anatole France, som vi havde modtaget fra »Institut Français« og student Hans Oluf Boysen den af foreningen »Norden« skænkede bog.

Den af ministeriet til rådighed stillede sum, 1355 kr., fordeltes ved juleafslutningen som oplagspenge, udbetalingsstipendier og bogpræmier således:

Oplagspenge: Martin Duus (III mn) 200 kr., Bent Aage Jørgensen (III mn) 145 kr. og Hans Chr. Mortensen (III mn) 100 kr.

Udbetalingsstipendier: Inger Margr. Andersen (III mn) 100 kr., Martin Duus (III mn) 100 kr., Jens Ove Hansen (II mn) 50 kr., Poul Gerhard Hansen (II mn) 90 kr., Kaj Schubert (II mn) 100 kr., Thorkild Romme Thomsen (II mn) 50 kr. og Solvejg Nielsen (R) 250 kr.

Af Holberglegatet, der oprindeligt blev stiftet ved et særligt stort overskud fra en skolekomedie, og hvis indtægter for en meget stor del stammer fra det overskud, som skolekomedierne giver, fik Bente Lorenzen (R) 300 kr.

Flidspræmier (bøger) tildeltes Leif Schaumann (III n), Johannes Lassen (III mn), Tove Norn (III k), Carl Erik Lautrup (II n), Kaj Vaaben (II mn), Bitten Lund (I n), Søren Vibe Petersen (I mn), Klaus Nahrstedt (R a), Kirsten Andersen (R b), Ester Petersen (4 a), Palle Christensen (4 b), Karen Dau (3 a), Eberhardt Lesche (3 b), Mogens Kloch (2 a), Bent Iversen (2 b), Lis Brix Nielsen (1 a) og Gunnar Skytt (1 b).

Flidspræmierne, der tildeltes de 2 elever fra realklasserne, var skænket af Haderslev-Samfundet. En bogpræmie, som var skænket af disponent Mads Mørup, og som skulle gives til en elev i realklassen, fik Kai Thaysen Petersen (R a).

En bogpræmie fra Alliance Française tilfaldt Viggo Thulstrup (III mn).

IX. Bibliotek og samlinger.

Skolens bibliotek har i skoleåret 1953—54 modtaget gaver fra:

Kommunefuldmægtig Olav Christensen, musæumsinspektør H. Neumann, Peter Larsen, 2 a, rektor og bibliotekaren samt fra Aarhus Universitet, Askov Folkehøjskole, Britisk Council, Danebod Højskole, Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser, Danmarks geologiske Undersøgelser, F.N., Folkerepublikken Kina, Geodætisk Institut, Haderslev By, Haderslev-Samfundet, Københavns Universitet, Undervisningsministeriet, U.S.A. Information Service og Videnskabernes Selskab.

Endvidere har skolen fra adjunkt Einar Hansen modtaget nogle sæt grammofonplader.

Blandt de gaver, der er skænket den naturhistoriske og geologiske samling, kan nævnes: Sølvfasanhan (snedkersvend Christensen, Haderslev), skifre og kalksten fra Frankrig (Jens Faaborg, student 1952), skildpaddeæg (Ella Ludvigsen, realist 1949), en samling kulturplanter fra Spanien (Erik Schroeder, R b), tropefisk (Erik Sørensen, R b), kiselsvamp (Hans L. Frej, 4 b), mistelten fra Frankrig (Niels Ove Arkil, 3 a), fyrsvamp fra Hallandsåsen (Jørgen Holmgaard, 3 a), gipsspor af grævling og ræv (Anker Lassen, 3 a), stensalt og gips fra Berchtesgaden (Kirsten Marcussen, 3 a), basalt, mandelsten og lava fra Auvergne (Ellen Arkil, 2 a), »Krystalkælder« fundet i Fredsted (Ricard Hansen, 2 a), lava fra Vesuv (Carl Chr. Jessen, 2 a), tertiære forsteninger, fundet på Als (Nils Weber Jørgensen, 2 a), kalksten og marmor fra Rom (Peter Larsen, 2 a), ildfast ler, kul og skifer fra Höganäs (Waldemar Schmidt, 2 a), basalt og kul fra Færøerne (Jens Lund, 2 b), vulkansk aske fra Vesuv (Hans Carstensen, 1 a), myremalm fra Hoptrup (Kaj Kunstmann, 1 a), Påskallavikporfyr fra Vilstrup strand (Nils Korte-gaard Pedersen, 1 a), grafit, blyglans og kobberkis (Helge Schrøder, 1 a) og forstenet søpindsvin (Dorthe Nygård, 1 b).

Før samtlige gaver udtaler vi skolens varmeste tak.

X. Af skolens dagbog.

Efter at læge, fru Grete Knudsen var blevet ansat som skolelæge ved Haderslev Katedralskole, blev der i sommeren 1953 indrettet lægeværelse og venteværelse i den vestlige del af hovedbygningens loftsetage. Disse nyindrettede værelser blev imidlertid den 24. november hjem søgt af en brand, der skyldtes en fabriktionsfejl i et kabel. P. gr. af pedel Uldals hurtige indgriben lykkedes det heldigvis at begrænse brandskaden til i det væsentlige at omfatte den ene væg, således at inventaret ikke blev nævneværdigt beskadiget. Efter et par måneders forløb var skaden udbedret.

27. august: Ved morgensangen udtalte rektor mindeord om afdøde fabriker Max Schaumann, stifteren af Katedralskolens største legal.

7. september: Skolens fødselsdag fejres ved en skovtur til Laven-Himmelbjerg-Silkeborg.
19. september: De sønderjyske statsskolers samt Ribe Katedralskoles og Duborgskolens idrætsstævne i Sønderborg.
26. september: Haderslev Katedralskoles idrætshold deltog i gymnasieskolernes finalestævne i Hillerød.
26. oktober: Ved lovsangen talte lektor Olrik om Forenede Nationer.
25. november: Skolens elever hørte propagandachef Duurloo's foredrag om færdselsregler og så færdselsfilm.
1. december: Fest til fordel for »Hakalytten« og Holberglegatet. Der var bal i festsalen og revy i pigernes gymnastiksal.
23. januar: Norsk rejselektor, cand. philol., fru Borghild Harmer viste for hele skolen et par film fra Norge. Derefter oplæsning af forskellige nyere norske forfattere.
28. januar: Ved morgensangen talte lektor Olrik — i anledning af 200 årsdagen for Holbergs død — om Holberg, specielt om hans forfatterskab udover komedierne.
Om Aftenen skolekomedie og -bal. Som Katedralskolens 25. skolekomedie opførte II g under lektor Karlssons instruktion Holberg: Jacob von Thyboe.
3. januar: Skolekomedien opførtes i Rurup.
1. februar: Skolekomedien opførtes på »Flensborghus« for Duborgskolens elever.
- 8.-9. marts: Skriftlig optagelsesprøve.
12. marts: Mundtlig optagelsesprøve.
6. april: Den østrigske friherre Carl v. Pidoll talte for gymnasiet og alisterne om »Wien als Musikstadt«.
27. april: Forældredag.
Skolen har i årets løb haft tilsynsbesøg af undervisningsinspektør, dr. phil. Højberg Christensen, lektor, dr. phil. Fusing, lektor Lier, lektor Rossen, håndarbejdsinspektør, fru Buhelt og vicegymnastikinspektør, frk. Martha Christensen. Desuden assisterede M. Edourd Schydlovsky den 20.—21. november i franskundervisningen på skolen.

Ekskursioner.

Blandte ekskursioner, der har været afholdt siden sidste årsskrifts udsendelse kan nævnes:

- 30.—31. marts: R a pr. cykle en week-endtur til Gram K.F.U.M.' hytte »Phibsborg« ved Knud strand for at studere saltvandsbiologi.
15. april: Hværende I. m. til Ejdsbøl grusgrav. Emne: Bjergarter og ledeblokke.
23. april: 2 tur gennem Vesterskoven efter forårsplanter.
- 4.—5. maj: 3 week-end i »Hakalytten«. Emne: Forårsplanter.
- 8.—10. juni: 3 på lejrskole i »Hakalytten«.

18.—20. juni: 2 b på lejrskole i »Hakalytten«.

12. september: III m i Løgumkloster pr. bil for at studere kirken.

Desuden har der været foretaget følgende ture:

Lejrskoleturen til Bornholm. II g var 17.—22. aug. på lejrskolerejse til Bornholm. Efter den første dag at have gjort geologiske og historiske studier i Rønne og nærmeste omegn vandrede man til Hasle vandrerbjem, hvor man boede alle dagene. Næste dag kørtes og sejledes til Rø, Christiansø, Olsker og Hammershus, medens man den følgende dag vandrede til Vang. Sidste dag gjordes de øvrige vigtige lokaliteter på øen pr. bil: Nyker, Almindingen, Svancke, Årsdale, Ibsker Højlyng, Nexø, Dueodde, åerne og Arnager. Ol.

Askovturen. III g's traditionelle Askov-Skibelundtur fandt sted den 24. marts under ledelse af lektorerne Graversen og Favrholt. Med vanlig imødekommenhed fra Ruteautomobilaktieselskabet var der stillet en bus til vor rådighed. På Askov var vi alle med til det store formiddagsforedrag af pastor Dons-Christensen, der under største lydhørhed talte om Grundtvigs ungdom. Derefter fordeltes vi efter interesser til undervisningen på særhold i religionshistorie, filosofi, fysik, musikhistorie, erhvervsgeografi og samfundskundskab. Efter middagen var vi gæster hos den ny forstander Knud Hansen og frue i privalejligheden, hvor cand. mag. Johannes Engberg gav en redegørelse for skolens hele virksomhed, inden han startede en almindelig rundgang, der sluttede i det store og velindrettede bibliotek. Mens de sproglige nød tilværelsen med at dase omkring på og ved skolen, marcherede matematikerne ud at bese Askov Forsøgsstations laboratorier, der gesom forsøgsmøllen blev forevist af cand. polyt. Geurtsen. Sidst på formiddagen vandrede vi så igennem Skibelund Krat og fik et indtryk af de mange rige nationale minder, der giver denne plet sin særlige tæmning. I det vidunderlige forårsvejr målte turen blive en dejlig oplevelse for os alle, rig på forskelligartede impulser og indtryk.

Fa.

III g.s tur til København, der normalt plejer at foregå i fastøvningsferien, fandt p. gr. af trafikforholdene først sted 26.—29. mar under ledelse af lektorerne Olrik og Favrholt samt adjunkterne Ejar Hansen og Wielandt Hansen. Efter en byvandring besøgte forskellige museer samt Carlsberg bryggerierne. For nogle matematikere var der ved særlig imødekommenhed fra professor Lindstrøm-Lang opået tilladelse til at besøge Carlsberg laboratoriet. Turen afsluttedes med en Aften i Det kgl. Teater, hvor man så: Holberg: Maskarade.

Gymnasteforeningen »Vidar«, hvis formand i 1953— har været Hans Jacob Kjær, har afholdt en række foredrags- og discussionsafte-

ner samt arrangeret forskellig underholdning. Desuden har den udgivet »Vidars Ekko«.

Elevrådets formand har i det forløbne år været Ragna Petersen (III m)

XI. Skolenævn.

Medlemmer af skolenævnet er bankfuldmægtig Marcussen, konsulent Fr. Nielsen, Ladegaard, pastor Bjerre, Moltrup, og fru læge Ottosen, Hoptrup. Suppleanter er købmand Daniel Bruhn, museumsinspektør Neumann, konsul Kaj Schaumann og læge Ravn, Jels.

Ved forældremødet, der afholdtes den 27. april, og som i rektors fraværelse lededes af lektor Gamst, holdt adjunkt Malhiassen foredrag om »Gymnastik og sport i skolen«.

XII. »Hakalytten«.

Året 1953 blev et ret stilfærdigt år for »Hakalytten«. Der har været flere lejrskolcophold, og forsøgsvis blev lejrskolen for 2. mell. (2×3 dage) henlagt til examenstiden, det viste sig at være en god løsning, hvorfor arrangementet bliver gentaget, når det kan indpasses i examensarbejdet.

Af week-end besøg har der, delvis på grund af vejret, været for få. Sommerferiebesøgene er det stadig småt med.

Hytten er ved elevers hjælp blevet malet udvendigt, og et lærerhold har i foråret fældet en del træer, der spærrede for sol og udsigt, derved skaffedes samtidig hytten et godt brændeforråd.

III g. arrangerede i år den snart traditionelle »Hakalyttest«, der blev meget vellykket og gav et smukt overskud, hvoraf halvdelen gik til hyttens reservefond og resten til »Holbergfondet«.

Foreningen »Haderslev Katedralskoles lejrhytte« havde ved årets slutning 87 medlemmer. Vi gør opmærksom på, at foreningens formål er at sikre hyttens årlige drift, hvorfor vi opfordrer forældre til at tegne sig som medlemmer. (Kontingent mindst 3 kr. årligt, indtegning hos lektor Holmgaard).
M.

Driftsregnskab 1/1 1953—31/12 1953.

I n d l æ g t e r.

Kassebeholdning pr. 1/1 1953	Kr.	5 357,36
Medlemskontingent	»	571,00
Lejeindtægt	»	137,00
Part i overskud fra »Hyttefest«	»	312,31
Haderslev Samfundet	»	150,00
Renter	»	189,05
Diverse	»	0,95
	kr.	6 718,17

Udgifter.

Forsikringer	kr.	120,60
Vedligeholdelse	»	360,20
Elafgift	»	34,30
Diverse	»	10,00
Kassebeholdning pr. 31/12 1953	»	6 193,07
	kr.	6 718,17

Status pr. 31/12 1953.

Aktiver.

Lejrhytten	kr.	15 000,00
Inventar	»	1 505,00
Kassebeholdning	»	6 193,07
	kr.	22 698,07

Passiver.

Ingen kreditorer	kr.	0,00
Formue	»	22 698,07
	kr.	22 698,07

Foranstående driftsregnskab og statusopgørelse har jeg revideret og befundet i orden.

Haderslev, den 23/1 1953.

Chr. Jørgensen.

XIII. Haderslev-Samfundet.

Sommerfesten finder sted dagen før translokationen altså onsdag den 23. juni kl. 20 på Katedralskolen, hvorved en ny tradition søges indført.

Dimittender fra gymnasium og realklasserne samt jubilerende realister og studenter er i særlig grad velkomne. Jubilarerne er også meget velkomne som skolens gæster ved translokationen på »Harmonien« den 24. juni kl. 10.

M. Favrholt, fmd.

XIV. Bogfortegnelse for 1954—55.

Alle elever skal eje: »Den danske Sang«, sidste tekstudgave.

1. m. Religion: en salmebog. Juul-Mortensens bibelhistorie I (sidste udgave).

Dansk: Clausen og Hansen: Dansk læsebog for mellemskolen I, sidste udg. Dansk grammatik efter nærmere aftale.

Engelsk: Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk læsebog for mellemskole I og II. Øvelshæfte.

Historie: L. Schmidt: Lærebog i historie for mellemskolen I (sidste udg.).

Geografi: Bruun og Bøcher: Geografi for mellemskolen I. C. C. Christensen og Krogsgaard: Atlas for mellemskolen. C. C.

Christensen og Krogsgaard: Atlas uden navne I.

Naturhistorie: Stockmarr og Bøving Petersen: Zoologi for mellem skolen ved Erling Schönning I og II. Balslev og Simonsen: Botanik for mellem skolen I. Simonsens flora.

Fysik: Eriksen: Fysik for mellem skolen I, sidste udgave.

Regning: Pihl og Ring: Regning for mellem skolen I, sidste udgave. Jak. Jensen og Torsting: Geometri for mellem skolen, sidste udgave.

Sang: Oluf Ring og Grytter: Vore skolesange.

2. m. Religion: Juul-Mortensens bibelhistorie I og II. Det nye testamente.

Dansk: Clausen og Hansen II, sidste udg. Grammatik efter aftale.

Tysk: Carl Gad: Tysk begynderbog.

Engelsk: Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk læsebog for mellem skolen II og III. Øvelseshæfte.

Historie: L. Schmidt: Lærebog i Historie for mellem skolen I.

Geografi: Bruun og Bøcher: Geografi for mellem skolen I. C. C. Christensen og Krogsgaard: Atlas uden navne I—II.

Naturhistorie: Zoologi: Stockmarr og Bøving Petersen: Zoologi for mellem skolen ved Erling Schönning. Botanik: Balslev og Simonsen: Botanik for mellem skolen I, II; Simonsens flora.

Fysik: som 1. m.; Eriksen: Fysik for mellem skolen II, sidste udgave.

Matematik og regning: Pihl og Ring: Regnebog for mellem skolen II, sidste udg. Jak. Jensen og Torsting: Geometri for mellem skolen, sidste udgave.

3. m. Religion: som 2. m.

Dansk: Clausen og Hansen III, sidste udg. Falbe-Hansen og Keller: Svensk læsebog for mellem skolen. Litteraturværk efter aftale.

Engelsk: Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk for mellem skolen III. Øvelseshæfte.

Tysk: Gad: Tysk læsebog for mellem skolen.

Historie: L. Schmidt: Lærebog i historie for mellem skolen II (sidste udgave).

Geografi: Bruun og Bøcher: Geografi for mellem skolen II. — C. C. Christensen og Krogsgaard: Atlas for mellem skolen. — Samme: Atlas uden navne I—II.

Naturhistorie: Stockmarr og Bøving Petersen: Zoologi for mellem skolen I og II. Botanik III. Simonsens flora.

Fysik: Eriksen I og II. Ring og Petersson: Uorganisk kemi for mellem skolen.

Matematik og regning: Pihl og Ring III, sidste udg. Lomholt: Opgaver E. Jakob Jensen og Torsting: Geometri for mellem skolen.

4. m. Religion: som 2. m.

Dansk: som 3. m. Værker efter aftale.

Engelsk: Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk for mellem skolen IV. Øvelseshæfte. Masfield: »The Bird of Dawning« v. G. Rosenmaier.

Tysk: Kirsten og Sigtryggsson: Tysk for 4. m. Grammatik efter aftale.

Latin: Kr. Mikkelsen: Latinsk læsebog for mellem skolen.

Historie: L. Schmidt: Lærebog i historie ved O. Jonsen II B.

Geografi: Andersen og Vahl: Geografi for mellemkolen II.
 Naturhistorie: Stockmarr og Bøving-Petersen: Zoologi I—II. Botani-
 k IV. Simonsens flora.
 Fysik: som 3. m
 Matematik og regning: Pihl og Ring IV, sidste udg. Jak. Jen-
 sen og Torsting: Geometri for mellemkolen.

- R.** Dansk: Clausen og Hansen: Læsebog for realklassen, 7. eller
 nyere udgave. 2 værker efter aftale. Grammatik efter aftale.
 Engelsk: Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk for realklas-
 sen (ny udg.) samt R a: Kindt-Jensen: Engelske stiløvelser for
 R og I g. Lund og Bredsdorff: Engelsk grammatik.
 Tysk: Kirsten og Sigtryggsson: Tysk for realklassen, nyeste ud-
 gave. Grammatik efter aftale.
 Fransk: A. Blinkenberg og O. Svanholt: Fransk begynderbog.
 Historie: Clausen og Gabrielsen: Danmarks historie 1864—1946.
 Kretzschmer: Samfundslære for realklassen.
 Geografi: Hellner og Humlum: Erhvervsgeografi for realklassen.
 C. C. Christensen og Krogsgaard: Atlas for mellemkolen.
 Naturhistorie: E. Wesenberg-Lund: Biologi.
 Fysik: Sundorph: Fysik for realklassen I og III.
 Matematik og regning: Pihl og Ring: Regnebog for realklassen.
 Lomholt: Opgaver E. — Erlang: Firecifrede logaritmetavler
 udg. B.
 Bogføring: A. Jørgensen: Praktisk bogføring. Aagaard Petersen
 og Nielsen: Bogføringsøvelser for handelsskoler.

Gymnasiet.

- 1. g.** Søren Holm: Religionerne. Bay og Busch: Den romersk-katol-
 ske kirke. Aksel Jørgensen: Dansk litteraturhistorie. Falkenstjer-
 ne: Håndbog i dansk litteratur I—III (nyeste udgave). Rehling
 og Hasselberg: Svenske forfattere. Karlsson: Dansk Grammatik
 for gymnasiet. Bruun og Roskjær: Fransk for begyndere. Aren-
 toft: Verdenshistorie I—II (sidste udg.). Andrup, Ilsoe og Nør-
 lung: Danmarks historie i billeder. Ilsoe: Nordens historie (ab-
 solut ingen ældre udgave end 5.). Læsehæfte efter aftale. Holten-
 Bechtolsheim: Græsk mythologi og græske sagn. Kragelund:
 Græske kunstværker. Bruhn og Hjortso: Klassisk kunst.
 Den klassiske linie: Cæsar. De bello Gallico I (v.
 Gertz). Nielsen og Krarup: Lat. læsebog (2. udg.). Nielsen og
 Krarup: Latinske versioner. A. Kragelund: Latinsk sproglære.
 Jensen og Goldschmidt: Latinsk ordbog. Hude: Græsk elemen-
 tarbog I—II. Thomsen: Glossar til elementarbob II. Berg og
 Hude: Græsk form lære. Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk
 for gymnasiet I—II. Naturfag: Hellner: Geografi for det sprog-
 lige gymnasium.
 Den nysproglige linie: Stigaard: The Dickens Reader.
 Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk f. gymn. I—II. Kindt-
 Jensen: Eng. stiløvelser f. r. og I. Ad. Hansen: Eng. stiløvelser.
 Lund og Bredsdorff: Engelsk grammatik. Gad og Moe: Tysk stil-
 øvelse for gymnasiet og alfabetisk ordliste. Ingerslev og Vide-
 bæk: Deutschland II (sidste udg.). Gad: Tyske noveller (3. sml.).
 Iøvrigt efter aftale. Cæsar: De bello Gallico I (v. Gertz). Latinsk
 grammatik efter aftale. Homers Iliade og Odysse i udvalg ved
 Østergaard. Naturfag: som I g kl.

Den matematiske linie: Friis-Hansen og Chr. Niel-

sen: Engelsk for gymnasiet I—II. Homers Iliade og Odysse i udvalg ved Østergaard. Geografi: C. C. Christensen og Krogsgaard: Atlas for mellemskolen. Matematik: Juul og Rønnau: Lærebog I, do.: Opg. I. Erlang: Logaritmetavle, udg. C. Sundorph: Varmelære, lyslære, elektricitet og magnetisme (sidste udgaver). Barmwater: Astronomi. L. J. Ring: Kemi for gymnasiet (ny udg.).

II. g. Arentoft: Verdenshistorie III. Læsehæfter efter aftale. Svanholt: Franske tekster. Franske læsestykker efter aftale. Sten og Hyllested: Fransk grammatik for gymnasiet.

Den klassiske linie: Homer: Odysse I—XII ed. T. W. Allen (Oxford classical texts). Herodot: efter aftale. C. Berg: Græsk-dansk ordbog. Kragelund: Lat. vers, 1. saml. Engelsk som mat.

Den nysproglige linie: Østerberg: English Poems. sidste udgave. Stigaard: The Dickens Reader. A. Contemporary Reader sec. ed. Ad. Hansen: Eng. stiløvelser. H. M. Jensen: Engelske studentereksamenopgaver II (oversættelse, sidste udg.). Lund og Bredsdorff: Eng. grammatik. Iøvrigt efter nærmere aftale. Billige udgaver af klassikere. Die Welt von Gestern (Jefsen). Nielsen og Krarup: Latinsk læsebog med kommentar (kun 2. udg.). Kragelund: Græske historikere. To græske tragedier efter aftale. Naturfag: som I g.

Den matematiske linie: Friis-Hansen og Chr. Nielsen: Engelsk for gymnasiet II. Kragelund: Græske historikere. To græske tragedier efter aftale. Naturfag som I g m. Sundorph: Elektricitet og magnetisme. Sundorph: Mekanisk fysik. Barmwater: Astronomi. L. J. Ring: Kemi for gymnasiet. Matematik: Juul og Rønnau: Lærebog i matematik II. Opgavesamling II og III. St. Zweig: Die Welt (Jefsen).

III. g. Kretzschmer og Lindhardt Hansen: Samfundslære. Læsehæfter efter aftale. Brüel: Moderne franske skribenter I og IV. Svanholt og Troensegaard: Textes francais. Naturfag: Kroghs fysiologi. E. Wesenberg-Lund: Biologi for gymnasiet.

Den klassiske linie: A. Kragelund: Latinske vers, 2. samling (Catul og Horats). Ilias I—XII ed. Monro, Allen (Oxford classical texts). Platonis Apologia Socratis et Crito (ed. Krarup).

Den nysproglige linie: Østerberg: English Poems. Rosenmeier: Contemporary Reader. Shakespeare: The Merchant of Venice (Østerberg). Østerberg: Essays II. Faust I (Reclam). Foss og Krarup: Udvalg af Platons skrifter.

Den matematiske linie: Foss og Krarup: Udvalg af Platons skrifter. Juul og Rønnau: Lærebog i matematik III.

Der bør ikke skrives navne i nye bøger, før faglæreren har set dem. Gamle udgaver kan ofte ikke bruges uden stor vanskelighed.

Det nye skoleår begynder fredag den 13. august kl. 10.

Til at overvære de mundtlige prøver — både afgangseksaminer og årsprøverne — samt dimission og translokation, der afholdes på Harmonien *torsdag den 24. juni, kl. 10*, indbydes elevernes forældre og værger samt enhver, der har interesse for skolen.

Haderslev Katedralskole, maj 1954.

N. H. Jacobsen.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Et skolehus gennem hundrede år	3
I. Skolens indretning	39
II. Afgangsprøven 1953	40
III. Eleverne	42
IV. Personalia	50
V. Undervisningen	50
VI. Skolearbejdet	53
VII. Eksamensopgivelser	57
VIII. Skolens stipendier	60
IX. Bibliotek og samlinger	62
X. Af skolens dagbog	62
XI. Skolenævn	65
XII. „Hakalytten“	65
XIII. Haderslev-Samfundet	66
XIV. Bogfortegnelse	66